

Aile Terapisi Yeterliklerinde Uzmanlaşma

Kuramlara ve
Klinik Vaka
Belgelendirmelerine
Uygun Bir Yaklaşım

2. Baskıdan Çeviri

Diane Gehart

Çeviri Editörleri:
Doç. Dr. Tahsin İlhan
Yrd. Doç. Dr. Hüdayar Cihan

Diane Gehart

Çeviri Editörleri: Doç. Dr. Tahsin İlhan - Yrd. Doç. Dr. Hüdayar Cihan

AİLE TERAPİSİ YETERLİKLERİNDE UZMANLAŞMA

ISBN 978-605-318-570-3
DOI 10.14527/9786053185703

Kitabın orijinal adı: Mastering Competencies in Family Therapy
Baskı sayısı: 2. Baskı
ISBN: 978-1-285-17525-6
Yayınevi: Brooks/Cole - Cengage Learning

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2017, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye’de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000’in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Ekim 2017, Ankara

Yayın-Proje: Özlem Sağlam
Dizgi-Grafik Tasarım: Ayşe Nur Yıldırım
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Limited Şirketi
Çetinemeç Bulvarı 1314.Cadde No:37A-B
0312 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 14749
Matbaa Sertifika No: 33365

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net

İthaf

Geçtiğimiz birkaç yılda, aile terapisi alanındaki katkılarıyla dayanak noktamızı oluşturan birçok kişiyi kaybettik. Bu kitap, gelecek nesillere yol haritası sunan kişilere adanmıştır. Onlara çok şey borçluyuz.

Gianfranco Cecchin

Gülüşü, alçakgönüllüğü ve kabulüyle bana örnek oldu.

Tom Andersen

Varlığıyla melek gibi: Şimdiye kadar tanıştığım en “nazik” adam

Paul Watzlawick

Cesaret verici ve nazik sözlerini asla unutamayacağım.

Steve de Shazer

Canlılığıyla beni büyüledi.

Insoo Kim Berg

Enerjisi ve coşkusuyla bana ilham verdi.

Michael White

Fikirleriyle bana yeni bakış açıları kazandırdı.

Jay Haley

Paradoksun mantığını öğretti.

Ivan Boszormenyi-Nagy

Gerçekte neyin üzerinde odaklanmam gerektiğini hatırlattı.

Kısa İçindekiler

İthaf	iii
Sunuş	xix
Teşekkür	xxiii
Dr. Ronald J. Chenail'ın Önsözü	xxv
Yazar Hakkında	xxix
Yazarın Önsözü: "Evet" Demek ve Aşık Olmak Üzerine	xxx
Çeviri Editörlerinden	xxxiii

KISIM I	Aile Terapisinde Yeterlik ve Kuram	1
1	Aile Terapisinde Yeterlik ve Kuram	3
2	Aile Terapileri Kuramlarının Araştırma ve Etik Temelleri	17
3	Aile Terapisi Kuramlarının Felsefi Temelleri	37
KISIM II	Aile Terapisi Kuramları	59
4	Sistemik ve Stratejik Terapiler	61
5	Yapısal Aile Terapisi	125
6	Yaşantısal Aile Terapileri	165
7	Kuşaklar Arası ve Psikanalitik Aile Terapileri	229
8	Bilişsel Davranışçı ve Farkındalık Temelli Çift ve Aile Terapileri	275
9	Çözüm Temelli Terapiler	331
10	İşbirlikçi ve Öyküsel Terapiler	379
11	Aile ve Çift Terapilerinde Kanıta-Dayalı Tedaviler	447
12	Çift ve Aileler İçin Kanıta-Dayalı Grup Tedavileri	503

KISIM III	Klinik Vaka Belgeleri	515
13	Vaka Formülasyonu	517
14	Klinik Değerlendirme	551
15	Tedaviyi Planlama	581
16	Terapide İlerlemenin Değerlendirilmesi	595
17	Belgelendirme: Süreç Notları	605
	EK A: Evlilik ve Aile Terapisi Temel Yeterlikler	613
	EK B: CACREP Yeterlik Temelli Standartlar	623
	Son Söz Kapanış Düşünceleri: Buradan Nereye Gidilir?	627
	İndeks	631

Sunuş*

Bu Kitabın Amacı

Aile Terapisi Yeterliklerinde Uzmanlaşma, yeni terapistler için aile terapisti ya da danışman olma konularında, 21. yüzyılda gereksinim duyacakları tüm *yeterliklerde* uzmanlaşmak üzere etkili bir eğitim aracı olmak üzere tasarlanmıştır. Öğrenci öğrenimini ölçme gerekliliği olan akredite bir programın ve bir üniversitenin öğretmeni olarak, öğrenci öğrenimini etkili bir şekilde ölçmemi sağlayacak bir şeye ihtiyacım vardı. *Yeterliklerde* uzmanlaşma adına kapsamlı değerlendirme sistemleri geliştirmek de (Gehart, 2007, 2009), fark ettim ki gerçekleştirebilmek adına, aslında öğrenciler pratik beceriler geliştirebilmek adına gereksinim duydukları detaylı bilgileri anlamlı bir şekilde edinebilecekleri kaynaklara ihtiyaç duymaktalardı. Kısacası, net ama eski usûl “kitap bilgisi” sunan metinlerden çok daha fazlasına; öğrencilerin gündelik eğitim deneyimleri ve ihtiyaçlarını güçlü ve etkili bir biçimde karşılayacak bir kaynağa ihtiyacım vardı. Bu kitap, öğrencilerimin teori ve pratik bilgileri arasındaki kayıp halka olma amacı ile yazılmıştır.

Kitaba Kısa Bir Bakış

Bu kitap, son model pedagojik yöntemleri kullanarak, danışmanlık, aile terapisi, psikoloji ve sosyal hizmet gibi ulusal standartlardaki ruh sağlığı uzmanlık alanlarındaki öğrenci öğrenimini ölçme standartları ile ilişkili yeni nesil ders kitapları arasındadır. Öğrenim merkezli ve sonuç odaklı bir pedagoji yöntemi kullanarak, bu metin öğrencilere geleneksel bir anlatım şekli sunmak yerine onları *aktif öğrenim süreci* içerisine dahil etmektedir. Daha da belirleyici olmak adına, metin, a) kurama dayalı vaka formülasyonlarını, b) klinik değerlendirmeleri, c) tedavi planlamasını ve d) süreç notlarını kullanarak aile terapisi kuramlarını tanıtmaktadır. Bu ödevler öğrencilerin teorik bilgilerini uygulama ve gerçek yaşam becerilerini geliştirme konularında yardımcı olmakta, sonucunda da kullanılan materyalin daha da iyi kavranmasını sağlamaktadır. Dahası, metin çeşitliliğin nasıl ortaya çıktığı ve aile terapisinin güncel uygulamalarına ait araştırmaların sonuçlarını da barındırmaktadır.

Ek olarak, şimdiki öğrencilerin memnun olacağı, kavramları daha net ve pratik bir dille açıklayabilmek adına ayakları yere basan bir stil kullandım. Öğretmenler de metnin ve ödevlerin kusursuzca birbirleriyle eşgüdüm içerisinde olmalarından, buna bağlı olarak da ders içeriği hazırlamada ve sınav notlarını daha kısa bir sürede tamamlamada büyük bir zevk duyacaklardır. Ders materyalindeki fazlalık -ders izlenceleri (syllabi), detaylı PowerPoint sunumları, soru bankaları, internet üzerinden dersler ve akreditasyon değerlendirmeleri için tasarlanmış olan değerlendirme rubrikleri gibi ürünleri içeren- öğretmenlerin iş yükünü oldukça azaltacaktır. Özet olarak, bu kitap, aile terapisi kuramlarına dair en etkili ve faydalı bilgileri içermektedir; bu da sonuç olarak hem öğretmenlere hem de öğrencilere kazanç sağlamaktadır.

* Çeviren: Batuhan YAŞAR

İkinci Basımda Yeni Neler Var?

Kitabın ilk versiyonunu bilen öğrenci ve öğretmenler benzer tarz ve biçimde olduğunu fark edecek ve gelişmelerden memnun kalacaklardır:

- **Önemli Derecede Genişletilmiş ve Daha Pratik Çeşitliliğe Sahip Bölümler:** Tüm teori bölümlerinde yer alan çeşitliliği olan parçalar, farklı topluluklara ilişkin özel ve pratik uygulama kuramları içerecek şekilde önemli ölçüde genişletildi. Bütün parçalar etnik ve ırksal çeşitlilik tartışmalarının yanı sıra cinsel kimlik çeşitliliği hakkında tartışmaları da içermektedir. Farklı topluluklar hakkındaki genişletilmiş bölümler öğrencilere, Afrikalı Amerikanlar, Meksikalılar/Latinler, Asyalı Amerikalılar, Yerli Amerikanlar/İlk Ulus/Aborjinler, çift kültürlü/farklı etnik kökene sahip kişiler, geyler, lezbiyenler ve cinsiyet değiştirmiş gençleri içeren özel topluluklara özgü verilmiş kuramı kullanma konusunda detaylı öneri, uyum ve dikkat sağlamaktadır.
- **Kanıtı Dayalı Tedaviler Üzerine Yeni Bölümler:** İkinci baskı, duygu odaklı çift terapisine ve işlevsel aile terapisini içeren, aileler ve çiftlerle kanıtı dayalı tedavi üzerine yeni olan konuları içermektedir. Buna ek olarak, grup yaklaşımları hakkındaki konu artık çiftler ve aileler için kanıtı dayalı grup tedavisi üzerine odaklanmıştır.
- **İçsel Aile Sistemleri:** Yaşantıya dayalı bu bölümde artık aile terapisinin içsel aile sistemi modeli üzerine bir konu yer almaktadır.
- **Tedavi Planı Şablonları:** Bütün kuramlar artık depresyon ve kaygıyla mücadele eden kişilerle kullanmak için tedavi plan şablonu ve ilişkide sorun yaşadığını bildiren çift ve ailelerle çalışmak için bir şablon içerir. Bu şablonlar terapistlerin danışanlar için daha mantıksal ve kurama dayalı tedavi planları geliştirmelerini sağlayacaktır.
- **Kurama Dayalı Vaka Formülasyonu Şablonları:** Kuramlarla ilgili her bir bölüm, artık öğrencilerin ve terapistlerin sadece bir kuram kullanarak vaka formülasyonu geliştirmek için kullanacağı kurama özgü vaka formülasyonu taslağı içerir.
- **Gözden Geçirilmiş Vaka Formülasyonu Formu:** Kuramlar arası vaka formülasyon formu kişiler, çiftler ve aileler ile daha kolay ve kısa süreli kullanım için tekrar gözden geçirildi. Ayrıca, öğrencilerin ödevlerini daha kolay bitirmelerini sağlamak için yapıların yanı sıra bağlanma örüntüleri eklendi.
- **Gözden Geçirilmiş Tedavi Planı Formu:** Tedavi planı şablonu kültürel çeşitliliği içeren düşüncelerin doğrudan aktarılabilmesi için tekrar gözden geçirildi.
- **Genişletilmiş Araştırma Açıklamaları:** İkinci Ünite ve kuram konularının tümü bu alanda daha güncel ve daha geniş açıklamaları içermektedir.
- **Genişletilmiş Yasa ve Etik Açıklamaları:** Alandaki güncel konuların tartışılmasının yanı sıra eş ve aile çalışması için özgün etik konuları içeren aile terapisindeki yasal ve etik konuların önemli derecede genişletilmiş açıklaması dahil edilmiştir.
- **Yeniden Düzenleme:** Eğitimcilerin geri bildirimleri sayesinde metnin düzeni, vaka belgelendirmeleri öncesi kuramsal açıklamalarıyla tekrar gözden geçirilmiştir.

Uygun Dersler

Müfredattaki konulara referans görevi gören ve çok yönlü olan bu kitap, aşağıda yer alan derslerde temel veya ikincil bir ders kitabı olarak kullanılması için özel olarak tasarlanmıştır:

- Temel veya ileri düzey aile terapi kuramları dersleri
- Staja ön hazırlık becerileri dersleri
- Staj ya da alan çalışması

Öğrenci Öğrenimini ve Yeterliliğini İnceleme

Kitaptaki öğrenme ödevleri yerel ve ulusal akreditasyonlar için öğrencilerin öğrenimlerini ölçme sürecini kolaylaştırmak için tasarlanmıştır. Kitaptaki vaka formülasyonları ve tedavi planları kitabın 'www.cengage.com' adlı öğrenci ve öğretmen için olan web sitesinde

mevcut olan değerlendirme rubriği ile gelmektedir. Puanlama anahtarları aşağıdaki yeterlik listesini kullanan bütün önemli ruh sağlığı disiplinleri için uygundur. Müfredattaki konulara referans görevi gören ve çok yönlü olan bu kitap, aşağıda yer alan derslerde temel veya ikincil bir ders kitabı olarak kullanılması için özel olarak tasarlanmıştır.

- *Psikolojik Danışma*: 2009 Psikolojik Danışma Akreditasyonu ve İlişkili Eğitim Programı Kurulu Standartları (CACREP)
- *Evlilik ve Aile Terapisi*: EAT ana yeterlikler
- *Psikoloji*: Psikoloji 2011 yeterlik ölçütleri
- *Sosyal Hizmetler*: Sosyal Hizmet Eğitimi Akreditasyonu Standartları Kurulu

Tüm rubrikler, profesyonel becerileri gösteren dört öğrenme göreviyle (vaka formülasyonu, klinik değerlendirme, tedavi planı ve süreç notları) yakından ilgilidir.

Kitap Düzeni

Bu kitap üç bölüme ayrılmıştır:

I. Bölüm: Aile Terapisi Kuramlarına Giriş, alanındaki yeterliğe, araştırmalara, etiğe ve alanın felsefi temellerine giriş niteliğinde hazırlanmıştır.

II. Bölüm: Aile Terapi Kuramları, aile terapisi alanındaki başlıca ekolleri içermektedir.

- Sistematik Kuramlar: Zihinsel Araştırmalar Enstitüsü (Mental Research Institute), Milan ve stratejik
- Yapısal aile terapisi
- Yaşantısal aile terapisi: Satır'ın insan gelişim modeli, sembolik-yaşantısal terapi ve içsel aile sistemleri
- Kuşaklar arası ve psikodinamik kuramlar
- Bilişsel-davranışçı ve farkındalık temelli aile terapileri
- Çözüm temelli terapiler
- Postmodern terapiler: İşbirlikçi ve öyküsel
- Kanıta dayalı eş ve aile terapileri: Duygu odaklı terapi ve işlevsel aile terapisi
- Kanıta dayalı eş ve aile grup terapisi

III. Bölüm: Vaka Belgelendirmeleri, bu bölümün başında açıklanmış olan yeterli bir terapi için 5 adım olarak detaylandırılmıştır.

- Vaka formülasyonu
- Klinik değerlendirme
- Tedavi planı
- Değerlendirme süreci
- Süreç notları

II. Bölüm'de kuramların yer aldığı üniteleri; vaka formülasyonları geliştirirken, tedavi planlarını yazarken ve danışanlara müdahalede bulunurken öğrencilerin yeterliklerini en üst düzeye çıkarmak için kullanıcı dostu bir kitap mantığıyla düzenlenmiştir. Kuram üniteleri kitap boyunca tutarlı şekilde şu taslağı takip eder:

- **Kısaca**: En azından Bilmeniz Gerekenler
- **Öz**: Alana Önemli Katkıları: Eğer bu bölümden bir şeyler hatırlayacaksanız, şunlar olmalıdır...
- **Onlar Hakkında Söylenenler**: İnsanlar ve Hikâyeleri
- **Büyük Resim**: Tedaviye Genel Bakış
- **Bağlantı Kurmak**: Terapötik İlişki
- **Keşif**: Vaka Formülasyonu ve Değerlendirme
- **Değişimi Hedefleme**: Amaç Belirleme
- **Eyleme Geçme**: Müdahaleler
- **Parçaları Bir Araya Getirmek**: Tedavi Planı Şablonları

- Kurama Dayalı Vaka Formülasyonu Şablonları
- Depresyon/Kaygı Belirtileri Olan Bireyler İçin Tedavi Planı Şablonu
- Çatışmalı Çiftler/Aileler İçin Tedavi Planı Şablonu
- **Goblen Dokuma: Farklı Topluluklarla Çalışma**
 - Etnik, Irksal, Cinsiyet ve Kültürel Çeşitlilik
 - Cinsel Kimlik Çeşitliliği
- **Araştırmaya ve Kanıta Dayalı Olma**
- **Çevrim İçi Kaynakça**
- **Kaynakça**
- **Vaka Örneği: III.** Bölüm’de değinilen tüm klinik belgelendirme setiyle (vaka formülasyonu, klinik değerlendirme, tedavi planı ve süreç notları) bütünleştirilmiş vaka öyküleri.

Öğrenciler İçin Destek Kaynakları

Öğrenciler Cengage (www.cengage.com) ve yazar sitelerindeki (www.dianegehart.com; www.masteringcompetencies.com) metinlerde birçok yararlı kaynak bulabileceklerdir. Bunların içerisinde:

- Çevrim İçi Dersler: Seçili ünitelerin içeriğinin tartışıldığı MP4 ses kayıtları
- Vaka formülasyonu, klinik değerlendirme, tedavi planı ve süreç notlarının dijital hali
- Ödevler için değerlendirme rubrikleri
- İlgili sitelere ve okuma parçalarına ait Çevrim İçi linkler
- Temel terimler sözlüğü

Eğitmenler İçin Destek Kaynakları

Eğitmenler Cengage (www.cengage.com) ve yazar sitelerindeki (www.dianegehart.com; www.masteringcompetencies.com) online kitaplarda birçok yararlı kaynak bulabileceklerdir. Bunların içerisinde:

- Yazar tarafından verilen Çevrim İçi dersler
- Bu kitabın teorik derslerde, staj öncesi eğitim ve staj dersinde nasıl kullanılacağına dair örnek ders izlenceleri
- Tüm bölümler için PowerPoint sunumları
- Vaka formülasyonu, klinik değerlendirme, tedavi planı ve süreç notlarının dijital hali
- Soru bankası (Sadece Cengage temsilcinizden temin edilebilir)
- Çevrim İçi kısa sınavlar
- Ulusal akreditasyon bölümü için önceden ilişkilendirilmiş değerlendirme rubrikleri
 - *Psikolojik Danışma*: 2009 Psikolojik Danışma Akreditasyonu ve İlişkili Eğitim Programı Standartları Kurulu (CACREP)
 - *Evlilik ve Aile Terapisi*: EAT temel yeterlilikler
 - *Psikoloji*: Psikoloji 2011 yeterlilik ölçütleri
 - *Sosyal Hizmetler*: Sosyal Hizmet Eğitimi Akreditasyonu Standartları Kurulu

Eğitmenler bu materyallere kısa bir internet bağlantılı kayıt formu tamamlayarak Cengage Öğrenme’deki (login.cengage.com) “Eğitmen Kütüphanesi” bölümü aracılığıyla ulaşabilirler.

KAYNAKÇA

- Gehart, D. (2007). *The complete marriage and family therapy core competency assessment system: Eight outcome-based instruments for measuring student learning*. Thousand Oaks, CA: Author. Available: www.mftcompetencies.com
- Gehart, D. (2009). *The complete counseling assessment system: Eight outcome-based instruments for measuring student learning*. Marriage, Couple, and Family Counseling Edition. Thousand Oaks, CA: Author. Available: www.counselingcompetencies.com

Yazarın Önsözü: “Evet” Demek ve Âşık Olmak Üzerine*

Kendimi hiç böyle bir kitap yazarken hayal etmemiştim. Şu ana kadar, kariyerimde bilimden ziyade, terapinin kalbi ve ruhuna odaklanmış; danışanlarıyla birlikte çalışarak yeni kavrayışlar yaratan (10. Bölüm; Anderson ve Gehart, 2007); danışanın sesini profesyonel literatürle buluşturan; post modern, nitel araştırmalar yapan (Gehart ve Lyle, 1999); ve Budist psikolojisi, farkındalığı ve manevi öğretilerini çalışmalarıyla harmanlayan (Gehart ve McCollum, 2007) işbirlikçi bir terapist olmayı seçmişim. Tedavi planlaması üzerine yazdığım bir önceki kitabım haricinde (Gehart ve Tuttle, 2003), geçmişimdeki aile terapisinin yeterlik kriterleri ya da bilim temelli yönleri hakkında bir kitap yazacağım yönünde işaret veren bir şey yoktu. Peki, buraya nasıl geldim? İroniktir ki beni bu noktaya yönlendiren şey, tam da bu noktaya gelmemi engelleyeceğini düşüneceğiniz şeylerdi: Aldığım post modern ve Budist eğitim. Daha açık olmak gerekirse, bunların “evet” demeye yönelik öğretileri.

İşbirliğine dayalı terapilerin ve dolayısıyla çoğu aile terapisinin ana karakteristik özelliklerinden biri, tüm katılımcıların bakış açılarına saygı duymak, “Evet, seni anlıyorum ve kaygılarını dikkate alıyorum.” diyebilmektir. Budistliğin “evet deme”ye dair öğretisi, yumuşamayı ve rahatsız edici, nahoş, ya da acı verici de olsa, “olana” yaklaşmayı öğretir. Bir profesyonel olarak “evet” demek, meslektaşlarımızın, danışanlarımızın, üçüncü taraf olarak ödeme yapanların, eyalet ve federal meclisinin, lisans heyetlerinin, profesyonel organizasyonların ve halkın bakış açılarını ciddiye almak anlamına gelir. Bizi nasıl görüyorlar? İşimiz hakkında ne gibi soruları ve kaygıları var?

Yıllar geçtikçe, mesleğimiz dışındaki merciler tarafından, işimiz hakkında daha fazla açıklık ve kanıt talep edilmekte. Bu talepleri eğitimimle olan bütünlüğü koruyarak karşılamak çoğu zaman zorlu bir süreç oluyor, çünkü insan ilişkileri söz konusu olduğunda neyin kanıt olarak “kabul göreceği” o kadar basit ve anlaşılır olmayabiliyor. Bir sigorta şirketinin başarılı bir terapinin kanıtı olarak gördüğü şey (örneğin, bir değerlendirme formunda elde edilen belli bir puan), bir terapistin önem vereceği şeylerden (örneğin, danışanın yaşamındaki sürekli stres faktörleriyle daha kolay başa çıktığını gözlemlemek) oldukça farklı olabiliyor.

Mesleğimiz bu artan sorumluluk talebine cevabının bir parçası olarak, aile terapistleri, aile terapisi uygulamalarına dair bilgi ve becerileri detaylıca tanımlayan bir Temel Yeterlikler listesi oluşturdular (Bkz. Ek A). Benim gibi öğretim üyeleri için, bu, öğrencilerimize öğretmemiz gereken maddeleri içeren bir “Yapılacaklar” listesidir. Bu camianın bir üyesi olarak, dış öncelikleri kendi önceliklerimle dengelemeyi sağlayan olumlu ve saygılı bir yöntem bulmam gerektiğini fark ettim. Bu kitap, bu kaygılara benim “evet” yanıttım.

Diğer Amacım: Âşık Olmak

Bu kitabı yazarken bir başka amacım daha olduğunu itiraf etmeliyim: Âşık olmanıza yardımcı olmak. Ve tercihen bunu tekrar tekrar yapmanız – Casanova’yı bile kıskandıracak şekilde. Bu kitaptaki aile terapisi kuramlarından sadece birine değil, tümüne âşık olmanızı

* Çeviren: Batuhan YAŞAR

istiyorum, hem güzelliklerini, hem de eksiklerini görerek her birini istekle kucaklamanızı; tıpkı danışanlarımızın birbirini sevmesine yardımcı olduğumuz gibi. Danışanlarımızın en karışık ve özel sorunlarını -çift ve aile ilişkileri- çözmeye yardımcı olmamıza, ya da daha da önemlisi, onlara sevmeyi öğretmemize zemin hazırlamış olan parlak zihinlere derin bir saygı besleyeceğinizi umuyorum. Umarım, her yaklaşımın bize, insanlara istedikleri ilişkileri yaratmaları konusunda yardım etmenin yanı sıra, insan ilişkilerini anlamak açısından bize sunduğu değişik seziler hakkında heyecan duyarsınız. Aile terapistleri olarak, ilk başta değerini anlamanın zor olduğu, çarpıcı ve çok derin bir bilgi birikimi mirasına sahibiz. Şahsen ben, Batı dünyasındaki en derin bilgeliklerden bazılarının aile terapisinin felsefi temellerinde saklı olduğuna inanıyorum. Bu fikirler ilk başta bazen şaşırtıcı, hatta uygunsuz gözükse de, eğer bunları içtenlikle uygulamaya geçirmeye çalışırsanız, her birinin yararlı bir doğruluk ve gerçekliğe parmak bastığını keşfedeceğinizi düşünüyorum. Aile terapisi alanını derinlemesine incelemeyi seçtiğiniz takdirde, bu alan beşeri tecrübeler konusunda, sizi hem kişisel, hem de profesyonel olarak değişime uğratacak, sonu gelmeyen bir keşif sunacaktır. Umarım bu kitap size hayat boyu süren tutkulu bir keşif yolculuğuna çıkmanız için ilham verir.

Bulacağınız Şeyler

Bu kitap üç bölüme ayrılmıştır: İlk bölüm alanın yeterli, kanıta dayalı mesleki etik ve felsefi temeller gibi ufuk açan kavramlarını tanıtmaktadır. İkinci bölümde, hem geleneksel, hem de daha yeni, kanıta dayalı olan başlıca aile terapisi kuramlarından bahsedilmektedir. Bölümlerde kuramlar, kavramların seanslarda nasıl kullanılacağına dair spesifik talimatlar sunan son derece pratik yaklaşımlar ile tanımlanmıştır. Ayrıca, her bölüm, tam bir klinik belgelendirme listesi, vaka formülasyonu, klinik değerlendirme, tedavi planı ve süreç notu ile birlikte bir vaka incelemesi içermektedir. Son bölüm ise bu formu tamamlamak için ayrıntılı talimatlar ve klinik süreci ölçmek için seçenekler sunmaktadır.

Davet

Sizi her bir bakış açısını, kavramı ve kuramı tutkuyla ve hevesle kucaklamaya davet ediyorum. Vaka formülasyonunun sağladığı büyük resmi görmenin zevkini yaşarken, bir yandan da klinik değerlendirmenin karmaşık konularını incelemeye vakit ayırın. Her bir kuramın kendine özgü bilgeliğini takdir ederken, aynı zamanda taşıdıkları *ortak faktörleri* (2. Bölüm) fark edin. Çalışmalarımızın araştırmaya ve kanıta dayalı temeli hakkında heyecanlanın, bu sırada felsefi temellerine de saygı duyun (3. Bölüm). Süreç ve ilişkiye dayalı kuramlar kadar, teknik ve içeriğe dayalı kuramlara da açık olun; değişik danışanlarla çalışırken her birinin ayrı bir yeri olacağını aklınızda bulundurun. Yolunuza çıkan her şeye “evet” deyin ve terapist olmanın inanılmaz yolculuğundan zevk almaya bakın. Maceranın tadını çıkarın.

Diane R. Gehart, Ph.D.
Westlake Village, Kaliforniya
Temmuz 2012

KAYNAKÇA

- Anderson, H., & Gehart, D. (2007). *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference*. New York: Brunner/Routledge.
- Gehart, D. R., & Lyle, R. R. (1999). Client and therapist perspectives of change in collaborative language systems: An interpretive ethnography. *Journal of Systemic Therapy*, 18(4), 78–97.
- Gehart, D., & McCollum, E. (2007). Engaging suffering: Towards a mindful re-visioning of marriage and family therapy practice. *Journal of Marital and Family Therapy*, 33, 214–226.
- Gehart, D. R., & Tuttle, A. R. (2003). Theory-based treatment planning for marriage and family therapists: Integrating theory and practice. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.

Çeviri Editörlerinden...

Editörlerden.....

Öncelikle, kitap basıma hazırlandığı sıralarda ani bir şekilde aramızdan ayrılan 10. Bölümün çevirmenliğini yapan değerli hocamız Dr. Ural Nadir'i saygıyla anıyoruz. Yaklaşık iki yıl süren, büyük bir emek ve sabırla tamamlanmış olan bu kitabın çeviri, dizgi ve baskı sürecine katkı sağlayan herkese editörler olarak teşekkür etmek istiyoruz. Buradan teşekkür edeceğimiz kişileri tek tek söylememiz zor olsa da özellikle çok titiz ve yönlendirici katkıları için kitabın dil editörü olan Doç. Dr. Kasım Kuroğlu'na teşekkürlerimizi bir borç biliyoruz. Öncelikle "Neden bu kitap?" diye bir soru sorulduğunda şu cevabı vermek isteriz. Yardım hizmeti sunmak için eğitim alan öğrenciler kadar, profesyoneller de (psikolojik danışman, psikolog, psikiyatrist vb.) zaman zaman aile danışma kuramlarını danışma sürecinde uygularken zorlanabilmektedirler. Bu kitap bize sadece aile danışma kuramlarını anlatmıyor, aynı zamanda her bir kuramsal yaklaşımdan sonra bir vaka formülasyonu yoluyla bu kuramın nasıl uygulanacağını somut olarak görme imkanı sunuyor. Özellikle aile danışmanlığı gibi önemli fakat ülkemizde yeni yeni kendine yer bulmaya başlayan bir alanda kitap sayısının görece olarak azlığının yanında, var olanların daha çok kuramsal düzeyde kalması nedeniyle, çeviri editörlüğünü yaptığımız bu kitabın kafanızdaki sorulara cevap vereceğini umuyoruz. Kitabın çevirisini yaparken terimlerin mümkün olduğu kadar alanda ortak kullanımına dikkat ettik. Ayrıca yeni karşılaştığımız bazı terimlerin yine mümkün olduğu kadar en iyi Türkçe karşılıklarını bulmaya çalıştık. Yine de tam olarak anlamı karşılamayan ve yeni bir bakışla değerlendirilmesi gereken kavramların olduğunu biliyoruz. Bu nedenle siz değerli okuyucularımızdan kitabı sadece kendiniz için değil, bizim için de okumanızı ve önerilerinizi iletmenizi rica ediyoruz. Kitabın yazarı Diana Gehart'ın alan deneyimini ve kuramsal bilgilerini harmanladığı bu kitabın çeviri sürecinden çok keyif aldık ve kendi bilgilerimizi eğitimde ve uygulamada kullanmaya başladık bile ☺. Size şimdiden keyifli bir okuma diliyoruz.

Editörler:

Doç. Dr. Tahsin İLHAN

(Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Hüdayar CİHAN

(Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Bölümler ve Çevirenler

EDİTÖRLER

Doç. Dr. Tahsin İLHAN, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Yrd. Doç. Dr. Hüdayar CİHAN, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Sunuş

Batuhan YAŞAR

BİRİNCİ KISIM: Evlilik ve Aile Terapisi Yeterlilikleri

Bölüm 1 Aile Terapisinde Yeterlik ve Kuram

*Dr. Duygu DİNÇER,
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi*

Bölüm 2 Aile Terapileri Kuramlarının Araştırma ve Etik Temelleri

*Yrd. Doç. Dr. Evrim ÇETİNKAYA YILDIZ,
Erciyes Üniversitesi*

Bölüm 3 Aile Terapisi Kuramlarının Felsefi Temelleri

*Yrd. Doç. Dr. Evrim ÇETİNKAYA YILDIZ,
Erciyes Üniversitesi*

İKİNCİ KISIM: Aile Terapisi Kuramları

Bölüm 4 Sistemik ve Stratejik Terapiler

*Uzman Psikolog Necip TUNÇ,
Tilburg Üniversitesi, Hollanda*

Bölüm 5 Yapısal Aile Terapisi

*Yrd. Doç. Dr. Gökçe BULGAN,
MEF Üniversitesi*

Bölüm 6 Yaşantısal Aile Terapisi

*Uzman Psk. Danş. Yusuf SARIKAYA,
Tokat Rehberlik ve Araştırma Merkezi*

Bölüm 7 Kuşaklar Arası ve Psikanalitik Aile Terapileri

*Yrd. Doç. Dr. Nihan TEZER,
Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi*

*Uzman Psikolog Elit Bilge BIYIKOĞLU,
Evo Psikolojik Danışma Merkezi*

Bölüm 8 Bilişsel Davranışçı ve Farkındalık Temelli Çift ve Aile Terapileri

*Yrd. Doç. Dr. Şükran KILIÇ,
Aksaray Üniversitesi*

*Uzman Psikolog Macide ÖZKAN KARADUMAN,
Sinop Halk Sağlığı*

Bölüm 9 Çözüm Temelli Terapiler

*Yrd. Doç. Dr. Esra ÇALIK VAR,
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi*

Bölüm 10 İşbirlikçi ve Öyküsel Terapiler

*Dr. Psikolog Ural NADİR,
Başkent Üniversitesi*

Bölüm 11 Aile ve Çift Terapilerinde Kanıta-Dayalı Tedaviler

*Dr. Seval KIZILDAĞ,
Adıyaman Üniversitesi*

Bölüm 12 Çift ve Aileler İçin Kanıta-Dayalı Grup Tedavileri

*Yrd. Doç. Dr. Didem AYDOĞAN,
Adnan Menderes Üniversitesi*

ÜÇÜNCÜ KISIM: Klinik Vaka Belgelendirmeleri

Bölüm 13 Vaka Formülasyonu

*Dr. Seval KIZILDAĞ,
Adıyaman Üniversitesi*

Bölüm 14 Klinik Değerlendirme

*Arş. Gör. Selmin ERDİ,
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi*

Bölüm 16 Terapide İlerlemenin Değerlendirilmesi

*Dr. Yusuf SARIKAYA,
Tokat Rehberlik ve Araştırma Merkezi*

Bölüm 17 Belgelendirme: Süreç Notları

*Doç. Dr. Şerife IŞIK,
Gazi Üniversitesi*

EK A: Evlilik ve Aile Terapisi Temel Yeterlilikler

Öğr. Gör. Dr. Mustafa Kemal YÖNTEM

EK B: CACREP Yeterlik Temelli Standartlar

Öğr. Gör. Dr. Mustafa Kemal YÖNTEM

Son Söz: Kapanış Düşünceleri: Buradan Nereye Gidilir?

Öğr. Gör. Dr. Mustafa Kemal YÖNTEM

İndeks

*Doç. Dr. Tahsin İLHAN
Gaziosmanpaşa Üniversitesi*

Bölüm I

Aile Terapisinde Yeterlik ve Kuram

B Ö L Ü M

1

Aile Terapisinde Yeterlik ve Kuram*

Yeterli Bir Terapinin Sırrı

Yeterli bir aile terapisi hizmeti sunmanın bir sırrı vardır. Bereket versin ki bu, üstü açık bir sırdır ve bu bölümün amacı onun nerede ve daha da önemlisi nasıl aranacağını gösteren bir yol haritası çıkarmaktır. Genel manzaraya muhtemelen aşinasınızdır. Terapinin daha umut vadeden yollarını ve çıkmaz sokaklarından bazılarını tanımlayabilirsiniz. Fakat yolculuğa çıkan herkes gibi, elinizde neler olduğunu en başından bilerseniz, ana yol ve kestirme yollar arasında yapacağınız seçim daha kolay olur.

Sizi biraz daha fazla bekletirsem acele edeceğinizi bildiğimden yol haritamızı hemen şimdi masamızın üstüne serelim ve ilk sayfada bu sırrın ne olduğunu anlayalım. Başarılı bir terapötik yolculuğun haritalandırılması beş adımdan oluşur:

YETERLİ BİR TERAPİ İÇİN BEŞ ADIM

1. Adım - Bölge Haritasını Çizme: Durumun kuram yardımıyla kavramsallaştırılması (13. Bölüm)
2. Adım - Vaha ve Engelleri Belirleme: Danışanın ruhsal durumunu değerlendirme ve vaka yönetimini sağlama (14. Bölüm)
3. Adım - Bir Yol Seçme: İşleyen bir terapötik ilişkinin nasıl inşa edileceğini de içeren terapötik görevlere ve ölçülebilir danışan hedeflerine göre bir tedavi planı geliştirme (15. Bölüm)
4. Adım - Süreci İzleme: Danışanın tedaviye verdiği yanıtı değerlendirme (16. Bölüm)
5. Adım - İşaret Bırakma: Neler olup bittiğini belgelendirme (17. Bölüm)

* Çeviren: Dr. Duygu DİNÇER, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

KAYNAKLAR

- Gehart, D. (2011). The core competencies in marriage and family therapy education: Practical aspects of transitioning to a learning-centered, outcome-based pedagogy. *Journal of Marital and Family Therapy*, 37, 344-354. doi: 10.1111/j.1752-0606.2010.00205.x
- Killen, R. (2004). *Teaching strategies for outcome-based education*. Cape Town, South Africa: Juta Academic.
- McDonough-Means, S. I., Kreitzer, M. J., & Bell, I. R. (2004). Fostering a healing presence and investigating its mediators. *Journal of Alternative and Complementary Medicine*, 10, S25-S41.
- Miller, S. D., Duncan, B. L., & Hubble, M. (1997). *Escape from Babel: Toward a unifying language for psychotherapy practice*. New York: Norton.
- Monk, G., Winslade, J., & Sinclair, S. (2008). *New horizons in multicultural counseling*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Nelson, T. S., Chenail, R. J., Alexander, J. F., Crane, R., Johnson, S. M., & Schwallie, L. (2007). The development of the core competencies for the practice of marriage and family therapy. *Journal of Marital and Family Therapy*, 33, 417-438.
- Sprenkle, D. H. (2002). Editor's introduction. In D. H. Sprenkle (Ed.), *Effectiveness research in marriage and family therapy* (pp. 9-25). Alexandria, VA: American Association for Marriage and Family Therapy.
- Weimer, M. (2002). *Learner-centered teaching: Five key changes to practice*. New York: Jossey-Bass.

B Ö L Ü M

2

Aile Terapileri Kuramlarının Araştırma ve Etik Temelleri*

Konuya Genel Bakış

Bu bölüm yetkin bir aile terapisi uygulamasının iki temel ögesini kapsamaktadır: kanıta dayalı olma ve etik. Kanıta dayalı olma kısmı ise dört ana başlığa ayrılmıştır:

1. kanıta dayalı uygulama
2. ortak faktörler araştırması
3. kanıta dayalı tedaviler
4. evlilik ve aile terapisinde (EAT) kanıt temelinin incelenmesi

Etik bölümü çiftlerle ve ailelerle çalışırken özellikle önemli olan yasal ve etik konuları kapsamaktadır. Bu bölümü yazması için arkadaşım Ben Caldwell'i davet ettim. Kendisi yasal ve etik kodları, numaralarıyla birlikte ve birçok dinleyicinin tercih bile etmeyeceği kadar detaylı bir şekilde, ezbere bilir. Sizleri aynı zamanda şunun için de uyarmalıyım, kendisi nadiren hepimizin duymak istediği siyah-beyaz cevapları verir. Yine de eminim ki yılanmış terapistler bile bu bölümden birkaç şey öğrenecektir.

Araştırmaya ve Kanıta Dayalı Olma

Yirmi birinci yüzyılda bütün terapistlerin kullandıkları tedaviler ve tedavi ettikleri problemlerin kanıta dayalı olma konusunda bilgi sahibi olmaları beklenmektedir. Tıpkı tıp doktorlarının belirli bir sağlık problemi ile ilgili olarak sadece iyi araştırılmış prosedürleri ve ilaçları kullanmalarını beklememiz gibi. Bu belki sizin için sürpriz olabilir ya da olmayabilir, fakat birçok açıdan, ruh sağlığı terapistleri alanları hakkındaki kanıta dayallık konusunda özellikle de diğer sağlık uzmanları ile karşılaştırıldığında yeterince bilgili değillerdi. (Not: Birçok yerde bizler de *sağlık* uzmanları olarak nitelendiriliyoruz.) Yıllar boyunca, iki taraf arasında az bir iletişim olmasına rağmen, araştırmacılar ve klinisyenler iki farklı dil konuşuyor gibiydi. Bazı durumlarda araştırma, ortalama bir uygulamacıya yardımcı olabilmek için çok özel ya da çok belirsiz kalabiliyordu. Diğer bazı durumlar-

* Çeviren: Yrd. Doç. Dr. Evrim ÇETİNKAYA YILDIZ, Erciyes Üniversitesi

KANUN VE ETİK İÇİN ÇEVİRİM İÇİ KAYNAKLAR

- Amerikan Evlilik ve Aile Terapisi Derneği Etik Kodları
http://www.aamft.org/imis15/content/legal_ethics/code_of_ethics.aspx
- Amerikan Evlilik ve Aile Terapisi Derneği Yasal ve Etik Kaynakları (üyelik gerekli):
http://www.aamft.org/iMIS15/Professional/MFT_Resources/Legal_and_Ethics/Content/Legal_Ethics/Legal_Ethics.aspx
- Amerikan Psikolojik Danışma Derneği Etik Kodları:
<http://www.counseling.org/resources/codeofethics/TP/home/ct2.aspx>
- Amerikan Psikologlar Derneği Etik Kodları:
<http://www.apa.org/ethics/code/index.aspx>
- Ben Caldwell'in aile terapisinde araştırma ve kurallar ile ilgili bloğu:
<http://www.mftprogress.com>
- Kaliforniya Evlilik ve Aile Terapisi Derneğinin Etik Kodları:
http://www.camft.org/AM/Template.cfm?Section=Code_of_EthicsveTemplate=/CM/HTML-Display.cfmveContentID=11235
- CPH ve Müttefikleri (mesleki sorumluluk sigortası sağlayıcısı) "Sorumluluktan Kaçınma Bülteni":
<http://cphins.com/legalresources/bulletin>
- Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Etik Kodları:
<http://www.socialworkers.org/pubs/code/code.asp>
- Jennifer Keeton davası ile ilgili belgelere ulaşmak için:
<http://www.splc.org/news/newsflash.asp?id=2403>

KAYNAKÇA

- American Association for Marriage and Family Therapy. (2012). *AAMFT code of ethics*. Alexandria, VA: AAMFT.
- American Psychological Association. (1993, October). *Task force on promotion and dissemination of psychological procedures: A report adopted by the Division 12 Board*. Retrieved August 24, 2008, from www.apa.org/divisions/div12/journals.html
- Anderson, H. (1997). *Conversations, language, and possibilities: A postmodern approach to therapy*. New York: Basic Books.
- Babcock, J. C., Green, C. E., & Robie, C. (2004). Does batterers' treatment work? A metaanalytic review of domestic violence treatment. *Clinical Psychology Review*, 23(8), 1023–1053.
- Baldwin, S., Christian, S., Berkeljon, A., & Shadish, W. (2012). The effects of family therapies for adolescent delinquency and substance abuse: A meta-analysis. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 281–304.
- Barak, A., Hen, L., Boniel-Nissim, M., & Shapira, N. (2008). A comprehensive review and a meta-analysis of the effectiveness of internet-based psychotherapeutic interventions. *Journal of Technology in Human Services*, 26(2/4), 109–160.
- Beach, S., & Whisman, M. (2012). Affective disorders. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 201–219.
- Beauchamp, T. L., & Childress, J. F. (2009). *Principles of biomedical ethics* (6th ed.). New York: Oxford University Press.
- Blow, A. J., Sprenkle, D. H., & Davis, S. D. (2007). Is who delivers the treatment more important than the treatment itself? *Journal of Marital and Family Therapy*, 33, 298–317.

- Bograd, M., & Mederos, F. (1999). Battering and couples therapy: Universal screening and selection of treatment modality. *Journal of Marital and Family Therapy*, 25(3), 291–312.
- Chambless, D. L., & Hollon, S. D. (1998). Defining empirically supported therapies. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66, 7–18.
- Chambless, D. L., Sanderson, W. C., Shoham, V., Johnson, S. B., Pope, K. S., Crits-Christoph, P., Baker, M., Johnson, B., Woody, S. R., Sue, S., Beutler, L., Williams, D. A., & McCurry, S. (1996). An update on empirically validated treatments. *Clinical Psychologist*, 49(2), 5–18. Available from www.apa.org/divisions/div12/journals.html
- Chenail, R., George, S., Wulff, D., Duffy, M., Scott, K., & Tomm, K. (2012). Clients' relational conceptions of conjoint couple and family therapy quality: a grounded formal theory. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 241–264.
- Henggeler, S., & Sheidow, A. (2012). Empirically supported family-based treatments for conduct disorder and delinquency in adolescents. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 30–58.
- Hertlein, K. M., & Webster, M. (2008). Technology, relationships, and problems: A research synthesis. *Journal of Marital and Family Therapy*, 34, 445–460.
- Johnson, S. M. (2004). *The practice of emotionally focused couple therapy: Creating connection* (2nd ed.). New York: Guilford Press.
- Jose, A., & O'Leary, K. D. (2009). Prevalence of partner aggression in representative and clinic samples. In K. D. O'Leary & E. M. Woodin (Eds.), *Psychological and physical aggression in couples: Causes and interventions* (pp. 15–35). Washington, DC: American Psychological Association.
- Kaslow, N., Broth, M., Smith, C., & Collins, M. (2012). Family-based interventions for child and adolescent disorders. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 82–100.
- Lambert, M. (1992). Psychotherapy outcome research: Implications for integrative and eclectic therapists. In J. C. Norcross & M. R. Goldfried (Eds.), *Handbook of psychotherapy integration* (pp. 94–129). New York: Wiley.
- Lebow, J., Chambers, A., Christensen, A., & Johnson, S. (2012). Research on the treatment of couple distress. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 145–168.
- Lucksted, A., McFarlane, W., Downing, D., & Dixon, L. (2012). Recent developments in family psychoeducation as an evidence-based practice. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 101–121.
- Markman, H., & Rhoades, G. (2012). Relationship education research: Current status and future directions. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 169–200.
- Miller, S. D., Duncan, B. L., & Hubble, M. (1997). *Escape from Babel: Toward a unifying language for psychotherapy practice*. New York: Norton.
- Moon, S. M., Dillon, D. R., & Sprenkle, D. H. (1990). Family therapy and qualitative research. *Journal of Marital and Family Therapy*, 16, 357–373.
- Patterson, J. E., Miller, R. B., Carnes, S., & Wilson, S. (2004). Evidence-based practice for marriage and family therapies. *Journal of Marital and Family Therapy*, 30, 183–195.
- Rowe, C. (2012). Family therapy for drug abuse: review and updates 2003–2010. *Journal of Marital & Family Therapy*, 38, 59–81.
- Shields, C., Finley, M., Chawla, N., & Meadors, P. (2012). Couple and family interventions in health problems. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 265–280.
- Shadish, W. R., & Baldwin, S. A. (2002). Meta-analysis of MFT interventions. In D. H. Sprenkle (Ed.), *Effectiveness research in marriage and family therapy* (pp. 339–370). Alexandria, VA: American Association for Marriage and Family Therapy.
- Sorrel, A. L. (2009, June 8). *Doctor gets jail time for online, out-of-state prescribing*. *American Medical News*. Retrieved from www.ama-assn.org/amednews/2009/06/01/prsd0601.htm

- Sprenkle, D. H. (Ed.). (2002). Editor's introduction. In D. H. Sprenkle (Ed.), *Effectiveness research in marriage and family therapy* (pp. 9–25). Alexandria, VA: American Association for Marriage and Family Therapy.
- Sprenkle, D. H., & Blow, A. J. (2004). Common factors and our sacred models. *Journal of Marital and Family Therapy*, 30, 113–129.
- Sprenkle, D. H., Davis, S. D., & Lebow, J. (2009). *Beyond our sacred models: Common factors in couple, family, and relational psychotherapy*. New York: Guilford.
- Sprenkle, D. (Ed.). (2012). Intervention research in couple and family therapy [Special edition]. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38(1).
- Stith, S., McCollum, E., Amanor-Boadu, Y., & Smith, D. (2012). Systemic perspectives on intimate partner violence treatment. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 220–240.
- Tallman, K., & Bohart, A. C. (1999). The client as a common factor: Clients as self-healers. In M. A. Hubble, B. L. Duncan, & S. D. Miller (Eds.), *The heart and soul of change: What works in therapy* (pp. 91–131). Washington, DC: American Psychological Association.
- Wampold, B. E. (2001). *The great psychotherapy debate: Models, methods, and findings*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Woody, S. R., Weisz, J., & McLean, C. (2005). Empirically supported treatments: 10 years later. *Clinical Psychologist*, 58, 5–11.

B Ö L Ü M

3

Aile Terapisi Kuramlarının Felsefi Temelleri*

Konuya Genel Bakış

Aile terapisinin farklı modellerini keşfetmeden önce size kısaca felsefi temellerini tanıtmak istiyorum. Postmodernizmin özel bir dalı olan *sistem kuramı* ve *sosyal yapılandırmacılık* (social constructionism), aile terapileri yaklaşımlarını şekillendiren iki yakından ilişkili felsefi gelenektir. Bir noktaya kadar tüm aile terapisi ekolleri bu iki kuramdan etkilenmiştir. Geleneksel terapiler daha çok sistemik terapiden etkilenmişken, daha yeni olanlar daha çok sosyal yapılandırmacılık kuramından etkilenmiştir. Bu bölümün son kısmı kuramlar dünyasında kiminle evlenilir ve kiminle çıkılır sorularına yanıt bulmaya değinmektedir.

Sistemik Kuramdan Etkilenmiş Aile Terapileri ve Kuramları

- **Sistemik ve Stratejik Kuramlar:** Zihinsel Araştırmalar Enstitüsü (ZAE), Milan, stratejik terapiler ve işlevsel aile terapisi (4. ve 11. Bölüm)
- **Yapısal Aile Terapisi** (5. Bölüm)
- **Yaşantısal Aile Terapisi Kuramları:** Satir'in insan gelişimi modeli, sembolik yaşantısal terapi, içsel aile sistemleri ve duygusal odaklı eş terapisi (6. ve 11. Bölüm)
- **Kuşaklar Arası Kuramlar** (Bowen'ın kuşaklar arası ve psikoanalitik terapileri (7. Bölüm)
- **Bilişsel-Davranışçı Aile Terapileri** (8. Bölüm)
- **İlk Dönem Çözüm-Temelli Terapiler** (9. Bölüm)

Sosyal Yapılandırmacı Aile Terapileri

- **Sonraki Dönem Çözüm-Temelli Terapiler** (10. Bölüm)
- **Öyküsel Terapi** (11. Bölüm)
- **İşbirlikçi Terapi** (11. Bölüm)

* Çeviren: Yrd. Doç. Dr. Evrim ÇETİNKAYA YILDIZ, Erciyes Üniversitesi

ÇEVİRİM İÇİ KAYNAKLAR

- Ken Gergen'in web sayfası
www.swarthmore.edu/SocSci/kgergen1/web/page.phtml?st=home&id=home
- Zihinsel Araştırmalar Enstitüsü
www.mri.org
- John Shotter'in web sayfası
<http://pubpages.unh.edu/~jds/>
- Taos Enstitüsü
 Birçok farklı disiplindeki sosyal yapılandırmacı pratikleri araştırır.
www.taosinstitute.org

KAYNAKÇA

- Anderson, H. (1997). *Conversations, language, and possibilities: A postmodern approach to therapy*. New York: Basic Books.
- Anderson, H., & Gehart, D. (Eds.). (2007). *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference*. New York: Brunner/Routledge.
- Anderson, H., & Goolishian, H. (1992). The client is the expert: A not-knowing approach to therapy. In S. McNamee & K. J. Gergen (Eds.), *Therapy as social construction* (pp. 25–39). Newbury Park, CA: Sage.
- Bateson, G. (1972). *Steps to an ecology of mind*. San Francisco: Chandler.
- Bateson, G. (1979). *Mind and nature: A necessary unity*. New York: Dutton.
- Bateson, G. (1991). *A sacred unity: Further steps to an ecology of mind*. New York: Harper/Collins.
- Baxter, L. A., & Montgomery, B. M. (1996). *Relating: Dialogues and dialectics*. New York: Guilford.
- Boscolo, L., Cecchin, G., Hoffman, L., & Penn, P. (1987). *Milan systemic family therapy*. New York: Basic Books.
- Dattilio, F. M., & Padesky, C.A. (1990). *Cognitive therapy with couples*. Sarasota, FL: Professional Resources Exchange.
- Ellis, A. (1994). *Reason and emotion in therapy* (rev.). New York, NY: Kensington.
- Erickson, B. A., & Keeney, B. (Eds.). (2006). *Milton Erickson, M.D.: An American healer*. Sedona, AZ: Leete Island Books.
- Fisch, R., Weakland, J., & Segal, L. (1982). *The tactics of change: Doing therapy briefly*. New York: Jossey-Bass.
- Foucault, M. (1972). *The archeology of knowledge* (A. Sheridan-Smith, trans.). New York: Harper & Row.
- Foucault, M. (1979). *Discipline and punish: The birth of the prison*. Middlesex: Peregrine Books.
- Foucault, M. (1980). *Power/knowledge: Selected interviews and other writings*. New York: Pantheon Books.
- Freedman, J., & Combs, G. (1996). *Narrative therapy: The social construction of preferred realities*. New York: Norton.
- Gergen, K. J. (1985). The social constructionist movement in modern psychology. *American Psychologist*, 40, 266–275.
- Gergen, K. J. (1998, January). *Introduction to social constructionism*. Workshop presented at the Texas Association for Marriage and Family Therapy Annual Conference, Dallas, TX.
- Gergen, K. (1999). *An invitation to social construction*. Newbury Park, CA: Sage.
- Gergen, K. (2001). *Social construction in context*. Newbury Park, CA: Sage.

- Gergen, M., & Gergen, K. (2007). Collaboration without end: The case of the Positive Psychology Newsletter. In H. Anderson & D. Gehart (Eds.), *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference* (pp. 391–402). Brunner/ Routledge.
- Haley, J. (1976). *Problem-solving therapy: New strategies for effective family therapy*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Hoffman, L. (2002). *Family therapy: An intimate history*. New York: Norton.
- Jackson, D. (1952, June). The relationship of the referring physician to the psychiatrist. *California Medicine*, 76 (6), 391–394.
- Jackson, D. (1955). Therapist personality in the therapy of ambulatory schizophrenics. *Archives of Neurology and Psychiatry*, 74, 292–299.
- Johnson, S. M. (2004). *The practice of emotionally focused marital therapy: Creating connection* (2nd ed.). New York: Brunner-Routledge.
- Keeney, B. (1983). *Aesthetics of change*. New York: Guilford.
- Keeney, B. (1985). *Mind in therapy: Constructing systematic family therapies*. Basic Books.
- Keeney, B. (1990). *Improvisational therapy: A practical guide for creative clinical strategies*. New York: Guilford.
- Keeney, B. (1994). *Shaking out the spirits: A psychotherapist's entry into the healing mysteries of global shamanism*. Barrytown, NY: Station Hill.
- Keeney, B. (1997). *Everyday soul: Awakening the spirit in daily life*. New York: Riverhead Books.
- Keeney, B. (1998). *The energy break: Recharge your life with autokinetics*. New York: Golden Books.
- Keeney B. (2000a). *Gary Holy Bull: Lakota Yuwipi man*. Stony Creek, CT: Leete's Island Books.
- Keeney, B. (2000b). *Kalahari Bushmen*. Stony Creek, CT: Leete's Island Books.
- Keeney, B. (2001a). *Vusamazulu Credo Mutwa: Zulu High Sanusi*. Stony Creek, CT: Leete's Island Books.
- Keeney, B. (2001b). *Walking Thunder: Diné medicine woman*. Stony Creek, CT: Leete's Island Books.
- Keeney B. (2002a). *Ikuko Osumi: Japanese master of Seiki Jutsu*. Stony Creek, CT: Leete's Island Books.
- Keeney, B. (2002b). *Shakers of St. Vincent*. Stony Creek, CT: Leete's Island Books.
- Keeney, B. (2003). *Ropes to God*. Stony Creek, CT: Leete's Island Books.
- Madanes, C. (1981). *Strategic family therapy*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- McNamee, S. (2007). Relational practices in education: Teaching as conversation. In H. Anderson & D. Gehart (Eds.), *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference* (pp. 313–336). New York: Brunner/Routledge.
- McNamee, S., & Gergen, K. J. (Eds.). (1992). *Therapy as social construction*. Newbury Park, CA: Sage.
- McNamee, S., & Gergen, K. J. (1999). *Relational responsibility: Resources for sustainable dialogue*. Newbury Park, CA: Sage.
- Mental Research Institute. (2002). *On the shoulder of giants*. Palo Alto, CA: Author.
- Passons, W. R. (1975). *Gestalt therapies in counseling*. New York, NY: Holt, Rinehart, & Winston.
- Ray, W. A., & Keeney, B. (1994). *Resource focused therapy*. London: Karnac Books.
- Rogers, C. (1951). *Client-centered therapy*. Boston: Houghton Mifflin.
- Satir, V. (1972). *Peoplemaking*. Palo Alto, CA: Science and Behavior Books.
- Scharff, D., & Scharff, J.S. (1987). *Object relations family therapy*. New York: Jason Aronson.
- Segal, L. (1991). Brief therapy: The MRI approach. In A. S. Gurman & D. P. Knishern (Eds.), *Handbook of family therapy* (pp. 171–199). New York: Brunner/Mazel.

- Shotter, J. (1984). *Social accountability and selfhood*. Oxford, UK: Blackwell.
- Shotter, J. (1993). *Conversational realities: Constructing life through language*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- von Bertalanffy, L. (1968). *General system theory: Foundations, development, applications*. New York: George Braziller.
- Watzlawick, P. (1977). *How real is real?: Confusion, disinformation, communication*. New York: Random House.
- Watzlawick, P. (1978/1993). *The language of change: Elements of therapeutic conversation*. New York: Norton.
- Watzlawick, P. (Ed.). (1984). *The invented reality: How do we know what we believe we know?* New York: Norton.
- Watzlawick, P., Bavelas, J. B., & Jackson, D. D. (1967). *Pragmatics of human communication: A study of interactional patterns, pathologies, and paradoxes*. New York: Norton.
- Watzlawick, P., Weakland, J., & Fisch, R. (1974). *Change: Principles of problem formation and problem resolution*. New York: Norton.
- Weakland, J. (1951). Method in cultural anthropology. *Philosophy of Science*, 18, 55.
- Weakland, J. (1988, June 10). Personal interview with Wendel A. Ray. Mental Research Institute, Palo Alto, CA.
- White, M., & Epston, D. (1990). *Narrative means to therapeutic ends*. New York: Norton.
- Whitaker, C.A., & Keith, D.V. (1981). Symbolic-experiential family therapy. In A. S. Gurman, & D. P. Kniskern (Eds.), *Handbook of family therapy* (pp. 187–224). New York: Brunner/Mazel.
- Wittgenstein, L. (1973). *Philosophical investigations* (3rd ed.; G. E. M. Anscombe, trans.). New York: Prentice Hall.

Kısım II

Aile Terapisi Kuramları

B Ö L Ü M

4

Sistemik ve Stratejik Terapiler*

Bir sisteme nasıl bakılacağını ve onu olduğu haliyle takdir etmeyi zaman içerisinde öğrenirsiniz. Sistemin farklı olmasını asla beklemeyin. Terapistlerin ve eğitim görenlerin değiştirmek istemeksizin sistemi görmek, ona ilgi duymak ve böyle bir sistemi takdir etmek konusunda kendilerini eğitmeleri önemlidir. —Boscolo, Cecchin, Hoffman ve Penn, 1987, s. 152

Konuya Genel Bakış

Genelde sistemik ve stratejik terapi olarak bilinen kuramları üç terapist grubu geliştirmiştir:

- **Zihinsel Araştırmalar Enstitüsü (ZAE) [Mental Research Institute; MRI. Palo Alto grubu olarak da bilinir]:** Richard Fisch ve Don Jackson, şizofrenide aile dinamikleri hakkında Bateson grubu içinde çığır açıcı çalışmalarını tamamladıktan sonra, kuruluşundan beri aile terapileri konusunda en etkili eğitim merkezi olan, Jay Haley'nin stratejik çalışmalarına, Milan grubunun sistemik yaklaşımına, Virginia Satir'in insani gelişim modeline (Bkz. 6. Bölüm), ve çözüm odaklı kısa süreli terapiye (Bkz. 9. Bölüm) ilham veren ZAE'yi kurmak için birlikte çalıştılar. ZAE'deki Kısa Süreli Terapi Projesi danışanların şikâyetlerine, genellikle eylem odaklı müdahalelere dayanarak, mümkün olan en hızlı çözümü bulmak için tasarlanmıştır (Watzlawick ve Weakland, 1977; Watzlawick, Weakland ve Fisch, 1974; Weakland ve Ray, 1995).
- **Stratejik Terapi:** ZAE'nin asli üyelerinden biri olan Jay Haley, kendi sistemik terapisini daha sonradan eşi olacak Cloé Madanes ile birlikte geliştirmiştir. Yaklaşımları gücün, daha sonraki çalışmalarında ise sevginin aile sistemlerinde kullanılmasına odaklanırlar (Haley, 1976).
- **Milan Sistemik Terapisi:** Mara Selvini Palazzoli, Gianfranco Cecchin, Giuliana Prata, ve Luigi Boscolo, Selvini Palazzoli'nin anoreksik ve şizofrenik çocukları olan aileler üzerindeki çalışmalarını bir adım daha öteye taşımak için biraraya geldikten sonra Milan grubunu oluşturmuşlardır. Grup üyeleri, erken dönem çalışmalarında ZAE'de eğitim görmüşler ve Gregory Bateson'ın sibernetik sistemler teorisini (1972, 1979; Bkz. 3. Bölüm) kullanan bir terapötik model dizayn etmek üzere İtalya'ya dönmüşlerdir. Bu model Milan sistemik terapisi ya da uzun dönemli kısa süreli terapi olarak isimlendirilmektedir. Milan terapistleri özellikle danışanın dili kullanım biçiminin aile dinamiklerini nasıl şekillendirdiğine odaklanırlar (Selvini Palazzoli, Cecchin, Prata, ve Boscolo, 1978).

* Çeviren: Uzman Psikolog Mehmet Necip TUNÇ, Tilburg Üniversitesi, Hollanda

3. **Sorumluluğu Artırmak:** Müdahaleler bütün aile üyelerinde sorumlu davranışı artırmayı hedefler, ebeveynin katılımını artırır ve ergene seçimlerinin sorumluluğunu almakta yardımcı olur.
4. **Şimdiye, Eyleme ve Netliğe Odaklanmak:** Müdahaleler eyleme yönelik ve şimdiye odaklıdır. Bunun yanında spesifik ve kolayca tariflemlenebilen, kolayca takip edilip ölçülebilen problemleri çözmeyi hedeflerler.
5. **Dizileri Hedefe Almak:** Davranış dizileri, sistemik temelleri ile tutarlı biçimde, değişimin hedefidir. Bu diziler aile üyeleri, akranlar ya da daha geniş sosyal sistemler arasında olabilir.
6. **Gelişimsel Uygunluk:** Ergenin bir yetişkin olarak başarılı olmak için ihtiyaç duyduğu yeti ve yeterlilikleri adım adım gelişmeyi destekleyen müdahaleler, ergenin gelişimsel seviyesine uygun olarak belirlenir.
7. **Devamlı Çaba:** Müdahaleler, planlama gereği, ailenin günlük ya da haftalık olarak çaba göstermesini gerektirir.
8. **Değerlendirme ve Hesap Verebilirlik:** Bir müdahale işe yaramadığında aileyi suçlamak yerine, ÇST’de müdahalelerin etkililiği devamlı olarak değerlendirilir ve başarıyı sağlama almak maksadıyla gerekli görüldüğünde müdahalelerde uyarlamalar yapılır.
9. **Genelleştirme:** Tedavi, aile ve ergenin edinilen yetenek ve becerileri, hayatlarının öteki alanlarına da genelleştirmelerine yardımcı olacak şekilde tasarlanır.

ÇEVİRİM İÇİ KAYNAKLAR

- Kısa Stratejik ve Sistemik Terapi Dünya Ağı
www.bsst.org
- Ruhsal Araştırmalar Enstitüsü
www.mri.org
- Multisistemik Terapi
www.mstservices.com
- Stratejik Terapi: Jay Haley
www.jay-haley-on-therapy.com/html/strategic_therapy.html
- Stratejik Terapi: Cloé Madanes
www.cloemadanes.com
- Stratejik Terapi: Eileen Bobrow
www.briefstrategicfamilytherapy.com
- Sistemik Terapi: Wendel Ray
www.wendelray.com

KAYNAKÇA

- * Yıldız işareti giriş niteliğindeki önerilen okuma kaynaklarını belirtmektedir.
- Anger-Díaz, B., Schlanger, K., Rincon, C., & Mendoza, A. (2004). Problem-solving across cultures: Our latino experience. *Journal of Systemic Therapies*, 23(4), 11–27. doi:10.1521/jsyt.23.4.11.57837
- *Bateson, G. (1972). *Steps to an ecology of mind*. San Francisco: Chandler.
- Bateson, G. (1979). *Mind and nature: A necessary unity*. New York: Dutton.
- Bauer, S. M., Schanda, H., Karakula, H., Olajossy-Hilkesberger, L., Rudaleviciene, P., Okribelashvili, N., ... Stompe, T. (2011). Culture and the prevalence of hallucinations in schizophrenia. *Comprehensive Psychiatry*, 52(3), 319–325. doi:10.1016/j.comppsych.2010.06.008

- *Boscolo, L., Cecchin, G., Hoffman, L., & Penn, P. (1987). *Milan systemic family therapy*. New York: Basic Books.
- Butler, C. (2009). Sexual and gender minority therapy and systemic practice. *Journal of Family Therapy*, 31(4), 338–358. doi:10.1111/j.1467-6427.2009.00472.x
- Campbell, D., Draper, R., & Crutchley, E. (1991). The Milan systemic approach to family therapy. In A. S. Gurman & D. P. Knishern (Eds.), *Handbook of family therapy* (pp. 325–362). New York: Brunner/Mazel.
- *Cecchin, G. (1987). Hypothesizing, circularity, and neutrality revisited: An invitation to curiosity. *Family Process*, 26(4), 405–413.
- Cecchin, G., Lane, G., & Ray, W. (1992). *Irreverence: A strategy for therapist survival*. London: Karnac.
- Cecchin, G., Lane, G., & Ray, W. A. (1994). Influence, effect, and emerging systems. *Journal of Systemic Therapies*, 13(4), 13–21.
- Coolhart, D., Baker, A., Farmer, S., Malaney, M., & Shipman, D. (2012). Therapy with transsexual youth and their families: A clinical tool for assessing youth's readiness for gender transition. *Journal of Marital and Family Therapy* [Early View Version]. doi:10.1111/j.1752-0606.2011.00283.x
- Dell, P. F. (1989). Violence and the systemic view: The problem of power. *Family Process*, 28(1), 1–14. doi:10.1111/j.1545-5300.1989.00001.x
- DeVine, J. L. (1984) A systemic inspection of affectional preference orientation and the family of origin. *Journal of Social Work and Human Sexuality*, 2, 9–17.
- Erich, S., Tittsworth, J., Dykes, J., & Cabuses, C. (2008). Family relationships and their correlations with transsexual well-being. *Journal of GLBT Family Studies*, 4(4), 419–432.
- Fisch, R., & Schlanger, K. (1999). *Brief therapy with intimidating clients*. New York: Jossey-Bass.
- *Fisch, R., Weakland, J., & Segal, L. (1982). *The tactics of change: Doing therapy briefly*. New York: Jossey-Bass.
- Goldberg, A. E. (2009). Lesbian, gay, and bisexual family psychology: A systemic, life-cycle perspective. In J. H. Bray, M. Stanton (Eds.), *The Wiley-Blackwell handbook of family psychology* (pp. 576–587). New York: Wiley-Blackwell. doi:10.1002/9781444310238.ch40
- Grossman, A. H., D'Augelli, A. R., Howell, T. J., & Hubbard, S. (2005). Parents' reactions to transgender youths' gender nonconforming expression and identity. *Journal of Gay and Lesbian Social Services*, 18(1), 3–16.
- Haley, J. (1963). *Strategies of psychotherapy*. New York: Grune & Stratton.
- Haley, J. (1973). *Uncommon therapy: The psychiatric techniques of Milton H. Erickson, M.D.* New York: Norton.
- Haley, J. (1976). *Problem-solving therapy: New strategies for effective family therapy*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Haley, J. (1980). *Leaving home: The therapy of disturbed young people*. New York: McGraw-Hill.
- Haley, J. (1981). *Reflections on therapy*. Chevy Chase, MD: The Family Therapy Institute of Washington, DC.
- Haley, J. (1984). *Ordeal therapy*. San Francisco: Jossey-Bass.
- *Haley, J. (1987). *Problem-solving therapy* (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Haley, J. (1996). *Learning and teaching therapy*. New York: Guilford.
- Haley, J., & Richeport-Haley, M. (2007). *Directive family therapy*. New York: Hawthorne.
- Henggeler, S. W. (1998). *Multisystemic therapy*. Charleston, NC: Targeted Publications Group. Retrieved May 2, 2008, from www.addictionrecov.org/paradigm/P_PR_W99/mutisys_therapy.html

- Henggeler, S. W., & Borduin, C. M. (1990). *Family therapy and beyond: A multisystemic approach to treating the behavior problems of children and adolescents*. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.
- Henggeler, S. W., Schoenwald, S. K., Borduin, C. M., Rowland, M. D., & Cunningham, P. B. (1998). *Multisystemic treatment of antisocial behavior in children and adolescents*. New York: Guilford.
- Jackson, D. D. (1967). The myth of normality. *Medical Opinion and Review*, 3, 28–33.
- *Keeney, B. (1983). *Aesthetics of change*. New York: Guilford.
- Keim, J. (1998). Strategic family therapy. In E. Dattilio (Ed.), *Case studies in couple and family therapy* (pp. 132–157). New York: Guilford.
- Liddle, H. A., Dakof, G. A., & Diamond, G. (1991). Adolescent substance abuse: Multidimensional family therapy in action. In E. Daufman & P. Kaufman (Eds.), *Family therapy of drug and alcohol abuse* (pp. 120–171). Boston: Allyn & Bacon.
- Lindblad-Goldberg, M., Dore, M., & Stern, L. (1998). *Creating competence from chaos*. New York: Norton.
- Madanes, C. (1981). *Strategic family therapy*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Madanes, C. (1990). *Sex, love, and violence: Strategies for transformation*. New York: Norton.
- Madanes, C. (1991). Strategic family therapy. In A. S. Gurman & D. P. Knishern (Eds.), *Handbook of family therapy* (pp. 396–416). New York: Brunner/Mazel.
- Madanes, C. (1993). Strategic humanism. *Journal of Systemic Therapies*, 12(4), 69–75.
- McGoldrick, M., Giordano, J., & Garcia-Preto, N. (Eds.). (2005). *Ethnicity and family therapy* (3rd ed.). New York: Guilford.
- Mental Research Institute. (2002). *On the shoulder of giants*. Palo Alto, CA: Author.
- Multisystemic Therapy Services. (1998). *Multisystemic therapy*. Retrieved May 2, 2008, from www.msts-services.com/text/treatment.html
- *Nardone, G., & Watzlawick, P. (1993). *The art of change: Strategic therapy and hypnotherapy without trance*. Jossey-Bass.
- Ray, W. A., & Keeney, B. (1994). *Resource focused therapy*. Karnac Books.
- Ray, W., & Nardone, G. (Eds.) (2009). *Insight may cause blindness & other Essays*. Paul Watzlawick. Phoenix, AZ: Zeig, Tucker, Theisan & Co.
- Robbins, M. S., Horigian, V., Szapocznik, J., & Ucha, J. (2010). Treating Hispanic youths using brief strategic family therapy. In J. R. Weisz & A. E. Kazdin (Eds.), *Evidence-based psychotherapies for children and adolescents* (2nd ed.) (pp. 375–390). New York: Guilford Press.
- Santisteban, D. A., Coatsworth, J., Perez-Vidal, A., Mitrani, V., Jean-Gilles, M., & Szapocznik, J. (1997). Brief structural/strategic family therapy with African American and Hispanic high-risk youth. *Journal of Community Psychology*, 25(5), 453–471. doi:10.1002/(SICI)1520-6629(199709)25:5<453::AID-JCOP6>3.0.CO;2-T
- Segal, L. (1991). Brief therapy: The MRI approach. In A. S. Gurman & D. P. Knishern (Eds.), *Handbook of family therapy* (pp. 171–199). New York: Brunner/Mazel.
- Selvini Palazzoli, M. (Ed.). (1988). *The work of Mara Selvini Palazzoli*. New York: Jason Aronson.
- *Selvini Palazzoli, M., Boscolo, L., Cecchin, G., & Prata, G. (1980). Hypothesizing circularity- neutrality: Three guidelines for the conductor of the session. *Family Process*, 19(1), 3–12.
- Selvini Palazzoli, M., Cecchin, G., Prata, G., & Boscolo, L. (1978). *Paradox and counter-paradox: A new model in the therapy of the family in schizophrenic transaction*. New York: Jason Aronson.
- Sprenkle, D. (Ed.). (2012). Intervention research in couple and family therapy [Special edition]. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38(1).

- Szapocznik, J., & Williams, R. A. (2000). Brief strategic family therapy: Twenty-five years of interplay among theory, research and practice in adolescent behavior problems and drug abuse. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 3(2), 117–135.
- Watzlawick, P. (1977). *How real is real? Confusion, disinformation, communication*. New York: Random House.
- Watzlawick, P. (1978/1993). *The language of change: Elements of therapeutic conversation*. New York: Norton.
- Watzlawick, P. (Ed.). (1984). *The invented reality: How do we know what we believe we know?* New York: Norton.
- Watzlawick, P. (1988). *Ultra solutions: How to fail most successfully*. New York: Norton.
- Watzlawick, P. (1990). *Munchhausen's pigtail or psychotherapy and "reality" essays and lectures*. New York: Norton.
- Watzlawick, P. (1993). *The situation is hopeless but not serious: The pursuit of unhappiness*. New York: Norton.
- Watzlawick, P., Bavelas, J. B., & Jackson, D. D. (1967). *Pragmatics of human communication: A study of interactional patterns, pathologies, and paradoxes*. New York: Norton.
- Watzlawick, P., & Weakland, J. H. (1977). *The interactional view: Studies at the Mental Research Institute, Palo Alto, 1965–1974*. New York: Norton.
- *Watzlawick, P., Weakland, J., & Fisch, R. (1974). *Change: Principles of problem formation and problem resolution*. New York: Norton.
- Weakland, J., & Ray, W. (Eds.). (1995). *Propagations: Thirty years of influence from the Mental Research Institute*. Binghamton, NY: Haworth Press.

Sistemik Vaka Çalışması: Ergenlikte Madde Kullanımı ve Boşanma

Fernandez ailesi, kızları Alba'yı (16) hafta sonları yeni bir grup arkadaşıyla içki ve esrar içmeye başladığı için, danışmanlık hizmeti alması maksadıyla getirdiler. Alba o günlere dek çeşitli okul aktivitelerinde rol alan iyi bir öğrenci olmuştu. Ebeveynleri altı ay önce, Alba'nın annesi İrma, kocası Tom'un evlilik dışı bir ilişkisi olduğunu farketmesiyle boşanmıştı. Tom, durum farkedildiğinde ilişkiyi sonlandırmayı reddetmişti. İrma onu evden attı, fakat boşanma sürecinde kararsız kaldı çünkü bu tür durumlarda bile boşanmayı onaylamayan dindar Katolik bir aileden geliyordu. Alba'nın küçük kardeşi Jesse (14), Alba ile ailesi arasındaki çatışmadan uzak durmayı deneyen çalışkan bir öğrenciydi.

Aileyle tanıştıktan sonra sistemik aile terapisti aşağıdaki vaka formülasyonunu yapmıştır.

B Ö L Ü M

5

Yapısal Aile Terapisi*

Aile terapisi, tekniklerin önce özünde uzmanlaşarak öğrenildiği sonra ise unutulduğu bir eğitim olmalı. Bu kitap, okunduktan sonra başkasına verilmeli veya unutulmuş bir köşeye bırakılmalı. Terapist iyileştirici olmalı: bireylere acı veren alanlara ve konulara terapötik olarak yaklaşırken onların değerlerine, güçlü yönlerine ve estetik tercihlerine her zaman saygı duymalı. Başka bir ifade ile burada amaç, tekniğin ötesine geçebilmektir.

– Minuchin ve Fishman, 1981, s. 1

Konuya Genel Bakış

Yapısal terapi esasen Salvador Minuchin'in çalışmalarıyla ilişkilendirilmiştir. Benzer şekilde, bu bölümde ağırlıklı olarak kendisinin çalışmalarına odaklanılmıştır. Buna ek olarak, bu bölümde geleneksel yapısal aile terapisi anlayışına dayanan kanıta-dayalı iki tedavi üzerinde durulacaktır: Kısa süreli stratejik aile terapisi ve ekosistemik yapısal aile terapisi.

Kısaca: En Azından Bilmeniz Gerekenler

Adından da anlaşıldığı gibi, yapısal çalışan terapistler danışanların bireysel psikolojik belirtilerine ve ilişkisel sorunlarına yardım etmek amacıyla aile yapısının -sınırların, hiyerarşilerin ve alt sistemlerin- haritasını çıkarırlar (Minuchin ve Fishman, 1981). Terapistin amacı gelişimi desteklemek ve sorunları çözümlenebilmek için ailenin işlevselliğini değerlendirdikten sonra, aileyi yeniden yapılandırmak ve sınırlar ile hiyerarşiyi yeniden düzenlemektir. Yapısal terapistler, canlandırmaları sahneye koymak, oturma düzenini kurmak ve ailenin varsayımlarını sorgulamak gibi görevleri düşünüldüğünde, seanslarda oldukça aktiftir. Yapısal aile terapisi ailenin ve aile üyelerinin güçlü yönlerine odaklanır. Aileleri işlevsiz görmek yerine, sürekli değişen gelişimsel ve bağlamsal taleplere uyum sağlayabilmek için birbirleriyle etkileşim repertuarlarını genişletmede desteğe ihtiyaç duyan bireyler olarak görür.

Öz: Alana Önemli Katkısı

Eğer bu bölümden bir şeyler hatırlayacaksınız, şunlar olmalıdır:

1. Sınırlar veya İlişki Kurmaya Dair Kurallar

Sınırlar, konuşma diline yerleşen birkaç aile terapisi teriminden biridir; öyle ki danışanlarınız tarafından sıklıkla kendiliğinden kullanıldığını görürsünüz. İlk bakışta, terim iki-böyütlü gibi algılanır; durumu açıklarken “çok katı”, “çok zayıf”, ya da “tam ayarında”

* Çeviren: Yrd. Doç. Dr. Gökçe BULGAN, MEF Üniversitesi

Amaçlar

Terapötik değişimin öncelikli amaçları şunlardır:

- Ebeveyn yönetim görevi
- Çocuk baş etme becerileri
- Ortak ebeveyn ittifakı
- Uyumsuz duygusal bağlılık örüntüleri
- Duygu düzenlemesi
- Aile üyelerine aile dışı destek

Müdahale İlkeleri

Ekosistemik yapısal aile terapisinde değişim için gerekli etmenler şöyledir: (a) Aile üyelerinin terapistle ortaklık içinde bulunması ve (b) aile-terapist biriminin aile dışı yardımcı kaynaklarla ortaklık içinde bulunması. Ekosistemik yapısal aile terapisti ilişkisel değişim yaratabilmek adına pek çok farklı psikoterapi modeli tekniğini birleştirir. Müdahalenin uygunluğuna karar veren ilişkisel amaçtır. Aile üyelerinin birbirleriyle bağlantı kurma yollarını yeniden düzenlemek veya yeniden yapılandırmak için kullanılan yapısal teknikler sınır oluşturma ve gücü yeniden dengeleme veya hiyerarşiyi belirginleştirmedir. Yapısal aile terapisti modeli gibi, ekosistemik yapısal aile terapisti tüm aile üyeleriyle güçlü terapötik ittifak kurmayı vurgular. Ekosistemik yapısal aile terapisinde en çok kullanılan yapısal müdahaleler davranışsal canlandırmalar ve aile üyelerinin güçlü yönlerini onaylamadır. En çok kullanılan ekosistemik yapısal aile terapisti müdahalesi ise aile üyelerinin bağ kurma yollarını uygulaması için canlandırmadır: Aile üyeleri arasında gerekli duygusal yakınlığı ayarlama, duyguları düzenlemeyi öğrenme ve zor durumlara katlanmayı öğrenmektir. Yaygın olarak kullanılan diğer teknikler yeniden çerçevelendirme, uyarlanabilir öyküler inşaa etme, psikoegitim ve adetlerin kullanımı gibi ailede düşünmeyi, inançları veya bilgiyi ele alır.

ÇEVİRİM İÇİ KAYNAKLAR

Philadelphia Çocuk ve Aile Terapisti Eğitim Merkezi
www.philafamily.com

Kısa Süreli Stratejik Aile Terapisti Eğitimi
www.brief-strategic-family-therapy.com

KAYNAKÇA

- *Yıldız işareti giriş niteliğindeki önerilen okuma kaynaklarını belirtmektedir.
- Aponte, H. J. (1994). *Bread and spirit: Therapy with the new poor: Diversity of race, culture, and values*. New York: Norton.
- Aponte, H. J. (1996). Political bias, moral values, and spirituality in the training of psychotherapists. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 60(4), 488–502.
- Biblarz, T. J. ve Savci, E. (2010). Lesbian, gay, bisexual, and transgender families. *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 480–497. doi:10.1111/j.1741-3737.2010.00714.x
- *Colapinto, J. (1991). Structural family therapy. A. S. Gurman ve D. P. Kniskern (Ed.), *Handbook of family therapy* (cilt 2, s. 417–443). New York: Brunner/Mazel.
- Gottman, J. M. (2008, Nisan). *Marriage counseling: Keynote address*. Annual Conference of the American Counseling Association, Honolulu, HI.
- Fitzgerald, T. (2010). Queerspawn and their families: Psychotherapy with LGBTQ families. *Journal of Gay & Lesbian Mental Health*, 14(2), 155–162. doi:10.1080/19359700903433276

- Hammond, R. T. ve Nichols, M. P. (2008). How collaborative is structural family therapy? *The Family Journal*, 16(2), 118–124. doi:10.1177/1066480707313773
- Henggeler, S. W., Schoenwald, S. K., Borduin, C. M., Rowland, M. D. ve Cunningham, P. B. (1998). *Multisystemic treatment of antisocial behavior in children and adolescents*. New York: Guilford.
- Johnson, S. M. (2004). *The practice of emotionally focused marital therapy: Creating connection* (2. baskı). New York: Brunner/Routledge.
- Kim, J. M. (2003). Structural Family Therapy and Its Implications for the Asian American Family. *The Family Journal*, 11(4), 388–392. doi:10.1177/1066480703255387
- Liddle, H. A. (2002). *Multidimensional family therapy treatment for adolescent cannabis users*. Rockville, MD: Substance Abuse and Mental Health Services Administration.
- Lindblad-Goldberg, M., Dore, M. ve Stern, L. (1998). *Creating competence from chaos*. New York: Norton.
- Minuchin, S. (1974). *Families and family therapy*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- *Minuchin, S. ve Fishman, H. C. (1981). *Family therapy techniques*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Minuchin, S., Montalvo, B., Guerney, B. G., Rosman, B. ve Schumer, F. (1967). *Families of the slums*. New York: Basic Books.
- Minuchin, S. ve Nichols, M. P. (1993). *Family healing: Tales of hope and renewal from family therapy*. New York: Free Press.
- Minuchin, S., Nichols, M. P. ve Lee, W. Y. (2007). *Assessing families and couples: From symptom to system*. New York: Allyn and Bacon.
- Minuchin, S., Rosman, B. ve Baker, L. (1978). *Psychosomatic families: Anorexia in context*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Robbins, M. S., Szapocznik, J., Dillon, F. R., Turner, C. W., Mitrani, V. B. ve Feaster, D. J. (2008). The efficacy of structural ecosystems therapy with drug abusing/dependent African American and Hispanic American adolescents. *Journal of Family Psychology*, 22(1), 51–61. doi:10.1037/0893-3200.22.1.51
- Santisteban, D. A., Coatsworth, J., Perez-Vidal, A., Mitrani, V., Jean-Gilles, M. ve Szapocznik, J. (1997). Brief structural/strategic family therapy with African American and Hispanic high-risk youth. *Journal of Community Psychology*, 25(5), 453–471. doi:10.1002/(SICI)1520-6629(199709)25:5<453::AID-JCOP6>3.0.CO;2-T
- Santisteban, D. A. ve Mena, M. P. (2009). Culturally informed and flexible family-based treatment for adolescents: A tailored and integrative treatment for Hispanic youth. *Family Process*, 48(2), 253–268. doi:10.1111/j.1545-5300.2009.01280.x
- Santisteban, D. A., Suarez-Morales, L., Robbins, M. S. ve Szapocznik, J. (2006). Brief Strategic Family Therapy: Lessons learned in efficacy research and challenges to blending research and practice. *Family Process*, 45, 259–271.
- Sexton, T. L. (2011). *Functional family therapy in clinical practice: An evidence-based treatment model for working with troubled adolescents*. New York: Routledge.
- Szapocznik, J., Feaster, D. J., Mitrani, V. B., Prado, G., Smith, L., Robinson-Batista, C. ve Robbins, M. S. (2004). Structural Ecosystems Therapy for HIV-Seropositive African American Women: Effects on Psychological Distress, Family Hassles, and Family Support. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 72(2), 288–303. doi:10.1037/0022-006X.72.2.288
- Szapocznik, J., Hervis, O. E. ve Schwartz, S. (2003). *Brief strategic family therapy for adolescent drug abuse* (NIH Publication No. 03-4751). NIDA Therapy Manuals for Drug Addiction. Rockville, MD: National Institute for Drug Abuse.
- Szapocznik, J. ve Williams, R. A. (2000). Brief Strategic Family Therapy: Twenty-five years of interplay among theory, research and practice in adolescent behavior problems and drug abuse. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 3(2), 117–134.
- Yang, L. ve Pearson, V. J. (2002). Understanding families in their own context: Schizophrenia and structural family therapy in Beijing. *Journal of Family Therapy*, 24(3), 233–257. doi:10.1111/1467-6427.00214

B Ö L Ü M

6

Yaşantısal Aile Terapileri*

*Yaşam beklenildiği gibi bir yol değildir. O olduğu gibidir.
Farkı belirleyen şey onunla başa çıkma şeklinizdir.*
—Virginia Satir

Konuya Genel Bakış

Yaşantısal aile terapileri, iki geleneksel yaklaşım olan Satir insan gelişim modeli ve sembolik yaşantısal terapi ile yakın zamanda çiftler için geliştirilen kanıta dayalı bir yaklaşım olan duygu odaklı terapi ve bütünleştirici bir model olan içsel aile sistemleri yaklaşımlarını içerir.

- **Satir Gelişim Modeli:** Destek olmayı ve içtenliği kullanarak aile iletişimine odaklanır.
- **Sembolik Yaşantısal Terapi:** Değişimi desteklemek için içtenlik ve yüzleştirmeyi dengeli bir şekilde kullanarak aile içindeki sembolik anlamlara ve duygusal değişimlere odaklanır.
- **Duygu Odaklı Terapi (DOT):** Yaşantısal, sistemik kuramlar ile bağlanma kuramlarını kullanan, çift terapilerinde önde gelen kanıta dayalı bir yaklaşımdır (Duygu odaklı terapi, 11. Bölüm Kanıta-Dayalı Terapiler kısmında detaylı olarak ele alınacaktır, ancak güçlü yaşantısal temelden dolayı burada da bahsediyorum).
- **İçsel Aile Sistemleri:** Orijinal olarak travma ve istismar mağdurları için geliştirilen yaklaşım, sistemik ilkeleri kullanarak bireyin içsel ‘parçalarıyla’ çalışmaktadır.

Ortak Varsayımlar ve Uygulamalar

Duygusal Etkileşimleri Hedeflemek

Sistemik, stratejik, yapısal ve bilişsel-davranışçı aile terapistleri öncelikle *davranışsal* etkileşim sırasını takip ederlerken, yaşantısal aile terapistleri aynı etkileşimlerin *duyuşsal* ya da *duygusal* katmanına daha çok (davranış ve bilişle ilgilenmeye devam ederek) odaklanırlar (Johnson, 2004; Satir, Banmen, Gerber ve Gomori, 1991; Whitaker ve Bumberry, 1988). Değerlendirme ve müdahale sürecinde, aile üyeleri ve sunulan problemle ilişkili diğer önemli kişiler arasındaki duygusal alış verişler hedeflenir.

* Çeviren: Uzman Psk. Danş. Yusuf SARIKAYA, Tokat Rehberlik ve Araştırma Merkezi

(Kleinplatz, 1996). Bu nedenle, yaşantısal terapiler lezbiyen, gey, biseksüel, transeksüel ve cinsel yönelimini sorgulayan (LGBTs) danışanlarda geniş ölçüde kullanılmaktadır. Yaşantısal terapistler, LGBTs danışanların yaşantılarını değerlendirirken danışanın otantik benliğinin sosyal olarak dışlanması getirdiği sorunlara odaklanırlar ve danışanların otantik benliklerini ifade etmelerinde güvenli yol ve bağlamlar bulmalarına yardım ederler (Pachankis ve Bernstein, 2012). Yaşantısal terapistler ayrıca, bu bireylerin arkadaşları ve yabancılarla ilişkilerinin yanı sıra, destekleyici olan ve olmayan aile üyeleriyle olan yakın ilişkilerinin iletişim biçimlerini ciddi ölçüde nasıl sınırlayabileceğini değerlendirmelidirler. Satir'in parçalar partisi ve ailenin yeniden yapılandırılması gibi yaşantısal uygulamaları, yeniden destek görmeleri, aile kökenleriyle yeni ve daha güçlü şekilde ilişkiler kurmalarına imkân tanınması amacıyla gey ve lezbiyen grup programlarında kullanılmaktadır (Picucci, 1992).

Araştırmaya ve Kanıta Dayalı Olma

Hümanistik İlkeler Üzerine Yapılan Araştırmalar

Deneyssel olarak desteklenmiş bir müdahale olan duygu odaklı çift terapisi (Bkz. 11. Bölüm Johnson, 2004) ile ilgili dikkate değer bir istisna dışında belirli yaşantısal aile terapilerinin etkililiği üzerine çok az araştırma yapılmıştır. Ancak, hümanistik ve yaşantısal terapilerde tanımlandığı gibi dikkat edilen şey, terapötik ilişkinin etkililiğidir. Ortak faktörler araştırmasının (Bkz. 2. Bölüm) ortaya koymaktadır. Lambert (1992) tüm terapi türlerinde terapötik sonucun %30'unun terapötik ilişkiyle ilgili olduğunu tahmin etmektedir. Hümanistik gelenekte bu ilişki yargılayıcı olmayan, empatik bir ilişki olarak tanımlanmaktadır (Miller, Duncan ve Hubble, 1997). Dahası, son 40 yıl içinde yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunda *danışanın* terapötik ilişkiyle ilgili algısının (terapist ya da tarafsız üçüncü kişilerin algısından ziyade) olumlu terapötik sonuçla bağlantılı olduğu bulunmuştur. Bu nedenle danışanın algısının terapötik ilişkinin niteliğini ölçmede kullanılması önemlidir (Kirschenbaum ve Jourdan, 2005). Bu iddiayı destekleyen başka bir çalışmada Duncan ve diğerleri (2003) danışanların terapisinin ilk aşamalarında terapistle güvenli ve etkili bir ilişki kurmaları gerektiğini belirterek, ilk üç oturumdaki terapötik ittifakın niteliğini ölçerek terapi sonucunu tahmin edebileceklerini bulmuşlardır.

Ayrıca, yaşantısal terapistlerin, duyguların ifade edilmesinin iyi oluşa katkıda bulunduğu iddialarını destekleyen önemli bir araştırma dizisi vardır (Stanton ve Low, 2012). Özellikle duyguları yazma yoluyla ifade etmenin, olaya ilişkin anlayışı dönüştürdüğü ve olumlu duyguları artırdığı bulunmuştur (Langens ve Schuler, 2007). Aile terapistlerinin özel olarak ilgilendiği duygunun yapıcı bir şekilde ifade edilmesi daha tatmin edici yakın ilişkilerin ayırıcı bir özelliğidir (Yoshida, 2011). Ek olarak, duyguların ifade edilmesine ilişkin olumlu tutuma sahip genç aileler daha fazla sosyal destek duygusu rapor etmektedirler. Bu şekildeki bir tutumun çoklu seviyelerdeki ilişkileri güçlendirebileceği belirtilmektedir (Castle, Slade, Barranco-Wadlow ve Rogers, 2008). Özetle, belirli müdahaleler ve genel terapi sonucuna ilişkin önemli araştırma desteği alınmamış olsa da hümanistik yaklaşımın arkasındaki terapötik ilişki ve duyguların ifade edilmesinin kolaylaştırılmasına yönelik ilke ve uygulamalar güçlü ve tutarlı bir destek sunmaktadır.

ÇEVİRİM İÇİ KAYNAKLAR

İçsel Aile Sistemleri

www.selfleadership.org

Satir Küresel İletişim Ağı (eski adıyla AVANTA): Asya, Avrupa ve Güney Amerika eğitim enstitülerine ilişkin bağlantıları içerir.

www.satirglobal.org

Pasifik Satir Enstitüsü: John Banmen

<http://www.satirpacific.org>

Rockies Satir Enstitüsü
<http://www.satirtraining.org>

Southeast Satir Enstitüsü
<http://satirinstitute.org>

KAYNAKÇA

- * Yıldız işareti giriş niteliğindeki önerilen okuma kaynaklarını belirtmektedir.
- Azpeitia, L. M. (1991). The Satir model in action [course reader]. Encino, CA: California Family Study Center.
- Azpeitia, L. M. (1995). Blossoms in Satir's garden: Lynne Azpeitia's work with gifted adults. *Advanced Development, Special Edition*, 127–146.
- Banmen, J. (Guest Ed.). (2002). The Satir model: Yesterday and today [Special issue]. *Contemporary Family Therapy*, 24.
- Banmen, J. (2003). *Meditations of Virginia Satir*. Palo Alto, CA: Science and Behavioral Books.
- Castle, H., Slade, P., Barranco-Wadlow, M., & Rogers, M. (2008). Attitudes to emotional expression, social support and postnatal adjustment in new parents. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 26(3), 180–194.
- Connell, G., Mitten, T., & Bumberry, W. (1999). *Reshaping family relationships: The symbolic-experiential therapy of Carl Whitaker*. Philadelphia: Brunner/Mazel.
- Davies, D. (2000). Person-centered therapy. In D. Davies, C. Neal (Eds.), *Therapeutic perspectives on working with lesbian, gay and bisexual clients* (pp. 91–105). Maidenhead, BRK, England: Open University Press.
- Duncan, B. L., Miller, S. D., Sparks, J. A., Claud, D. A., Reynolds, L. R., Brown, J., & Johnson, L. D. (2003). The Session Rating Scale: Preliminary psychometric properties of a “working” alliance measure. *Journal of Brief Therapy*, 3, 3–12.
- Gehart, D. R., & Lyle, R. R. (2001). Client experience of gender in therapeutic relationships: An interpretive ethnography. *Family Process*, 40, 443–458.
- Gehart, D., & McCollum, E. (2008). Teaching therapeutic presence: A mindfulnessbased approach. In S. Hicks (Ed.), *Mindfulness and the healing relationship*. New York: Guilford.
- Gomori, Maria. (2002). *Passion for freedom*. Palo Alto, CA: Science and Behavior Books.
- *Johnson, S. M. (2004). *The practice of emotionally focused marital therapy: Creating connection* (2nd ed.). New York: Brunner/Routledge.
- Keith, D., Connell, G., & Connell, L. (2001). *Defiance in the family: Finding hope in therapy*. New York: Routledge.
- Kirschenbaum, H., & Jourdan, A. (2005). The current status of Carl Rogers and the Person-Centered Approach. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 42, 37–51.
- Kleinplatz, P. J. (1996). Transforming sex therapy: Integrating erotic potential. *The Humanistic Psychologist*, 24(2), 190–202. doi:10.1080/08873267.1996.9986850
- Lambert, M. (1992). Psychotherapy outcome research: Implications for integrative and eclectic therapists. In J. C. Norcross & M. R. Goldfried (Eds.), *Handbook of psychotherapy integration* (pp. 94–129). New York: Wiley.
- Langens, T. A., & Schuler, J. (2007). Effects of written emotional expression: The role of positive expectancies. *Health Psychology*, 26(2), 174–182. doi:10.1037/0278-6133.26.2.174
- Lu, Q., & Stanton, A. L. (2010). How benefits of expressive writing vary as a function of writing instructions, ethnicity and ambivalence over emotional expression. *Psychology & Health*, 25(6), 669–684.
- Miller, S. D., Duncan, B. L., & Hubble, M. (1997). *Escape from Babel: Toward a unifying language for psychotherapy practice*. New York: Norton.

- Mitten, T. J., & Connel, G. M. (2004). The core variables of symbolic-experiential therapy: A qualitative study. *Journal of Marital and Family Therapy*, 30, 467–478.
- *Napier, A. Y., & Whitaker, C. (1978). *The family crucible: The intense experience of family therapy*. New York: Harper.
- Neff, K. (2003). Self-compassion: An alternative conceptualization of a healthy attitude toward oneself. *Self and Identity*, 2, 85–101.
- Pachankis, J. E., & Bernstein, L. B. (2012). An etiological model of anxiety in young gay men: From early stress to public self-consciousness. *Psychology of Men & Masculinity*, 13(2), 107–122. doi:10.1037/a0024594
- Picucci, M. (1992). Planning an experiential weekend workshop for lesbians and gay males in recovery. *Journal of Chemical Dependency Treatment*, 5(1), 119–139. doi:10.1300/J034v05n01_10
- *Roberto, L. G. (1991). Symbolic-experiential family therapy. In A. S. Gurman & D. P. Kniskern (Eds.), *Handbook of family therapy* (vol. 2, pp. 444–476). New York: Brunner/Mazel.
- Rogers, Carl. (1961). *On becoming a person: A therapist's view of psychotherapy*. London: Constable.
- Rogers, C. (1981). *Way of being*. Boston: Houghton Mifflin.
- Satir, V. (1967/1983). *Conjoint family therapy* (3rd ed.). Palo Alto, CA: Science and Behavior Books.
- Satir, V. (1972). *Peoplemaking*. Palo Alto, CA: Science and Behavior Books.
- Satir, V. (1988). *The new peoplemaking*. Palo Alto, CA: Science and Behavior Books.
- Satir, V., & Baldwin, M. (1983). *Satir step by step: A guide to creating change in families*. Palo Alto, CA: Science and Behavior Books.
- *Satir, V., Banmen, J., Gerber, J., & Gomori, M. (1991). *The Satir model: Family therapy and beyond*. Palo Alto, CA: Science and Behavior Books.
- Schwartz, R. C. (1987). Working with “internal and external” families in the treatment of bulimia. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 36(3), 242–245.
- Schwartz, R. C. (1995). *Internal family systems therapy*. New York: Guilford.
- Schwartz, R. C. (2001). *Introduction to the internal family systems model*. Fort Collins, CO: Trailhead Publications.
- Stanton, A. L., & Low, C. A. (2012). Expressing emotions in stressful contexts: Benefits, moderators, and mechanisms. *Current Directions in Psychological Science*, 21(2), 124–128. doi:10.1177/0963721411434978
- Wang, L. (1994). Marriage and family therapy with people from China. *Contemporary Family Therapy: An International Journal*, 16(1), 25–37. doi:10.1007/BF02197600
- Whitaker, C. A. (1975). Psychotherapy of the absurd: With a special emphasis on the psychotherapy of aggression. *Family Process*, 14, 1–15.
- *Whitaker, C. A., & Bumberry, W. M. (1988). *Dancing with the family*. New York: Brunner/Mazel.
- *Whitaker, C. A., & Keith, D. V. (1981). Symbolic-experiential family therapy. In A. S. Gurman & D. P. Kniskern (Eds.), *Handbook of family therapy* (pp. 187–224). New York: Brunner/Mazel.
- Whitaker, C. A., & Ryan, M. C. (1989). *Midnight musings of a family therapist*. New York: Norton.
- Yoshida, T. (2011). Effects of attitudes toward emotional expression on anger regulation tactics and intimacy in close and equal relationships. *The Japanese Journal of Social Psychology*, 26(3), 211–218.
- Yu, J. (1998, November). Asian students' preferences for psychotherapeutic approaches: Cognitive-behavioral, process-experiential and short-term dynamic therapies. *Dissertation Abstracts International*, 59, 2444.

B Ö L Ü M

7

Kuşaklar Arası ve Psikanalitik Aile Terapileri*

Bowen kuramı aslında aileler hakkında değil, başlı başına hayat hakkındadır.
—Friedman, 1991, s. 134

Konuya Genel Bakış

Her ne kadar birbirinden farklı da olsa, Bowen kuşaklar arası terapi ve psikanalitik aile terapisi; (a) psikanalitik kuram ve (b) sistemik kuramın köklerini ortak olarak paylaşır. Psikanalitik olarak eğitilmiş bir psikiyatrist olan Bowen (1985), Bowen kuşaklar arası terapi olarak adlandırılan, son derece etkili ve özgün bir yaklaşım geliştirmiştir. Ağırlıklı olarak nesne ilişkileri kuramı tarafından şekillendirilen, psikanalitik veya psikodinamik aile terapileri, nesne ilişkileri aile terapisi (Scharff ve Scharff, 1987), kök aile terapisi (Framo, 1992) ve bağlamsal terapiyi (Boszormenyi-Nagy ve Krasner, 1986) de içeren birçok özgün yaklaşım geliştirmiştir. Bu terapi yaklaşımlarının ortak olarak paylaştığı anahtar kavram ve uygulamalar şunlardır:

- Şimdiki işleyişi anlamak için bir danışanın erken dönem ilişkilerini incelemek,
- Danışanın şikayetlerini anlayabilmek için kuşaklar arası ve geniş aile dinamiklerinin izini sürmek,
- Değişimi kolaylaştırmak için genişletilmiş aile dinamikleri konusunda içgörü kazanılmasını desteklemek,
- Bir kişinin kök aile ilişkileri içerisinde hayatının erken dönemlerinde öğrenilen yıkıcı davranış ve inanç örüntülerini belirlemek ve değiştirmek.

Bowen Kuşaklar Arası Terapi

Kısaca: En Azından Bilmeniz Gerekenler

Bowen kuşaklar arası terapisi, aileler ve aile terapileri hakkında olmasından daha çok, insan olmanın doğası hakkındadır (Friedman, 1991). Bowen yaklaşımı, terapistin insan türünün evrimi ve tüm yaşam sistemlerinin özelliklerinin düşünüldüğü geniş bir bakış açısından çalışmayı gerektirir. Terapistler bu geniş bakış açısını danışanın sorunlarını kavramsallaştırmak için kullanır ve sonraki süreçte değişime etkide bulunabilmek için

* Çevirenler: Yrd. Doç. Dr. Nihan TEZER YÖRÜK, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Uzman Klinik Psikolog Elit Bilge BIYIKOĞLU, Evo Psikolojik Danışma Merkezi

cel çalışmada, lezbiyen ilişkilerinde anne baba reddinin ilişki üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkileri olduğu bulunmuştur (Levy, 2011). Olumsuz etkiler; çift olarak geçirilen sürenin miktarı ve kalitesi, çift ilişkisinde stres, çiftin üzerindeki duygusal etki, korku/belirsizlik, iletişim problemleri ve cinsel etkileri içermektedir. İlişkide anne baba reddinin olumlu etkileri; artan çift yakınlığı, iletişim, sabır, olgunluk ve ilişkiye değer vermeyi içermektedir. Heteroseksüel ve homoseksüel erkeklerin üç nesili içeren genogram karşılaştırılmalarının yapıldığı bir çalışmada, genel olarak farklılıklardan çok benzerlikler bulunmuş; fakat gey/lezbiyen çocukları olan birçok ebeveynin iki kat daha fazla belirgin evlilik sorunu yaşadığı ve homoseksüel erkeklere oranla birçok heteroseksüel erkeğin iki kat fazla babalarıyla daha mesafeli ilişkileri olduğu bulunmuştur (Feinberg ve Bakeman, 1994).

Psikodinamik terapi, aynı cinsiyete ilgi duymayı patolojik hale getirdiği için uzun süre dir eleştirilmektedir; bu nedenle gey ve lezbiyen çiftler ile çalışan psikodinamik aile terapistleri geyleri kabul eden psikodinamik yaklaşım tarzlarını göz önünde bulundurmalıdır (Rubinstein, 2003). Rubinstein, LGBTs danışanlar ile çalışan psikodinamik terapistlerin biyolojik cinsiyet, cinsel kimlik, sosyal cinsel rol ve cinsel yönelimi içine alan çok yüzölçü kimlik oluşumunu dikkate almalarını önermektedir. Rubinstein, gey ve lezbiyen danışanlarda sosyal cinsiyet rolü karmaşacısının sıklıkla en belirgin konu olduğunu öne sürmektedir; bu danışanlar kültürel olarak onaylanmış erkeklik ve kadınlık davranışlarına uyma konusunda kendilerini çoğunlukla çatışmada hisseder. Ek olarak, psikanalitik terapi, LG-BTS danışanlara hem cins eşlere ilgi duymanın kişisel anlamını araştırarak içselleştirilmiş homofobilerini ele almada yardımcı olarak kullanılabilir.

Araştırmaya ve Kanıta Dayalı Olma

Bowen yönelimli ve psikanalitik terapilerde araştırmaların odak noktası, ampirik çalışmalarda (2. Bölüm) olması gerektiği şekilde, sonuca odaklı değildir. Bunun yerine araştırmanın odağını kavramların geçerliliği oluşturur. Miller, Anderson, ve Keala (2004), kuşaklar arası kuramsal yapıların geçerliliği üzerine olan araştırmalara ortak bir bakış sağlamıştır. Miller ve diğerleri, araştırmaların farklılaşma ile (a) kronik kaygı, (b) evlilik doyumu, (c) psikolojik sıkıntı arasındaki ilişkiyi desteklediğini ortaya koymuşlardır. Öte yandan, Bowen'ın insanlar benzer düzeyde farklılaşma yaşayan kişiyle evlenir varsayımı veya kardeşlerin doğum sırasına ilişkin görüşleri çok az desteklenmiştir; Bowen'ın üçgenleşme kavramı ise kısmen ampirik destek almıştır.

Bowen'ın benliğin farklılaşması kavramı; terapötik işbirliğine yönelik danışan algıları (Lambert, 2008), ergenlikte risk alma davranışları (Knauth, Skowron ve Escobar, 2006), şehirde yaşayan düşük gelirli ailelerde ebeveynlik (Skowron, 2005) ve yetişkin iyilik hali (Skowron, Holmes ve Sabatelli, 2003) gibi konularda birçok araştırmanın odağı olmuştur. Lawson ve Brossart (2003) yürüttüğü çalışmada terapistin kendi ebeveyni ile olan ilişkisinden terapötik işbirliği ve terapötik sonucu yordayarak, terapistin benliği konusunda ki Bowen yaklaşımına destek sağlamıştır. Farklılaşmanın psikometrik ölçümünü ele alan başka bir çalışmada, iki bakımdan farklılaşma tanımlanmıştır: a) duygu düzenleme (açığa çıkarılan duygu durumu düzenleme becerisi) ve b) kişilerarası birlikteliği ile ayrılığı ayarlama becerisi (Jankowski ve Hooper, 2012).

Psikanalitik aile terapilerine gelince, problem türlerindeki bağlanmanın doğası üzerine önemli araştırmalar yürütülmüştür (Wood, 2002). Bağlanma kavramı aynı zamanda ampirik olarak desteklenmiş iki aile terapisinin -duygu odaklı terapi (11. Bölüm; Johnson, 2004) ve çok-boyutlu terapi (4. Bölüm; Liddle, Dakof, Parker, Diamond, Barrett ve Tejada, 2001)- merkezinde yer almıştır. Bowen ve psikanalitik aile terapilerinin daha rafine olması ve daha fazla geliştirilebilmesi için, modellerin sonuçları ve etkililiği üzerine yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

ÇEVİRİM İÇİ KAYNAKLAR

Ackermann Enstitüsü: Psikanalitik Terapi ve Aile Terapisi Eğitimi
www.ackerman.org

Bowen Merkezi

thebowencenter.org

Georgetown Aile Merkezi: Aile Çalışmaları İçin Bowen Merkezi

www.thebowencenter.org

Family Process: Dergi

www.familyprocess.org

Cinsel Pota Modeli

www.passionatemarriage.com

KAYNAKÇA

*Yıldız işareti giriş niteliğindeki önerilen okuma kaynaklarını belirtmektedir.

Ackerman, N. W. (1956). Interlocking pathology in family relationships. In S. Rado & B. G. Daniels (Eds.), *Changing conceptions of psychoanalytic medicine* (pp. 135–150). New York: Grune & Stratton.

Ackerman, N. W. (1958). *The psychodynamics of family life*. New York: Basic Books. Ackerman, N. W. (1966). *Treating the troubled family*. New York: Basic Books. Boszormenyi-Nagy, I., & Framo, J. L. (1965/1985). *Intensive family therapy: Theoretical and practical aspects*. New York: Brunner/Mazel.

*Boszormenyi-Nagy, I., & Krasner, B. R. (1986). *Between give and take: A clinical guide to contextual therapy*. New York: Brunner/Mazel.

Bowen, M. (1966). The use of family theory in clinical practice. *Comprehensive Psychiatry* 7, 345–374.

Bowen, M. (1972). Being and becoming a family therapist. In A. Ferber, M. Mendelsohn, & A. Napier (Eds.), *The book of family therapy*. New York: Science House.

Bowen, M. (1976). Theory in practice of psychotherapy. In P. J. Guerin (Ed.), *Family therapy: Theory and practice*. New York: Gardner Press.

*Bowen, M. (1985). *Family therapy in clinical practice*. New York: Jason Aronson.

*Carter, B., & McGoldrick, M. (1999). *The expanded family life cycle: Individual, family, and social perspectives* (3rd ed.). Boston: Allyn & Bacon.

Feinberg, J., & Bakeman, R. (1994). Sexual orientation and three generational family patterns in a clinical sample of heterosexual and homosexual men. *Journal of Gay & Lesbian Psychotherapy*, 2(2), 65–76. doi:10.1300/J236v02n02_04

Framo, J. L. (1976). Family of origin as a therapeutic resource for adults in marital and family therapy: You can and should go home again. *Family Process* 15(2), 193–210.

*Framo, J. L. (1992). *Family-of-origin therapy: An intergenerational approach*. New York: Brunner/Mazel.

Friedman, E. H. (1991). Bowen theory and therapy. In A. S. Gurman & D. P. Kniskern (Eds.), *Handbook of family therapy* (vol. 2, pp. 134–170). Philadelphia: Brunner/Mazel. Guerin, P.

J., Fogarty, T. F., Fay, L. F., & Kautto, J. G. (1996). *Working with relationship triangles: The one-two-three of psychotherapy*. New York: Guilford.

Hardy, K. V., & Laszloffy, T. A. (1995). The cultural genogram: Key to training culturally competent family therapists. *Journal of Marital and Family Therapy*, 21, 227–237.

Jankowski, P. J., & Hooper, L. M. (2012). Differentiation of self: A validation study of the Bowen theory construct. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, doi:10.1037/a0027469

Johnson, S. M. (2004). *The practice of emotionally focused marital therapy: Creating connection* (2nd ed.). New York: Brunner/Routledge.

*Kerr, M., & Bowen, M. (1988). *Family evaluation*. New York: Norton. Knauth, D. G., Skowron, E. A., & Escobar, M. (2006). Effect of differentiation of self on adolescent risk behavior. *Nursing Research*, 55, 336–345.

- Koller, J. (2009). A study on gay and lesbian intergenerational relationships: A test of the solidarity model. *Dissertation Abstracts International Section A*, 70, 1032.
- Kuehl, B. P. (1995). The solution-oriented genogram: A collaborative approach. *Journal of Marital and Family Therapy*, 21, 239–250.
- Lambert, J. (2008). Relationship of differentiation of self to adult clients' perceptions of the alliance in brief family therapy. *Psychotherapy Research*, 18, 160–166.
- Lawson, D. M., & Brossart, D. F. (2003). Link among therapist and parent relationship, working alliance, and therapy outcome. *Psychotherapy Research*, 13, 383–394.
- Levy, A. (2011). The effect of parental homo-negativity on the lesbian couple. *Dissertation Abstracts International*, 71, 5132.
- Licht, C., & Chabot, D. (2006). The Chabot Emotional Differentiation Scale: A theoretically and psychometrically sound instrument for measuring Bowen's intrapsychic aspect of differentiation. *Journal of Marital and Family Therapy*, 32(2), 167–180.
- Liddle, H. A., Dakof, G. A., Parker, K., Diamond, G. S., Barrett, K., & Tejada, M. (2001). Multidimensional family therapy for adolescent drug abuse: Results of a randomized clinical trial. *American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 27, 651–688.
- *McGoldrick, M., Gerson, R., & Petry, S. (2008). *Genograms: Assessment and intervention* (3rd ed.). New York: Norton.
- Miller, R. B., Anderson, S., & Keala, D. K. (2004). Is Bowen theory valid? A review of basic research. *Journal of Marital and Family Therapy*, 30, 453–466.
- Rubalcava, L. A., & Waldman, K. M. (2004). Working with intercultural couples: An intersubjective-constructivist perspective. *Progress in Self Psychology*, 20, 127–149.
- Rubinstein, G. (2003). Does psychoanalysis really mean oppression? Harnessing psychodynamic approaches to affirmative therapy with gay men. *American Journal of Psychotherapy*, 57(2), 206–218.
- *Scharff, D., & Scharff, J. (1987). *Object relations family therapy*. New York: Aronson.
- Schnarch, D. M. (1991). *Constructing the sexual crucible: An integration of sexual and marital therapy*. New York: Norton.
- Schnarch, D. M. (1998). *Passionate marriage: Keeping love and intimacy alive in committed relationships*. New York: Holt.
- Skowron, E. A. (2004). Differentiation of self, personal adjustment, problem solving, and ethnic group belonging among persons of color. *Journal of Counseling and Development*, 82, 447–456.
- Skowron, E. A. (2005). Parental differentiation of self and child competence in low-income urban families. *Journal of Counseling Psychology*, 52, 337–346.
- Skowron, E. A., Holmes, S. E., & Sabatelli, R. M. (2003). Deconstructing differentiation: Self regulation, interdependent relating, and well-being in adulthood. *Contemporary Family Therapy*, 25, 111–129.
- *Walters, M., Carter, B., Papp, P., & Silverstein, O. (1988). *The invisible web: Gender patterns in family relationships*. New York: Guilford.
- *Wood, B. L. (2002). Attachment and family systems (Special issue). *Family Process*, 41.

Kuşaklar Arası Vaka Çalışması: Panik Olma, Çocukların Yuvadan Ayrılması ve Cinsel Tacize Uğrayan Yetişkin

Wei-Wei, son zamanlarda panik atak geçirmeye başladığı için terapi arayışı içindedir. Bir cerrah olan kocasıyla beraber yaşayan Wei-Wei, hayatının iyi gittiğini belirtmiştir: Yakın bir zaman önce, prestijli bir üniversitede profesör kadrosuna atanmıştır ve tek olan oğlu tıp fakültesini bitirmiştir. Şu anda, herhangi bir stresi olmadığını belirtmiştir ve yaşadığı atakların nedeni konusunda emin değildir. Geçmişindeki tek psikiyatrik hastalık gençken geçirdiği anoreksiyadır ve bunu Çin'de büyürken amcasından cinsel taciz gördüğü sırada başa çıkma yolu olarak kullanmıştır.

İlk görüşmeden sonra, kuşaklar arası aile terapisti aşağıdaki vaka formülasyonunu geliştirmiştir.

Bilişsel Davranışçı ve Farkındalık Temelli Çift ve Aile Terapileri*

Davranışçı terapileri temsil eden bakış açılarını bir araya getiren kilit nokta, sürekli bir bilimsel uğraşı gereksinimi ortaya koymalarıdır. Her strateji ve her vaka, aile tarafından istenen belli başlı faydaları kazanabilmeyi kolaylaştıran özel terapötik içerikleri tanımlamayı amaçlayan bilimsel bir incelemeye tabi tutulur. Bir diğer deyişle, her aile, terapötik sınırları genişletme potansiyeli ile yeni bir deneyim ortaya koyar.

—Faloon, 1991, s. 65, italik yazılar orijinaldir.

Konuya Genel Bakış

Davranışçı ve bilişsel davranışçı çift ve aile terapileri (bu kitapta bilişsel davranışçı aile terapisi olarak ya da daha az kağıt kullanmak ve ağaçları kurtarmak adına, BDAT olarak kısaltılarak adlandırılacaktır) orijinalinde bireylerle çalışmak üzere geliştirilmiş olan davranışçı ve bilişsel davranışçı yaklaşımlara dayanan, birbiri ile ilintili bir terapiler grubudur. Bu terapilerin en etkili olanları şöyledir:

- **Davranışçı Aile Terapisi:** Bu terapi anne baba eğitime odaklanır (Patterson ve Forgatch, 1987).
- **Bilişsel Davranışçı Aile Terapisi:** Bu terapi, çiftler ve ailelerle terapiye bilişsel unsurları da dahil etmek üzere birçok terapist tarafından geliştirilmiştir (Dattilio, 2005; Epstein ve Baucom, 2005).
- **Bütüncül Davranışçı Çift Terapisi:** Bu terapi, uzun vadede etkili olmayıp kısa vadede etkili olduğu kanıtlanmış olan *davranışçı çift terapisi*ne, uzun-vadeli etkisini iyileştirmek amacıyla, eşin *kabulü* üzerine hümanist bir unsur eklenip geliştirilen bir şeklidir (Jacobson ve Christensen, 1996).

* Çevirenler: Yrd. Doç. Dr. Şükran KILIÇ, Aksaray Üniversitesi
Psikolog Macide ÖZKAN KARADUMAN, Sinop Halk Sağlığı Müdürlüğü

ÇEVİRİM İÇİ KAYNAKLAR

- Frank Dattilio
www.dattilio.com
- Gottman İlişki Enstitüsü
www.gottman.com
- Bütünleyici Davranışsal Çift Terapisi
http://ibct.psych.ucla.edu
- UCLA Farkındalık Bilinçlilik Araştırma Merkezi
www.marc.ucla.edu
- Farkındalık İçin UMass Merkezi: Jon Kabat-Zinn
www.umassmed.edu/cfm/mbst/
- Oregon Sosyal Öğrenme Merkezi: Patterson ve Forgatch Parenting Programı
www.oslc.org
- Madde Kullanımı ve Ruh Sağlığı Hizmetleri Yönetimi Ulusal Kanıt Temelli Program ve Uygulamalar Kayıt Birimi
www.nrepp.samsha.gov

KAYNAKÇA

- *Yıldız işareti giriş niteliğindeki önerilen okuma kaynaklarını belirtmektedir.
- Baer, R. A. (2003). Mindfulness training as a clinical intervention: A conceptual and empirical review. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 10(2), 125–143.
- Barnes, S., Brown, K. W., Krusemark, E., Campbell, W. K., & Rogge, R. D. (2008). The role of mindfulness in romantic relationship satisfaction and responses to relationship stress. *Journal of Marital and Family Therapy*, 33, 482–500.
- Baucom, D., Epstein, N., Sayers, S., & Sher, T. (1989). The role of cognitions in marital relationships: Definitional methodological, and conceptual issues. *Journal of Family Psychology*, 10, 72–88.
- Beck, A. T. (1976). *Cognitive therapy and the emotional disorders*. New York: International Universities Press.
- *Beck, A. T. (1988). *Love is never enough*. New York: Harper & Row.
- *Beck, J. (2005). *Cognitive therapy for challenging problems: What to do when the basic don't work*. New York: Guilford.
- Berg-Cross, L., Jennings, P., & Baruch, R. (1990). Cinematherapy: Theory and application. *Psychotherapy in Private Practice*, 8, 135–157.
- Block-Lerner, J., Adair, C., Plumb, J. C., Rhatigan, D. L., & Orsillo, S. M. (2008). The case for mindfulness-based approaches in the cultivation of empathy: Does nonjudgmental, present-moment awareness increase capacity for perspective-taking and empathic concern? *Journal of Marital and Family Therapy*, 33, 501–516.
- Carson, J. W., Carson, K. M., Gil, K. M., & Baucom, D. H. (2004). Mindfulness-based relationship enhancement. *Behavior Therapy*, 35(3), 471–494. doi:10.1016/S0005-7894(04)80028-5
- Carson, J. W., Carson, K. M., Gil, K. M., & Baucom, D. H. (2008). Self expansion as a mediator of relationship improvements in a mindfulness intervention. *Journal of Marital and Family Therapy*, 33, 517–526.
- *Dattilio, F. M. (2005). Restructuring family schemas: A cognitive-behavioral perspective. *Journal of Marital and Family Therapy*, 31, 15–30.
- Duarte-Vélez, Y., Bernal, G., & Bonilla, K. (2010). Culturally adapted cognitive-behavioral therapy: Integrating sexual, spiritual, and family identities in an evidence-based treatment of a depressed Latino adolescent. *Journal of Clinical Psychology*, 66(8), 895–906. doi:10.1002/jclp.20710

- Dumas, J. E. (2005). Mindfulness-based parent training: Strategies to lessen the grip of automaticity in families with disruptive children. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 34(4), 779–791. doi:10.1207/s15374424jccp3404_20
- Duncan, L. G., & Bardacke, N. (2010). Mindfulness-based childbirth and parenting education: Promoting family mindfulness during the perinatal period. *Journal of Child and Family Studies*, 19(2), 190–202. doi:10.1007/s10826-009-9313-7.
- Duncan, L. G., Coatsworth, J., & Greenberg, M. T. (2009). A model of mindful parenting: Implications for parent-child relationships and prevention research. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 12(3), 255–270. doi:10.1007/s10567-009-0046-3.
- Ellis, A. (1962). *Reason and emotion in psychotherapy*. New York: Lyle Stuart.
- Ellis, A. (1978). Family therapy: A phenomenological and active-directive approach. *Journal of Marriage and Family Counseling*, 4, 43–50.
- Ellis, A. (1994). Rational-emotive behavior marriage and family therapy. In A. M. Horne (Ed.), *Family counseling and therapy* (pp. 489–514). San Francisco: Peacock.
- Epstein, N. (1982). Cognitive therapy with couples. *American Journal of Family Therapy*, 10, 5–16.
- Epstein, N., & Baucom, D. (2002). *Enhanced cognitive-behavioral therapy for couples: A contextual approach*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Epstein, N., Chen, F., & Beyder-Kamjou, I. (2005). Relationship standards and marital satisfaction in Chinese and American couples. *Journal of Marital and Family Therapy*, 31, 59–74.
- Epstein, N., Schlesinger, S., & Dryden, W. (1988). *Cognitive-behavioral therapy with families*. New York: Brunner/Mazel.
- *Falloon, I. R. H. (Ed.). (1988). *Handbook of behavioral family therapy*. New York: Guilford.
- Falloon, I. R. H. (1991). Behavioral family therapy. In A. S. Gurman & D. P. Kniskern (Eds.), *Handbook of family therapy* (vol. 2, pp. 65–95). Philadelphia: Brunner/Mazel.
- Freeman, A., Epstein, N., & Simon, K. (1987). *Depression in the family*. New York: Routledge.
- Gehart, D. (2012). *Mindfulness and acceptance in couple and family therapy*. New York: Springer.
- Gehart, D. R., & Lyle, R. R. (2001). Client experience of gender in therapeutic relationships: An interpretive ethnography. *Family Process*, 40, 443–458.
- *Gehart, D., & McCollum, E. (2007). Engaging suffering: Towards a mindful re-visioning of marriage and family therapy practice. *Journal of Marital and Family Therapy*, 33, 214–226.
- Gehart, D., & McCollum, E. (2008). Teaching therapeutic presence: A mindfulness-based approach. In S. Hicks (Ed.), *Mindfulness and the healing relationship*. New York: Guilford.
- Glassgold, J. M. (2009). The case of Felix: An example of gay-affirmative, cognitive-behavioral therapy. *Pragmatic Case Studies In Psychotherapy*, 5(4), 1–21.
- González-Prendes, A., Hino, C., & Pardo, Y. (2011). Cultural values integration in cognitive-behavioral therapy for a Latino with depression. *Clinical Case Studies*, 10(5), 376–394. doi:10.1177/1534650111427075
- *Gottman, J. M. (1999). *The marriage clinic: A scientifically based marital therapy*. New York: Norton.
- Gottman, J. M. (2002). *The seven principles for making marriage work*. New York: Three Rivers Press.
- Gottman, J. M., & Gottman, J. S. (2008). *And baby makes three*. New York: Three Rivers Press.
- *Hayes, S. C., Strosahl, K. D., & Wilson, K. G. (1999). *Acceptance and commitment therapy: An experiential approach to behavior change*. New York: Guilford.

- Holtzworth-Munroe, A., & Jacobson, N. S. (1991). Behavioral marital therapy. In A. S. Gurman & D. P. Kniskern (Eds.), *Handbook of family therapy* (vol. 2, pp. 96–133). Philadelphia: Brunner/Mazel.
- Hwang, W., Wood, J. J., Lin, K., & Cheung, F. (2006). Cognitive-behavioral therapy with Chinese Americans. *Research, theory, and clinical practice. Cognitive and Behavioral Practice*, 13, 293–303.
- Jacobson, N. S., & Addis, M. E. (1993). Research on couples and couples therapy: What do we know? Where are we going? *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57, 5–10.
- *Jacobson, N. S., & Christensen, A. (1996). *Integrative couple therapy*. New York: Norton.
- Kabat-Zinn, J. (1990). *Full catastrophe living: Using the wisdom of your body and mind to face stress, pain, and illness*. New York: Delta.
- Keating, T. (2006). *Open mind open heart: The contemplative dimension of the gospel*. New York: Continuum International Publishing Group.
- Kelly, S. (2006). Cognitive-behavioral therapy with African Americans. In P. A. Hays & G. Y. Iwamasa (Eds.), *Culturally responsive cognitive-behavioral therapy: Assessment, practice, and supervision* (pp. 97–116). Washington, DC: American Psychological Association. doi:10.1037/11433-004
- *Linehan, M. M. (1993). *Cognitive-behavioral treatment of borderline personality disorder*. New York: Guilford.
- Loewenthal, D. & House, R. (2010). *Critically engaging CBT*. Berkshire, UK: OpenUniversity Press.
- Marchand, E., Ng, J., Rohde, P., & Stice, E. (2010). Effects of an indicated cognitive-behavioral depression prevention program are similar for Asian American, Latino, and European American adolescents. *Behaviour Research and Therapy*, 48(8), 821–825. doi:10.1016/j.brat.2010.05.005
- McNair, L. D. (1996). African American women and behavior therapy: Integrating theory, culture, and clinical practice. *Cognitive and Behavioral Practice*, 3(2), 337–349. doi:10.1016/S1077-7229(96)80022-8
- Meichenbaum, D. (1997). The evolution of a cognitive-behavior therapist. In J. K. Zeig (Ed.) *The evolution of psychotherapy: Third conference* (pp. 95–106). New York: Brunner/Mazel.
- Miller, S. (2012, May 12). Revolution in Swedish mental health practice: The cognitive behavioral therapy monopoly gives way. Retrieved from www.scottmiller.com/?q=node%F160
- Mylott, K. (1994). Twelve irrational ideas that drive gay men and women crazy. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive Behavior Therapy*, 12(1), 61–71. doi:10.1007/BF02354490
- Organista, K. C., & Muñoz, R. F. (1996). Cognitive behavioral therapy with Latinos. *Cognitive and Behavioral Practice*, 3(2), 255–270. doi:10.1016/S1077-7229(96)80017-4
- Patterson, G., & Forgatch, M. (1987). *Parents and adolescents: Living together: Part 1: The Basics*. Eugene, OR: Castalia.
- Pavlov, I. P. (1932). Neuroses in man and animals. *Journal of the American Medical Association*, 99, 1012–1013.
- Pedersen, P. B., Draguns, J. G., Lonner, W. J., & Trimble, J. E. (Eds.). (2002). *Counseling across cultures* (5th ed.) Thousand Oaks, CA: Sage.
- Piedra, L. M., & Byoun, S. (2012). Vida Alegre: Preliminary findings of a depression intervention for immigrant Latino mothers. *Research on Social Work Practice*, 22(2), 138–150. doi:10.1177/1049731511424168
- Rogers, Carl. (1961). *On becoming a person: A therapist's view of psychotherapy*. London: Constable.
- Safren, S. A., Hollander, G., Hart, T. A., & Heimberg, R. G. (2001). Cognitive-behavioral therapy with lesbian, gay, and bisexual youth. *Cognitive and Behavioral Practice*, 8(3), 215–223. doi:10.1016/S1077-7229(01)80056-0
- Safren, S. A., & Rogers, T. (2001). Cognitive-behavioral therapy with gay, lesbian, and bisexual clients. *Journal of Clinical Psychology*, 57(5), 629–643. doi:10.1002/jclp.1033

- Skinner, B. F. (1953). *Science and human behavior*. New York: MacMillan.
- Singh, N. N., Lancioni, G. E., Joy, S., Winton, A. W., Sabaawi, M., Wahler, R. G., & Singh, J. (2007). Adolescents with conduct disorder can be mindful of their aggressive behavior. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 15(1), 56–63. doi:10.1177/10634266070150010601
- Sprenkle, D. H., & Blow, A. J. (2004). Common factors and our sacred models. *Journal of Marital and Family Therapy*, 30, 113–129.
- Teasdale, J. D., Segal, Z. V., & Williams, J. M. C. (1995). How does cognitive therapy prevent depressive relapse and why should attentional control (mindfulness) help? *Behaviour Research and Therapy*, 33, 25–39.
- Wachs, K., & Cordova, J. V. (2008). Mindful relating: Exploring mindfulness and emotional repertoires in intimate relationships. *Journal of Marital and Family Therapy*, 33, 464–481.
- Willoughby, B.L.B., & Doty, N.D. (2010). Brief cognitive behavioral family therapy following a child's coming out: A case report. *Cognitive and Behavioral Practice*, 17(1), 37–44. doi:10.1016/j.cbpra.2009.04.006
- Walling, S., Suvak, M. K., Howard, J. M., Taft, C. T., & Murphy, C. M. (2012). Race/ethnicity as a predictor of change in working alliance during cognitive behavioral therapy for intimate partner violence perpetrators. *Psychotherapy*, 49(2), 180–189. doi:10.1037/a0025751
- Zylowska, L. L., Smalley, S. L., & Schwartz, J. M. (2009). Mindful awareness and ADHD. In F. Didonna (Ed.), *Clinical handbook of mindfulness* (pp. 319–338). New York, NY: Springer. doi:10.1007/978-0-387-09593-6_18

Bilişsel Davranışçı Vaka Çalışması: DEHB ve Üvey Aile

Diamond ve Tom, henüz DEHB tanısı almış olan yedi yaşındaki oğulları Albert için danışmanlık alıyor. Altı yıldır evliler ve her ikisinin de önceki evliliklerinden çocukları var. Diamond'ın önceki evliliğinden Sharie (14) ve Debbie (10) adlarında iki kızı var ve Tom'un eski bir ilişkisinden Desmond (10) adında bir oğlu var. Çift, doktor önerirse Albert'a ilaç verme konusunda tereddütlü bir biçimde uzlaşıyor ama daha iyi bir çözüm bulmayı da istiyor. Evde hiperaktif olduğunu ve uyarılara uymadığını; aynı zamanda okulda da benzer sorunlar yaşadığını ve notlarının beklediklerinin altında geldiğini belirtiyor. Ev ortamının oldukça “hareketli” olduğunu, her ikisinin de uzun ve düzensiz saatlerde çalıştığını, Albert'ın, kardeşlerinin diğer anne babaları ile kardeşlerini görmeye gidip geldiğini belirtiyor.

Aile ile tanıştıktan sonra, bilişsel davranışçı bir aile terapisti aşağıdaki vaka formülasyonunu geliştirmiştir.

B Ö L Ü M

9

Çözüm Temelli Terapiler*

Amacımız, sormayı tercih ettiğimiz ve çözüm dilini dikkatli kullandığımız sorularla danışmanların algısını çözüme yönlendirmektir. Bu sorular üzerine düşünmek, danışanın durumunu yeni bir bakış açısıyla değerlendirmesine yardımcı olur.
—O’Hanlon ve Weiner-Davis, 1989, s. 80

Konuya Genel Bakış

Danışanın istenen sonuçlara yönelmesine yardım eden, olumlu ve aktif bir yaklaşım olan çözüm-odaklı terapiler, en çok bilinen ve tartışmaya açık güç temelli terapilerin ilkidir. Aşağıdaki üç temel uygulama ilkesi farklılıklardan çok benzerlikler taşımaktadır.

- **Kısa Süreli Çözüm-Odaklı Terapi (KSÇOT):** Steve de Shazer (1985, 1988, 1994) ve Insoo Berg tarafından Milwaukee’de Kısa Süreli Aile Danışma Merkezi’nde geliştirilmiştir. Bu terapi şu anda ya da geçmişte var olan problemleri kısaca tartışarak geleceğe odaklanır, müdahaleler çözüm yönünde küçük adımları hedefler.
- **Çözüm-Yönelimli Terapi:** Bu terapi (O’Hanlon ve Weiner-Davis, 1989) ve ilgili yaklaşımlardan biri olan *olasılık terapisi* (O’Hanlon ve Beadle, 1999), Eriksoncu translarda kullanılan dil tekniklerine göre daha doğrudan bir yol izleyerek, benzer bir gelecek yönelimini kapsayacak şekilde Bill O’Hanlon ve meslektaşları tarafından geliştirilmiştir.
- **Çözüm-Yönelimli Eriksoncu Hipnoz:** Hem çözüm-odaklı hem de çözüm-yönelimli terapilerde hipnoza en modern yaklaşımlardan biri olan Milton Erickson’ın güçlendirme yönelimli trans çalışmalarından esinlenilmiştir.

Pek çok ortak noktası bulunması nedeniyle bu bölümde çözüm-odaklı ve çözüm-yönelimli terapiler genel bir terim olan çözüm-temelli *terapiler* adı altında toplanmış, Ericksoncu hipnoz daha sonra tartışılmıştır.

* Çeviren: Yrd. Doç. Dr. Esra ÇALIK VAR, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

ve diğ., 2011). Bu yüzden “... bir terapistin olumlu içerik kullanması tüm seans boyunca olumluluğun olduğu birlikte yapılandırma ile sonuçlamakta, buna karşın olumsuz içerik tam tersi durumla sonuçlanmaktadır” (Bavelas, 2012, s. 159). Araştırmanın bu kısmı kısa süreli çözüm-odaklı terapisinin değişim mekanizmalarının tam olarak anlaşılmasına ve bu yaklaşımın diğer klinik modellerden nasıl farklılaştığına katkı sağlayabilir.

ÇEVİRİM İÇİ KAYNAKLAR

Milton H. Erickson Vakfı
www.erickson-foundation.org
 Çözüm-Odaklı Kısa Süreli Terapi Derneği
www.sfbta.org
 Çözüm-Yönelimli Olasılık Terapisi
www.billohanlon.com
 Boşanmanın Engellenmesi
www.divorcebusting.com
 Avrupa Kısa Süreli Terapi Derneği
www.ebta.nu

KAYNAKÇA

- *Yıldız işareti giriş niteliğindeki önerilen okuma kaynaklarını belirtmektedir.
- Bavelas, J. B. (2012). Connecting the lab to the therapy room: Microanalysis, co-construction, and solution-focused brief therapy. In Cynthia Franklin, Terry S. Trepper, Wallace J. Gingerich, and Eric E. McCollum (Eds.), *Solution-focused brief therapy: A handbook of evidence-based practice* (144–164). London: Oxford University Press.
- Berg, I. K. (1994). *Family based services: A solution-focused approach*. New York: Norton.
- Berg, I. K., & Jaya, A. (1993). Different and same: Family therapy with Asian-American families. *Journal of Marital and Family Therapy*, 19, 31–38.
- Berg, I. K., & Kelly, S. (2000). *Building solutions in child protective services*. New York: Norton.
- Berg, I. K., & Miller, S. (1992). *Working with the problem drinker: A solution-focused approach*. New York: Norton.
- Berg, I. K., & Reuss, N. H. (1997). *Solutions step by step: A substance abuse treatment manual*. New York: Norton.
- Berg, I. K., & Steiner, T. (2003). *Children's solution work*. New York: Norton.
- Berg, I. K., & Szabo, P. (2005). *Brief coaching for last solutions*. New York: Norton.
- Bertolino, B., & O'Hanlon, B. (1998). *Therapy with troubled teenagers: Rewriting young lives in progress*. New York: Wiley.
- *Bertolino, B., & O'Hanlon, B. (2002). *Collaborative, competency-based counseling and therapy*. New York: Allyn & Bacon.
- Buxton, A. P. (2004). Paths and pitfalls: How heterosexual spouses cope when their husbands or wives come out. *Journal of Couple and Relationship Therapy*, 3, 95–109.
- Corcoran, J. (2000). Solution-focused family therapy with ethnic minority clients. *Crisis Intervention & Time-Limited Treatment*, 6(1), 5–12.
- *De Jong, P., & Berg, I. K. (2002). *Interviewing for solutions* (2nd ed.). New York: Brooks/Cole.
- *de Shazer, S. (1985). *Keys to solution in brief therapy*. New York: Norton.

- *de Shazer, S. (1988). *Clues: Investigating solutions in brief therapy*. New York: Norton.
- de Shazer, S. (1994). *Words were originally magic*. New York: Norton.
- *de Shazer, S., & Dolan, Y. (with H. Korman, T. Trepper, E. E. McCollum, & I. K. Berg). (2007). *More than miracles: The state of the art of solution-focused brief therapy*. New York: Hawthorth.
- *Dolan, Y. (1991). *Resolving sexual abuse: Solution-focused therapy and Ericksonian hypnosis for survivors*. New York: Norton.
- Dolan, Y. (2000). *One small step: Moving beyond trauma and therapy into a life of joy*. New York: Excel Press.
- Dolan, Y. (2007). Tribute to Insoo Kim Berg. *Journal of Marital and Family Therapy*, 33, 129–131.
- Duncan, B., Miller, S. D., & Sparks, J. A. (2004). *The heroic client: A revolutionary way to improve effectiveness through client-directed, outcome-informed therapy*. New York: Jossey-Bass.
- Erickson, B. A., & Keeney, B. (Eds.). (2006). *Milton Erickson, M.D.: An American healer*. Sedona, AZ: Leete Island Books.
- Franklin, C., Trepper, T. S., Gingerich, W. J., & McCollum, E. E. (Eds.). (2012). *Solution-focused brief therapy: A handbook of evidence-based practice*. New York: Oxford University Press.
- Gillaspy, A., & Murphy, J. J. (2012). Incorporating outcome and session rating scales in solution-focused brief therapy. In C. Franklin, T. S. Trepper, W. J. Gingerich, & E. E. McCollum (Eds.). *Solution-focused brief therapy: A handbook of evidence-base practice* (pp. 73–94). New York: Oxford University Press.
- Gingerich, W. J., & Patterson, L. (2007). The 2007 SFBT effectiveness project. Retrieved March 20, 2008 from http://gingerich.net/SFBT/2007_review.htm
- Gingerich, W. J., Kim, J. S., Stams, G. J. J. M., & MacDonald, A. J. (2012). Solution-focused brief therapy outcome research. In C. Franklin, T. S. Trepper, W. J. Gingerich, & E. E. McCollum (Eds.). *Solution-focused brief therapy: A handbook of evidence-based practice* (pp. 95–111). New York: Oxford University Press.
- Haley, J. (1993). *Uncommon therapy: The psychiatric techniques of Milton H. Erikson, M.D.* New York: Norton.
- Hsu, W., & Wang, C. C. (2011). Integrating Asian clients' filial piety beliefs into solution-focused brief therapy. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 33(4), 322–334. doi:10.1007/s10447-011-9133-5
- Hudson, P. O., & O'Hanlon, W. H. (1991). *Rewriting love stories: Brief marital therapy*. New York: Norton.
- Kim, J. S., Smock, S., Trepper, T. S., McCollum, E. E., & Franklin, C. (2010). Is solution-focused brief therapy evidence based? *Families in Society*, 91, 300–306. doi: 10.1606/1044-3894.4009
- Korman, H., Bavelas, J. B., & De Jong, P. (2012). Microanalysis of formulations, Part II: Comparing solution-focused brief therapy, cognitive-behavioral therapy, and motivational interviewing. Manuscript submitted for publication.
- Lankton, S. R., Lankton, C. H., & Matthews, W. J. (1991). Ericksonian family therapy. In A. S. Gurman, D. P. Kniskern (Eds.), *Handbook of family therapy, Vol. 2* (pp. 239–283). Philadelphia, PA US: Brunner/Mazel.
- Lee, M., & Mjelde-Mossey, L. (2004). Cultural dissonance among generations: A solution-focused approach with East Asian elders and their families. *Journal of Marital and Family Therapy*, 30(4), 497–513.
- Lehmann, P., & Patton, J. D. (2012). The development of a solution-focused fidelity instrument: A pilot study. In C. Franklin, T. S. Trepper, W. J. Gingerich, & E. E. McCollum (Eds.), *Solution-focused brief therapy: A handbook of evidence-based practice* (pp. 39–54). New York: Oxford University Press.
- Lipchik, E. (2002). *Beyond technique in solution-focused therapy: Working with emotions and the therapeutic relationship*. New York: Guilford.

- McKeel, J. (2012). What works in solution-focused brief therapy: A review of change process research. In C. Franklin, T. S. Trepper, W. J. Gingerich, & E. E. McCollum (Eds.), *Solution focused brief therapy: A handbook of evidence-based practice* (pp.130–143). New York: Oxford University Press.
- Metcalf, L. (1998). *Parenting towards solutions*. Paramus, NJ: Prentice Hall.
- Metcalf, L. (2003). *Teaching towards solutions* (2nd ed.). Wales, UK: Crown House Publishing.
- Metcalf, L. (2007). *Solution-focused group therapy*. New York: Free Press.
- Metcalf, L. (2008). *Counseling towards solutions: A practical solution-focused program for working with students, teachers, and parents* (2nd ed.). New York: Jossey-Bass.
- Miller, S. D., Duncan, B. L., & Hubble, M. A. (1997). *Escape from Babel: Towards a unifying language for psychotherapy practice*. New York: Norton.
- Miller, S. D., Duncan, B. L., & Hubble, M. (Eds.). (1996). *Handbook of solution-focused brief therapy*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Miller, S. D., Duncan, B. L., Brown, J., Sparks, J. A., & Claud, D. A. (2003). The Outcome Rating Scale: A preliminary study of the reliability, validity, and feasibility of a brief visual analog measure. *Journal of Brief Therapy*, 2, 91–100.
- O'Hanlon, B. (2000). *Do one thing different: Ten simple ways to change your life*. New York: Harper.
- O'Hanlon, B. (2005). *Thriving through crisis: Turn tragedy and trauma into growth and change*. New York: Penguin/Perigee.
- O'Hanlon, B. (2006). *Pathways to spirituality: Connection, wholeness, and possibility for therapist and client*. New York: Norton Professional.
- *O'Hanlon, B., & Beadle, S. (1999). *A guide to Possibility Land: Possibility therapy methods*. Omaha, NE: Possibility Press.
- O'Hanlon, B., & Bertolino, B. (2002). *Even from a broken web: Brief and respectful solution-oriented therapy for resolving sexual abuse*. New York: Norton.
- O'Hanlon, W. H., & Martin, M. (1992). *Solution-oriented hypnosis: An Ericksonian approach*. New York: Norton.
- *O'Hanlon, W. H., & Weiner-Davis, M. (1989). *In search of solutions: A new direction in psychotherapy*. New York: Norton.
- *Selekman, M. D. (1997). *Solution-focused therapy with children: Harnessing family strengths for systemic change*. New York: Guilford.
- Selekman, M. (2005). *Pathways to change: Brief therapy with difficult adolescents*. New York: Guilford.
- *Selekman, M. (2006). *Working with self-harming adolescents: A collaborative, strength-oriented therapy approach*. New York: Norton.
- Seligman, M. (2004). *Authentic happiness*. New York: Free Press.
- Smock, S., Froerer, A., & Bavelas, J. B. (2012). Microanalysis of positive and negative content in Solution-Focused Brief Therapy and Cognitive-Behavioral Therapy Expert Sessions. Manuscript submitted for publication.
- Stams, G., Dekovic, M., Buist, K., & de Vries, L. (2006). Effectiviteit van oplossingsgerichte korte therapie: Een meta-analyse. *Gedragstherapie*, 39(2), 81–94.
- Tomori, C., & Bavelas, J. B. (2007). Using microanalysis of communication of communication to compare solution-focused and client-centered therapies. *Journal of Family Psychotherapy*, 18, 25–43.
- Trepper, T. S., Dolan, Y., McCollum, E. E., & Nelson, T. (2006). Steve de Shazer and the future of Solution-Focused Therapy. *Journal of Marital and Family Therapy*, 32, 133–140.
- Trepper, T. S., McCollum, E. E., de Jong, P., Korman, H., Gingerich, W. J., & Franklin, C. (2012). Solution-focused brief therapy treatment manual. In C. Franklin, T. S. Trepper, W. J. Gingerich, & E. E. McCollum (Eds.), *Solution-focused brief therapy: A handbook of evidence based practice* (pp. 20–38). New York: Oxford University Press.

- Treyger, S., Ehlers, N., Zajicek, L., & Trepper, T. (2008). Helping spouses cope with partners coming out: A solution-focused approach. *American Journal of Family Therapy*, 36(1), 30–47. doi:10.1080/01926180601057549
- Walter, J. L., & Peller, J. E. (1992). *Becoming solution-focused in brief therapy*. New York: Brunner/Mazel.
- Weiner-Davis, M. (1992). *Divorce busting*. New York: Summit Books.

Çözüm-Temelli Terapi Vaka Çalışması: Boşanma

Suzie ve Jorge Nunez 10 yıllık evliliklerini devam ettirebilmek için terapi arayışı içindedirler. Suzie, Jorge'nin bencilliğinden ve ona az destek olmasından "bıktığını" belirtmektedir. Jorge bir araba kiralama şirketinde yöneticidir, Suzie ise bir sigorta şirketinde sekreter olarak çalışmaktadır. Ayrıca Suzie, çocukları 6 yaşındaki Silvia ve 3 yaşındaki Albert'ın bakımından sorumludur. Jorge, Suzie'nin ayrılma isteğini duyduğunda çok şaşırılmış, ona oldukça iyi davrandığını ve destek olduğunu hissetmiştir. Çift, son üç yıldır daha çok tartışmakta, daha az cinsel birliktelik yaşamaktadırlar.

Çiftle yapılan görüşmeler temelinde çözüm-odaklı bir terapist olan Lily, aşağıdaki klinik belgeleri doldurmuştur.

B Ö L Ü M

10

İşbirlikçi ve Öyküsel Terapiler*

”Böylesi bir dinleme, kulak verme ve tepkide bulunma; başka bir kişinin ideolojik temeline -onun gerçekliğine, inançlarına ve deneyimlerine- açık olmakla karakterize edilen samimi bir beden duruşu ve tarzla bir terapistin terapi alanına girmesini gerektirir. Bu dinleme duruş ve tavrı, karşı tarafın anlatacaklarına saygıyı, ona karşı alçak gönüllüğü ve ne derse desin dinlemeye değer olduğuna olan inancı içerir... Bu en iyi şekilde danışanla interaktif bir biçimde etkileşimde olarak ve danışanın dediklerine sorularla, yorumlarla fikirleri geliştirerek, merak ederek ve kişisel düşünceleri seslendirerek en iyi şekilde başarılabilir. Böylesi bir ilgilenme, terapistle söylenenleri netleştirme ve yanlış anlamalardan korunma ve söylenmeyenler hakkında da daha fazla bilgi sahibi olma konusunda yardım eder.”

—Anderson, 1997, s. 153

Konuya Genel Bakış**

Son zamanlarda geliştirilmiş aile terapileri, literatürde “postmodern terapiler” olarak adlandırılmaktadırlar. Bu terapiler iki geniş ana akım olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

- **İşbirlikçi Terapi**, Harlene Anderson ve Harry Goolishian tarafından Teksas’ta (1988, 1992; Anderson, 1993, 1995, 1997; Goolishian ve Anderson, 1987) ve Tom Andersen tarafından Norveç’te geliştirilmiş bir terapi modelidir (1991, 1992).
- **Öyküsel Terapi**, Michael White ve David Epston (1990) tarafından Avustralya ve Yeni Zelanda’da geliştirilmiş bir terapi modelidir.

Danışanın hayatında yeni anlamları danışanla birlikte yapılandırmayı hedefleyen her iki terapi yaklaşımının da ortak noktası, 3. Bölüm’de açıklandığı üzere birçok sosyal yapılandırmacı önermeyi paylaşması olarak gösterilebilir. Aynı çözüm-odaklı (9. Bölüm) terapistler gibi postmodern terapistler de, iyimser bir şekilde danışanlarının güçlü yönlerine ve yeteneklerine odaklanmaktadırlar. Paylaştıkları birçok ortak noktaya rağmen özellikle terapistin duruşu, müdahaledeki rolü ve politik konulara yaptıkları vurgular gibi felsefi temellerde iki yaklaşım birbirlerinden ayrılmaktadır. Öyküsel terapistler iyi yapılandırılmış sorular ve stratejiler ile danışanlarının tercih ettikleri öyküleri canlandırırken, işbirlikçi terapistler danışanları ile ilişki ve diyaloglarını kolaylaştırmak için yapılandırılmış teknikler kullanmak yerine postmodern ve sosyal yapılandırmacı varsayımlarla hareket ederler. Aşağıdaki tabloda her iki terapinin birbirlerinden ayrılan yanları kısaca özetlenmiştir.

* Çeviren: Dr. Psikolog Ural NADİR, Başkent Üniversitesi

** Ural Nadir anısına...

Tam da bu kitabın çıkmasını beklediğimiz günlerde, çevirmenlerden birinin, yakın dostum Dr. Psikolog Ural Nadir’in beklenmedik vefatı ile sarsıldık. Ural Nadir Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü’nde Öğretim Görevlisiydi. Yıllarını kadınların ve çocukların daha sağlıklı koşullarda yaşamalarına vermiş bir bilim insanıydı. Çok yönlü, çok renkli karakteri ile dikkat çeker, herkese sıcacık duygular aktarırdı. Mesleğini bu kadar iyi yapabilmesinde, insanlara verdiği güven duygusunun oldukça önemli olduğunu düşünüyorum.

Ural ile ODTÜ’deki üniversite yıllarında başlayan dostluğumuz hiç kopmadı. Yıllar içinde farklı şehirlere dağıldık, çocuklarımız oldu, büyüdük, çoğaldık. Neredeyse 20 yıldır süren bir dostluğa ve bunca yıllık meslektaş olmamıza karşın, ilk kez bu kitapta, tamamen rastlantısal olarak, aynı çalışmanın içinde olma şansını elde ettik. Bu rastlantıyı fark edince telefona sarılıp konuştuk, sevindik, güldük... Birlikte emek verdiğimiz kitabın bitmiş halini birlikte elimize alabilmeyi dilerdim. Ama hayat böyle bir şey işte, kayıplar da bu hayatın şanssız ve zor parçaları.

Psk. Macide ÖZKAN KARADUMAN

özellikle vurgulamıştır. Aşağıdan yukarıya işleme süreci uygulaması prefrontal korteksin en alt üç katmanının neler olduğuna ilişkin yeni anlayışlar, kategoriler ve hikâyeler üretmek için kullanılması anlamına gelmektedir. Tersine yukarıdan aşağıya işleme süreci uygulaması, prefrontal korteksin üst üç katmanının yaşanılan deneyimleri önceden var olan kategorilere göre sınıflamak için kullanılması anlamına gelmektedir. Her iki tür işlem süreci de önemlidir fakat bir probleme “takılan” insanlar, aslında yukarıdan aşağıya işlem sürecine takılmışlardır. Böylece insanlar kendi durumlarını nasıl görececeklerini değiştiremez veya değişim için olanakları göremezler. Postmodern terapistlerin bilmeme tutumu aşağıdan yukarıya işleme süreci için mükemmel bir yaklaşımdır. Aslında bütün bir öyküsel terapi süreci aşağıdan yukarıya işleme sürecini güçlendirecek bir yaklaşımdır (Gehart, 2012).

Siegel (2012), öyküsel terapideki çizimlerin kalınlaştırılmasına benzer olarak bütünleştirici öyküler yaratma süreci olarak bir travma tedavisi tanımlamıştır. Travmatik deneyimler hipokampları ve örtülü bellekçe şifrelenmemiş açık belleği aşırı etkiler, travmatik olmayan durumlarda da olabileceği gibi. Yani travmatik anılar temelde örtülü belleğe kodlanırlar, geçmişte kaldıkları duygusu vermez ve parçalar halinde işitsel, görsel ve duygusal deneyimlerle şimdi ve burada gibi yaşanır (geçmişten yeniden anımsamalar - flashback). Bu parçalara ayrılmış anılar, beyin sağlıklı sinirsel durumunun bütünleşmesini sağlayacak beyin işlevlerine zarar veren kaotik ve katı yapılar yaratırlar. Siegel, travma tedavisinin temelde örtük anıların tutarlı öykülere aktarılmasıyla olacağını ifade eder. Bu da en kolay şekilde terapistle girişilecek bir “kişilerarası uyum” ile başılır. Böylesi bir birliktelikte danışan uzun süredir tutarlı anılara aktarılmış olan travmatik anıları ile baş etmesine yardımcı olması için terapistin entegre olmuş sinirsel durumunu “ödünç” alabilir. Entegre olmuş açık öykülerin yeniden yaratılması sürecinde danışan entegre olmuş bir sinirsel durumdayken travmayı yeniden hatırlayabilir, çağırabilir (travmayı çağırdığında semptomları yaşamadan).

Son olarak, Beaudoin ve Zimmermann (2011) danışanın deneyimlerine söz hakkı vermesine yardımcı olan ve daha önce hiç söylenmemişleri söze döken postmodern tekniklerin danışanın kaygıya odaklı limbik sistemden sakin ve mantık odaklı prefrontal kortekse geçmesine yardım ettiğini ifade etmişlerdir. Stres temelli deneyimlerini etiketleyerek ve onlara söz hakkı vererek danışanlar limbik sistemin alarm durumunu azaltarak kendilerine daha bilinçli seçimler ve tepkiler için fırsat sunarlar. Dahası, tercih edilen gerçekliklere ilişkin yapılan terapötik konuşma danışanın tercih ettiği kimlik ve bağlantılı davranışları destekleyecek sinirsel bağları güçlendirmektedir. Özellikle, tercih edilen kimliklerin *duygu durumundan kaynaklı tanımları* beyin sağ yarım küresi ile ilişkili yeni kimlik öykülerini güçlendirmek için yardım eder. Bu duygu durumundan kaynaklı tanımlar sadece duygular değil duyumsal deneyimleri, görsel, dokunsal, kokusal gibi de içerirler.

ÇEVİRİM İÇİ KAYNAKLAR

Harlene Anderson

www.harleneanderson.org

Anti-Anorexia/Anti-Bulimia League

www.narrativeapproaches.com/antianorexia%20folder/anti_anorexia_index.htm

Dulwich Centre: Michael White's Narrative Therapy

www.dulwichcenter.com

Evanston Family Therapy Center: Freedman and Combs' Narrative Therapy

www.narrativetherapychicago.com

Grupo Campos Elíseos: Collaborative Therapy, Mexico City

www.grupocamposeliseos.com

Houston Galveston Institute: Collaborative Therapy

www.talkhgi.com

Marburg Institute: Collaborative Therapy, Germany
www.mics.de

Narrative Approaches
www.narrativeapproaches.com

Taos Institute: Collaborative Practices in Therapy, Consultation, Education, Business
www.taosinstitute.net

Yaletown Family Therapy: Narrative Therapy, Canada
www.yaletownfamilytherapy.com

KAYNAKÇA

*Yıldız işareti giriş niteliğindeki önerilen okuma kaynaklarını belirtmektedir.

Aducci, C. J., & Baptist, J. A. (2011). A collaborative-affirmative approach to supervisory practice. *Journal of Feminist Family Therapy: An International Forum*, 23(2), 88–102. doi:10.1080/08952833.2011.574536

*Andersen, T. (1991). *The reflecting team: Dialogues and dialogues about the dialogues*. New York: Norton.

Andersen, T. (1992). Relationship, language and pre-understanding in the reflecting process. *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy*, 13(2), 87–91.

Andersen, T. (1995). Reflecting processes; acts of informing and forming: You can borrow my eyes, but you must not take them away from me! In S. Friedman (Ed.), *The reflecting team in action: Collaborative practice in family therapy* (pp. 11–37). New York: Guilford.

Andersen, T. (1997). Researching client–therapist relationships: A collaborative study for informing therapy. *Journal of Systemic Therapies*, 16(2), 125–133.

*Andersen, T. (2007). Human participating: Human “being” is the step for human “becoming” in the next step. In H. Anderson & D. Gehart (Eds.), *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference* (pp. 81–97). New York: Brunner/Routledge.

Anderson, H. (1993). On a roller coaster: A collaborative language systems approach to therapy. In S. Friedman (Ed.), *The new language of change* (pp. 323–344). New York: Guilford.

Anderson, H. (1995). Collaborative language systems: Toward a postmodern therapy. In R. Mikesell, D. D. Lusteran, & S. McDaniel (Eds.), *Family psychology and systems therapy* (pp. 27–44). Washington, DC: American Psychological Association.

*Anderson, H. (1997). *Conversations, language, and possibilities: A postmodern approach to therapy*. New York: Basic Books.

Anderson, H. (2005). Myths about “not knowing.” *Family Process*, 44, 497–504.

Anderson, H. (2007). Historical influences. In H. Anderson & D. Gehart (Eds.), *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference* (pp. 21–31). New York: Brunner/Routledge.

*Anderson, H., & Gehart, D. (2007). *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference*. New York: Brunner/Routledge.

Anderson, H., & Goolishian, H. (1988). Human systems as linguistic systems: Preliminary and evolving ideas about the implications for clinical theory. *Family Process*, 27, 157–163.

*Anderson, H., & Goolishian, H. (1992). The client is the expert: A not-knowing approach to therapy. In S. McNamee & K. J. Gergen (Eds.), *Therapy as social construction* (pp. 25–39). Newbury Park, CA: Sage.

Augusta-Scott, T., & Dankwort, J. (2002). Partner abuse group intervention: Lessons from education and narrative therapy approaches. *Journal of Interpersonal Violence*, 17, 783–805.

- Basu, A. M. (2007). *Negotiating social contexts: Identities of biracial college women*. Charlotte, NC: Information Age.
- Bava, S., Levin, S., & Tinaz, D. (2002). A polyvocal response to trauma in a postmodern learning community. *Journal of Systematic Therapies*, 21(2), 104–113.
- Beaudoin, M. N., & Zimmerman, J. (2011). Narrative therapy and interpersonal neurobiology: Revisiting classic practices, developing new emphases. *Journal of Systemic Therapies*, 30, 1–13.
- Boscolo, L., Cecchin, G., Hoffman, L., & Penn, P. (1987). *Milan systemic family therapy*. New York: Basic Books.
- Bruner, Jerome. (1986). *Actual minds, possible worlds*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Carey, M., & Russell, S. (2011). Pedagogy shaped by culture: Teaching narrative approaches to Australian Aboriginal health workers. *Journal of Systemic Therapies*, 30(3), 26–41. doi:10.1521/jsyt.2011.30.3.26
- Collins, J. F. (2000). Biracial Japanese American identity: An evolving process. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 6, 115–133.
- Deissler, K. (2007). Dialogues in a psychiatric service in Cuba. In H. Anderson & D. Gehart (Eds.), *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference* (pp. 291–309). New York: Brunner/Routledge.
- Edwards, L. M., & Pedrotti, J. T. (2004). Utilizing strengths of our cultures: Therapy with biracial women and girls. *Women and Therapy*, 27, 33–43.
- Foucault, M. (1972). *The archeology of knowledge* (A. Sheridan-Smith, trans.). New York: Harper & Row.
- Foucault, M. (1980). *Power/knowledge: Selected interviews and other writings*. New York: Pantheon Books.
- *Freedman, J., & Combs, G. (1996). *Narrative therapy: The social construction of preferred realities*. New York: Norton.
- *Freeman, J., Epston, D., & Lohovits, D. (1997). *Playful approaches to serious problems*. New York: Norton.
- Gehart, D. (2007a). Creating space for children's voices: A collaborative and playful approach to working with children and families. In H. Anderson & D. Gehart (Eds.), *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference* (pp. 183–197). New York: Brunner/Routledge.
- Gehart, D. (2007b). Process-as-content: Teaching postmodern therapy in a university context. *Journal of Systemic Therapies*, 18, 39–56.
- Gehart, D. (2012). *Mindfulness and acceptance in couple and family therapy*. New York: Springer.
- Gehart, D. R., & Lyle, R. R. (1999). Client and therapist perspectives of change in collaborative language systems: An interpretive ethnography. *Journal of Systemic Therapy*, 18(4), 78–97.
- Gehart, D., & McCollum, E. (2007). Engaging suffering: Towards a mindful re-visioning of marriage and family therapy practice. *Journal of Marital and Family Therapy*, 33, 214–226.
- Gehart, D., Tarragona, M., & Bava, S. (2007). A collaborative approach to inquiry. In H. Anderson & D. Gehart (Eds.), *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference* (pp. 367–390). New York: Brunner/Routledge.
- Gibbs, J. T. (1998). Biracial adolescents. In J. T. Gibbs, L. N. Huang & Associates (Eds.), *Children of color: Psychological interventions with culturally diverse youth* (pp. 305–332). San Francisco: Jossey-Bass.
- Gibbs, J. T., & Hines, A. M. (1992). Negotiating ethnic identity: Issues for Black-White Biracial adolescents. In M. P. P. Root (Ed.), *Racially mixed people in America* (pp. 223–238). Newbury Park, CA: Sage.
- Gillem, A. R., Cohn, L. R., & Throne, C. (2001). Black identity in Biracial Black/White people: A comparison of Jacqueline who refuses to be exclusively Black and Adolphus who wishes he were. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 7, 182–196.

- Goolishian, H., & Anderson, H. (1987). Language systems and therapy: An evolving idea. *Psychotherapy*, 24(3S), 529–538.
- Haarakangas, K., Seikkula, J., Alakare, B., & Aaltonen, J. (2007). Open dialogue: An approach to psychotherapeutic treatment of psychosis in Northern Finland. In H. Anderson & D. Gehart (Eds.), *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference* (pp. 221–233). New York: Brunner/Routledge.
- Herring, R. (1995). Developing Biracial ethnic identity: A review of the increasing dilemma. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 23, 29–39.
- *Hoffman, L. (1981). *Foundations of family therapy: A conceptual framework for systems change*. New York: Basic Books.
- Hoffman, L. (1990). Constructing realities: An art of lenses. *Family Process*, 29, 1–12.
- Hoffman, L. (1993). *Exchanging voices: A collaborative approach to family therapy*. London: Karnac Books.
- *Hoffman, L. (2001). *Family therapy: An intimate history*. New York: Norton.
- Hoffman, L. (2007). The art of “witness”: A bright new edge. In H. Anderson & D. Gehart (Eds.), *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference* (pp. 63–79). New York: Brunner/Routledge.
- Jenkins, A. (1990). *Invitations to responsibility: The therapeutic engagement of men who are violent and abusive*. Adelaide, Australia: Dulwich Centre Publications.
- Laszloffy, T. A. (2005, March/April). Multiracial families. *Family Therapy Magazine*, 4, 38–43.
- Lee, S. (1997). Communication styles of Wind River Native American clients and the therapeutic approaches of their clinicians. *Smith College Studies in Social Work*, 68(1), 57–81. doi:10.1080/00377319709517516
- Levin, S. (2007). Hearing the unheard: Advice to professionals from women who have been battered. In H. Anderson & D. Gehart (Eds.), *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference* (pp. 109–128). New York: Brunner/Routledge.
- Levitt, H., & Rennie, D. L. (2004). Narrative activity: Clients’ and therapists’ intentions in the process of narration. In L. Angus & J. McLeod (Eds.), *The handbook of narrative and psychotherapy: Practice, theory, and research* (pp. 299–313). Thousand Oaks, CA: Sage.
- London, S., & Rodriguez-Jazcilevich, I. (2007). The development of a collaborative learning and therapy community in an educational setting: From alienation to invitation. In H. Anderson & D. Gehart (Eds.), *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference* (pp. 235–250). New York: Brunner/Routledge.
- London, S., Ruiz, G., Gargollo, M., & M. C. (1999). Clients’ voices: A collection of clients’ accounts. *Journal of Systemic Therapies*, 17(4), 61–71.
- Malgady, R. G., & Costantino, G. (2010). Treating Hispanic children and adolescents using narrative therapy. In J. R. Weisz & A. E. Kazdin (Eds.), *Evidence-based psychotherapies for children and adolescents* (2nd ed.) (pp. 391–400). New York: Guilford Press.
- Matos, M., Santos, A., Gonçalves, M., & Martins, C. (2009). Innovative moments and change in narrative therapy. *Psychotherapy Research*, 19(1), 68–80. doi:10.1080/10503300802430657
- McCabe, G. H. (2007). The healing path: A culture and community-derived indigenous therapy model. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 44(2), 148–160. doi:10.1037/0033-3204.44.2.148
- McGill, D. W. (1992). The cultural story in multicultural family therapy. *The Journal of Contemporary Human Services*, 73, 339–349.
- McNamee, S. (2007). Relational practices in education: Teaching as conversation. In H. Anderson & D. Gehart (Eds.), *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference* (pp. 313–336). New York: Brunner/Routledge.

- Milan, S., & Keiley, M. K. (2000). Biracial youth and families in therapy: Issues and interventions. *Journal of Marital and Family Therapy*, 26, 305–315.
- Miller, R. L., & Rotheram-Borus, M. J. (1994). Growing up Biracial in the United States. In E. P. Salett & D. R. Koslow (Eds.), *Race, ethnicity, and self: Identity in multicultural perspective* (pp. 143–169). Washington, DC: National Multicultural Institute.
- Monk, G., & Gehart, D. R. (2003). Conversational partner or socio-political activist: Distinguishing the position of the therapist in collaborative and narrative therapies. *Family Process*, 42, 19–30.
- Monk, G., Winslade, J., Crockett, K., & Epston, D. (1997). *Narrative therapy in practice: The archaeology of hope*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Monk, G., Winslade, J., & Sinclair, S. (2008). *New horizons in multicultural counseling*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- O'Hanlon, B. (1994). The third wave. *Family Therapy Networker*, 18, 1–10.
- Pence, E., & Paymar, M. (1993). *Education groups for men who batter: The Duluth Model*. New York: Springer.
- Penn, P. (2001). Chronic illness: Trauma, language, and writing: Breaking the silence. *Family Process*, 40, 33–52.
- Penn, P. (2002). *So close*. Fort Lee, NJ: Cavankerry.
- Penn, P., & Frankfurt, M. (1994). Creating a participant text: Writing, multiple voices, narrative multiplicity. *Family Process*, 33, 217–231.
- Penn, P., & Sheinberg, M. (1991). Stories and conversations. *Journal of Systemic Therapies*, 10(3–4), 30–37.
- Perez, P. J. (1996). Tailoring a collaborative, constructionist approach for the treatment of same-sex couples. *The Family Journal*, 4(1), 73–81. doi:10.1177/1066480796041016
- Phinney, J. S. (1990). Ethnic identity in adolescents and adults: Review of research. *Psychological Bulletin*, 108, 499–514.
- Phinney, J. S. (1992). The multigroup ethnic identity measure: A new scale for use with diverse groups. *Journal of Adolescent Research*, 7, 156–176.
- Poston, W. S. C. (1990). The Biracial identity development model: A needed addition. *Journal of Counseling and Development*, 69, 152–155.
- Renn, K. A. (2003). Understanding the identities of mixed-race college students through a developmental ecology lens. *Journal of College Student Development*, 44, 383–403.
- Rockquemore, K. A., & Laszloffy, T. A. (2003). Multiple realities: A relational narrative approach in therapy with Black-White mixed-raced clients. *Family Relations*, 52, 119–128.
- Root, M. P. P. (Ed.) (1996). *The multiracial experience: Racial borders as the new frontier*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Rosenblatt, P. C., Karis, T. A., & Powell, R. D. (1995). *Multiracial couples: Black and White voices*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Seikkula, J. (2002). Open dialogues with good and poor outcomes for psychotic crises: Examples from families with violence. *Journal of Marital and Family Therapy*, 28(3), 263–274.
- Sells, S., Smith, T., Coe, M., & Yoshioka, M. (1994). An ethnography of couple and therapist experiences in reflecting team practice. *Journal of Marital and Family Therapy*, 20, 247–266.
- Siegel, D. (2012). *Pocket guide to interpersonal neurobiology*. New York: Norton.
- Smith, C., & Nylund, D. (2000). *Narrative therapy with children and adolescents*. New York: Guilford.
- St. George, S., & Wulff, D. (1998). Integrating the client's voice within case reports. *Journal of Systemic Therapies*, 17(4), 3–13.
- Vetere, A., & Dowling, E. (2005). *Narrative therapies with children and their families: A practitioner's guide to concepts and approaches*. New York: Routledge.
- Vromans, L. P., & Schweitzer, R. D. (2011). Narrative therapy for adults with major depressive disorder: Improved symptom and interpersonal outcomes. *Psychotherapy Research*, 21(1), 4–15. doi:10.1080/10503301003591792

- Wardle, F. (1987). Are you sensitive to interracial children's special identity needs? *Young Children*, 42, 53–59.
- Weber, M., Davis, K., & McPhie, L. (2006). Narrative therapy, eating disorders and groups: Enhancing outcomes in rural NSW. *Australian Social Work*, 59(4), 391–405. doi:10.1080/03124070600985970
- Winslade, J., & Monk, G. (1999). *Narrative counseling in schools: Powerful and brief* (1st ed.). Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Winslade, J., & Monk, G. (2000). *Narrative mediation*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Winslade, J., & Monk, G. (2007). *Narrative counseling in schools: Powerful and brief* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Winslade, J., & Monk, G. (2008). *Practicing narrative mediation: Loosening the grip of conflict*. San Francisco: Jossey-Bass.
- White, M. (1995). *Re-authoring lives: Interviews and essays*. Adelaide, Australia: Dulwich Centre Publications.
- *White, M. (2007). *Maps of narrative practice*. New York: Norton.
- *White, M., & Epston, D. (1990). *Narrative means to therapeutic ends*. New York: Norton.
- White, M., & Morgan, A. (2006). *Narrative therapy with children and their families*. Adelaide, Australia: Dulwich Centre Publications.
- Yarhouse, M. A. (2008). Narrative sexual identity therapy. *American Journal of Family Therapy*, 36(3), 196–210. doi:10.1080/01926180701236498
- Zimmerman, J. L., & Dickerson, V. C. (1996). *If problems talked: Narrative therapy in action*. New York: Guilford.

Postmodern Vaka Çalışması: Kendisine Zarar Verme, Depresyon, Lezbiyen Üvey Aile

Christie ve Suzanne, Christie'nin 15 yaşındaki kızı Ashley'yi artan depresyonu ve acı ile baş edebilmek için kendini kesmeye başlaması nedeni ile terapiye getirirler. Ashley her zaman “duyarlı” ve lisede kendisine yer bulmak için zorluklar yaşayan bir çocuk olmuştur. Suzanne ve sekiz yaşındaki oğlu Matt, bir yılı biraz geçkin süredir yanlarına taşınmıştır ve bu geçişin genel olarak iyi gittiğini ifade etmektedirler. Bununla birlikte, Ashley kendisine beş saat uzaklıkta yaşayan ve sadece tatillerde gördüğü, babasının ikinci evliliğinden bir üvey kardeşe daha sahiptir. Ashley annesinin bir başka kadınla ilişkisi konusunda “sakin” olduğunu ifade etmekte babasıyla görüşme sıklığını “kabul” etmektedir. Hem Christie hem de annesi depresyon tedavisi görmüştür. Ek olarak Christie gençliğinde erkek kardeşi tarafından cinsel taciz görmüş, bu kardeş aynı zamanda da altı yaşındayken Ashley'yi de bir kez rahatsız etmiştir. Ashley'nin en büyük tutkusu sanatı ve müzik yazarlığıdır.

Aile ile görüşükten sonra postmodern, işbirlikçi bir aile terapisti aşağıdaki vaka formülasyonunu hazırlamıştır.

Aile ve Çift Terapilerinde Kanıta-Dayalı Tedaviler*

Davranış değişimi, terapist açısından önemli yaratıcılık gerektiren terapötik bir aktivitedir. Bu da genel prensipleri edinmeyi ve bunları aileye uyarlamayı içerir
(Sexton, 2011, s. 5/13).

Konuya Genel Bakış

Sistematik çift ve aile terapileri, Kanıta-Dayalı Tedavileri (KDT) içeren anlayıştan yararlanmaktadır ve giderek gelişmektedir. (Belirli grupların tedavilerine yönelik hazırlanan el kitabını, kitabımızın 2. Bölüm'ünden hatırlayabilirsiniz.) Aile terapisi enstitülerinin birçoğu, önemli sistematik ve yapısal yaklaşımlar ile birlikte en az bir tane kanıta-dayalı tedaviye sahiptir. Bu bölümde, aile terapisinde yaygın bir şekilde kullanılan *duygu odaklı aile terapisi* ve *işlevsel aile terapisi* olmak üzere iki kanıta-dayalı tedaviyi ele alacağım. Birçok seçenek olmasına rağmen bu bölümde bu iki kuramı seçmemin öncelikli nedeni, bu kuramların daha büyük birçok grup için yapılandırılmış yaklaşımların aksine, özel uygulamalar ya da gündemi belli olan belirli amaçlar açısından terapist-dostu bir özelliğe sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Fakat kuramlarla ilgili detayları açıklamadan önce, ilk olarak kanıta-dayalı tedavilerle ilgili bazı mitleri tartışmak yerinde olacaktır.

Kanıta-Dayalı Tedaviler Hakkındaki Mitler

Mit: Bu kanıt çağında, artık kurama ihtiyacımız yoktur.

Daha doğru olanı: Kanıta-dayalı tedavi genellikle tek bir kurama bağlı olmayı ya da bir avuç geleneksel terapi kuramlarının dikkatli bir şekilde bütünleştirilmesini gerektirmektedir. Kanıta-dayalı yaklaşım üzerinde çalışmak, sıklıkla çoğu kuramda daha ileri düzeyde yeterlik gerektirmektedir.

Mit: Evlilik ve Aile Terapisi (EAT) kuram ve araştırma olarak ayrılabilir.

* Çeviren: Dr. Seval KIZILDAĞ, Adıyaman Üniversitesi

özgü tepkiler vermesi olasıdır. Ayrıca, ailenin hiyerarşik yapısı LGBTs bireylerin kendi çabalarını anlatmada kullanışlı olabilir. Datchi-Phillips ayrıca LGBTs olarak tanınan bireylerin çoğunlukla kendi öz aileleri tarafından kabul edilmediğini ve bu yüzden kendi “ailelerini” yaratmak zorunda kaldıklarını vurgular. Uygun olduğunda bu “aile üyeleri” de tedaviye dahil edilmelidir. Ayrıca, bir bireyin görünürdeki “patolojisi” gencin problemine daha az suçlayıcı ve daha çok yardımcı olacak yollarda yeni bir çerçeve oluşturmaya yardım edecek şekilde aile ve diğer sosyal bağlamların ağı içinde görülmelidir.

Kanıt-Dayalı Olma

İAT 40 yıldan daha fazladır etkili müdahaleleriyle kanıt-dayalı ilk tedavilerden biri olmuştur (Baldwin, Christian, Berkeljon ve Shadish, 2012; Henggeler ve Sheidow, 2012). Uluslararası düzeyde kullanılan İAT, tutum bozukluğu olan ergenler için bilinen dört aile tedavisinden biridir (Baldwin ve diğ., 2012). İAT, araştırma dünyasında yıllardır birçok ilklere ve dönüm noktası olabilecek çalışmalara imza atmıştır. Örneğin; Alexander and Parsons’ın çalışması (1973) çocuk adalet sisteminde olumlu sonuçları olan ilk klinik deneylerden biridir. Buna ilaveten, İAT, kuramla doğrudan ilişkileri olmayan (bu yüzden daha az yanlı) bağımsız araştırmacılar tarafından yapılan ilk klinik çalışmalara sahiptir (Henggeler ve Sheidow, 2012). Yine, İAT gerçek yaşam ortamlarına taşınabilirliğini incelemeye yetecek kadar çok geniş klinik çalışmalara sahiptir (Sexton ve Turner, 2010). Ayrıca, ergenlerin tekrar suç işleme eğilimi ve tekrarlama oranları terapistin modele bağlılığı ile ilişkilendirilmiştir. Özetle, İAT gençlerde tutum bozukluğunu veya madde kullanımını tedavi ederken güçlü kanıtlara dayanmaktadır. Gelecek araştırmalar umarım ki özellikle farklı ailelerle çalışırken, umutlu bir şekilde uygulamaları yeniden belirlerler.

ÇEVİRİM İÇİ KAYNAKLAR

Emotionally Focused Therapy: Sue Johnson, Canada
www.eft.ca

Emotionally Focused Therapy: San Diego, California
www.sdeft.us

Emotionally Focused Therapy: Los Angeles and Houston
www.theftzone.com

Emotion-Focused Therapy: Les Greenberg, Canada
www.emotionfocusedtherapy.org

Functional Family Therapy
www.functionalfamilytherapy.com

National Juvenile Justice Publication on FFT
www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojjdp/184743.pdf

KAYNAKÇA

- Alexander, J. F., & Parsons, B. V. (1973). Short-term behavioral intervention with delinquent families: Impact on family process and recidivism. *Journal of Abnormal Psychology*, 81(3), 219–225. doi:10.1037/h0034537
- *Alexander, J., & Parsons, B. V. (1982). *Functional family therapy*. Belmont, CA: Brooks/Cole.
- Alexander, J., & Sexton, T. L. (2002). Functional family therapy (FFT) as an integrative, mature clinical model for treating high risk, acting out youth. In J. Lebow (Ed.), *Comprehensive handbook of psychotherapy*, Vol IV: Integrative/Eclectic (pp. 111–132). New York, NY: Wiley.
- Baldwin, S., Christian, S., Berkeljon, A., & Shadish, W. (2012). The effects of family therapies for adolescent delinquency and substance abuse: a meta-analysis. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 281–304.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. London: Routledge.
- Bradley, B. & Furrow, J. L. (2004). Toward a mini-theory of the blamer softening event: Tracking the moment-by-moment process. *Journal of Marital and Family Therapy*, 30, 233–246.
- Clotheir, P., Manion, I., Gordon-Walker, J., & Johnson, S. M. (2002). Emotionally focused interventions for couples with chronically ill children: A two-year follow-up. *Journal of Marital and Family Therapy*, 28, 391–399.
- Datchi-Phillips, C. (2011). Family systems (the relational contexts of individual symptoms). In C. Silverstein (Ed.), *The initial psychotherapy interview: A gay man seeks treatment* (pp. 249-264). Amsterdam Netherlands: Elsevier. doi:10.1016/B978-0-12-385146-8.00012-2
- Dunham, J. (2010). Examining the effectiveness of functional family therapy across diverse client ethnic groups. *Dissertation Abstracts International Section A*, 70(12-A), pp. 45–86.
- Flicker, S. M., Waldron, H., Turner, C. W., Brody, J. L., & Hops, H. (2008). Ethnic matching and treatment outcome with Hispanic and Anglo substance-abusing adolescents in family therapy. *Journal of Family Psychology*, 22(3), 439–47. doi:10.1037/0893-3200.22.3.439

Çift ve Aileler İçin Kanıta- Dayalı Grup Tedavileri*

İki ya da daha fazla çocuğu olan ebeveynler, ikinci bir çocuğun eklenmesinde iş yükünün dört kat arttığını iddia etmektedir. Aynı durum danışanlar için de söylenebilir: İkinci birini (örneğin, bir çift) ya da üçüncü (örneğin, bir aile) bir kişiyi odada sayısal olarak eklemek bu durumdaki karmaşıklığı da arttıracaktır. Tek bir terapi oturumuna, birden fazla çift ve aile eklenecek olursa, burada bazı şeyler gerçekten şaşırtıcı olabilir. "Ayak-kabıdaki yaşlı kadın" hakkındaki çocuk yuvası masalını** hatırlayalım: Pek çok çocuk vardı ve kadın ne yapacağını bilmiyordu. Bu bölüm size çift ve ailelerle kanıta-dayalı grup çalışması hakkında temel bir bilgi sağlayacaktır. Böylece en iyi şekilde neyi, nasıl yapabileceğinizi bileceksiniz.

Konuya Genel Bakış

Bu bölümün ilk kısmı, genel grup terapisi üzerinde kısa bir bakış sağlamaktadır. Böylelikle çoğunlukla grup terapi konularında; grup terapi dersinde almanız için gerekli olmayacak ya da henüz almamış olduğunuz grup terapileri konuları için bir göz gezdirmiş olacaksınız. Eğer grup dersini yüksek bir notla tamamlamışsanız, tabii ki devam edebilir ve bu bölümü atlayabilirsiniz. Bu bölümün kalan kısmı, genel danışan problemleriyle ilgili çalışmada kanıta-dayalı grup terapisi temellerine odaklanmaktadır:

- Ciddi ruhsal hastalıklar
- Partner istismarı ve aile içi şiddet
- Evliliği güçlendirme
- Ebeveyn eğitimi

Grup Türlerine Kısa Bir Bakış

Gruplar *içeriğe* (bilgi sağlayan) karşı *süreçle* (duygusal süreçlendirme) ilişkili olarak odaklanıldığında üç genel kategori içerisine ayrılabilir: psikoeğitim grupları, süreç grupları, birleştirilmiş gruplar.

* Yrd. Doç. Dr. Didem AYDOĞAN, Adnan Menderes Üniversitesi

** Rus edebiyatçı *Vladimir Nabokov* tarafından yazılan "A Nursery Tale" adlı kısa hikâye (Editörün Notu)

- Negatif davranışları azaltmak için ara verme ve diğer ceza yöntemlerinin nasıl kullanılacağı konusunda eğitim

Özet

Şizofreni, bipolar bozukluk, aile içi şiddet, DEHB ve KGB gibi ortak birçok klinik sorunla çalışmak için çift ve aile grup terapisi kanıt-temelli yaklaşım olarak kabul görmeye başlamıştır. Çoğu kanıt temelli çift ve aile grup psikoterapi türleri, bilişsel-davranışçı aile sistem yaklaşımlarını birleştiren psiko-eğitimsel gruplardır. Yeni terapistler grupları yönetmeyi planlama ve mümkün olduğunca grup üyelerini birbirine kenetlemeleri eğitim almaları için güçlü bir şekilde cesaretlendirilir.

Diğer terapi türleriyle karşılaştırıldığında, psikoeğitim grupları bir dizi önemli beceriler gerektirir:

- Bireysel ya da aileden daha ziyade tüm grup ile ilişki kurabilme yeteneği
- Danışanların “dilini” konuşma becerileri
- Anlaşılabilir bir program tasarlama
- Genel masraflar ve bildiri hazırlamak için teknik beceriler
- Grup aktiviteleri oluşturmada ve seçmede yaratıcılık
- İlişkisiz kişiler arasında çatışma yönetme becerisi

Başlangıçta zorlayıcı olmasına rağmen çift ve aile gruplarını yönetmeyi öğrenme, klinik iş yükünde tazelenirici bir çeşitlilik ve gelecekteki profesyonel gelişimi için sayısız fırsatlar sağlar.

ÇEVİRİM İÇİ KAYNAKLAR

Minnesota Çift İletişim Programı (MCCP)

www.couplecommunication.com

İlişki Güçlendirme Programı (PE)

www.nire.org

Yakın İlişki Becerilerine Pratik Uygulama (PAIRS)

www.pairs.com

Müdahale ve İlişki Güçlendirme Programı (PREP)

www.prepinc.com

SAMHSA Aile Psikoeğitimi Araç Takımı

<http://store.samhsa.gov/product/Family-Psychoeducation-Evidence-Based-Practices-EBP-KIT/SMA09-4423>

KAYNAKÇA

- DeMaria, R., & Hannah, M. (2002). *Building intimate relationships: Bridging treatment, education and enrichment through the PAIRS Program*. New York: Brunner/Routledge.
- DeRosier, M. E., & Gilliom, M. (2007). Effectiveness of a parent training program for improving children's social behavior. *Journal of Child and Family Studies*, 16, 660–670.
- Dutton, D. G., & Corvo, C. (2006). Transforming a flawed policy: A call to revive psychology and science in domestic violence research and practice. *Aggression and Violent Behavior*, 11, 457–483.

- Dutton, D. G., & Corvo, C. (2007). *The Duluth Model: A data-impervious paradigm and a failed strategy*. *Aggression and Violent Behavior*, 12, 658–667.
- Guerney, B. G. (1987). *Relationship enhancement manual*. Bethesda, MD: Ideal.
- Halford, W. K., Markman, H. J., Stanley, S., & Kline, G. H. (2002). *Relationship enhancement*. In D. Sprenkle (Ed.), *Effectiveness research in marriage and family therapy* (pp. 191–222). Alexandria, VA: American Association for Marriage and Family Therapy.
- Holtzworth-Munroe, A., & Stuart, G. L. (1994). Typologies of male batterers: Three subtypes and the differences among them. *Psychological Bulletin*, 116, 476–497.
- Hookey, J. M., Rosen, L. R., & Richters, J. E. (1995). Expressed emotion: Toward clarification of a critical construct. In G. A. Miller (Ed.), *The behavioral high-risk paradigm in psychopathology* (pp. 88–120). New York: Springer Verlag.
- Jenkins, A. (1990). *Invitations to responsibility: The therapeutic engagement of men who are violent and abusive*. Adelaide, Australia: Dulwich Centre Publications.
- Kaslow, N., Broth, M., Smith, C., & Collins, M. (2012). Family-based interventions for child and adolescent disorders. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 82–100.
- Lipchik, E., & Kubicki, A. (1996). Solution-focused domestic violence views: Bridges toward a new reality in couples therapy. In S. D. Miller, M. A. Hubble, & B. L. Duncan (Eds.), *Handbook of solution-focused brief therapy* (pp. 65–97). San Francisco: Jossey-Bass.
- Luckstead, A., McFarlane, W., Downing, D., & Dixon, L. (2012). Recent developments in family psychoeducation as an evidence-based practice. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 101–121.
- Markman, H., & Rhoades, G. (2012). Relationship education research: Current status and future directions. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 169–200.
- Markman, H., Stanley, S., & Blumberg, S. (2001). *Fighting for your marriage*. San Francisco: John Wiley.
- McFarlane, W. R., Dixon, L., Lukens, E., & Luckstead, A. (2002). Severe mental illness. In D. Sprenkle (Ed.), *Effectiveness research in marriage and family therapy* (pp. 255–288). Alexandria, VA: American Association for Marriage and Family Therapy.
- Miller, S. L., Nunnally, E. W., & Wackman, D. B. (1976). A communication training program for couples. *Social Casework*, 57, 9–18.
- Milner, J., & Singleton, T. (2008). Domestic violence: Solution-focused practice with men and women who are violent. *Journal of Family Therapy*, 30(1), 29–53.
- Northey, W. F., Wells, K. C., Silverman, W. K., & Bailey, C. E. (2002). Childhood behavioral and emotional disorders. In D. Sprenkle (Ed.), *Effectiveness research in marriage and family therapy* (pp. 89–122). Alexandria, VA: American Association for Marriage and Family Therapy.
- Pence, E., & Paymar, M. (1993). *Education groups for men who batter: The Duluth Model*. New York: Springer.
- Stith, S. M., McCollum, E. E., Rosen, K. H., & Locke, L. D. (2002). Multicouple group treatment for domestic violence. In F. Kaslow (Ed.), *Comprehensive textbook of psychotherapy* (vol. 4). New York: Wiley.
- Stith, S., McCollum, E., Amanor-Boadu, Y., & Smith, D. (2012). Systemic perspectives on intimate partner violence treatment. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 220–240.
- Stith, S. M., Rosen, K. H., & McCollum, E. E. (2002). Domestic violence. In D. Sprenkle (Ed.), *Effectiveness research in marriage and family therapy* (pp. 223–254). Alexandria, VA: American Association for Marriage and Family Therapy.
- van den Hoofdakker, B. J., van der Veen-Mulders, L., & Sytema, S. (2007). Effectiveness of behavioral parent training for children with ADHD in routine clinical practice: A randomized controlled study. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 46, 1263–1271.
- Walker, Lenore E. (1979). *The battered woman*. New York: Harper & Row.
- Yalom, I. D. (1970/1985). *The theory and practice of group psychotherapy* (3rd ed.). New York: Basic Books.

Bölüm III

Klinik Vaka Belgeleri

Vaka Formülasyonu*

1. Adım: Bölgenin Haritasını Çıkarmak

Bir terapistin “ilk seans” eğitiminde heyecan verici veya sinirleri harekete geçiren bazı anlar vardır: İlk danışanı görmek ve terapötik “bekaretinizi” kaybetmek ve böylece konuşmak. Bunun devamında olan soruları biliyoruz: “Sizin için iyi miydi?” “Doğru yaptım mı?” “İyi miydim?” Seanstan önce, tahmin edilebilen başka sorular da vardır: “Ne söylerim?” “Ne yaparım?” “X’i hatırlayamazsam ne olur?” Mantığa uygun olmasına rağmen, bu sorular acemi bir terapistin hızlıca pes etmesine ve alışılmışın dışına çıkmasına yol açabilir. Bu yüzden terapide ilk adım yol haritasını oluşturmaktır. İyi bir yol haritası geliştirmek için terapist, konuşma mesleği olan terapide dinlerken dikkatini nereye odaklayacağını bilme anlamına gelen “gözlem” sanatında uzmanlaşmaya ihtiyaç duyar.

Terapinin kalbi -iyi bir terapistin görünen dahası- terapistin daima gözlemde olmasıdır. Acemi terapistlerin süpervizörlerine soracakları en yararlı soru şudur: *Ben bu danışanla konuşurken neyi farketmeliyim ve dinlemeliyim?* Neyse ki bu, ne söyleyeceğimizi hatırlamaya çalışmaktan daha kolaydır. Uzman bir terapisti ortalama terapistten ve ortalama bir terapisti de ortalama bir insandan ayıran gerçek sır, kişinin bir başkası ile konuşurken neye dikkat ettiğidir. Aslında gözlem yaparken, nasıl odaklanacağını ne kadar iyi bilersen, o kadar iyi bir terapist olursun. Ben iyi terapistlerin kariyerleri boyunca sürekli kendilerini geliştirdiklerini ve yenilediklerini düşünüyorum - bu yüzden sizler de yakın bir gelecekte uzmanlaşmayı planlamayınız.

Vaka formülasyonu, terapötik gözlem sanatı için kullanılan teknik bir terimdir. Bu kavram bazen değerlendirme olarak adlandırılrsa da, aslında değerlendirme aldatıcı bir terimdir çünkü vaka formülasyonu iki farklı terapötik görevi üstlenir: Bireysel ve aile dinamiklerini (bu bölümde incelenmiş) değerlendirmek için bir vaka formülasyonu yaklaşımı veya belirtileri değerlendirmek için tanılayıcı bir yaklaşım (14. Bölüm’de) klinik değerlendirilmede incelenmiştir).

Kuramlar, terapistlerin ve danışanların problemlerini kendine özgü gözlüklerle gözlemlemeyi sağlar. Detaylı bir harita gibi, problemlere kapsamlı ve daha kapsayıcı bağlamda yer verirler. Bu durum terapistlere parçaların bir araya nasıl geldiğini görmelerine izin verirken, karmaşık durumlardan çıkmak için en iyi yola dair ipuçları da sağlar.

* Çeviren: Dr. Seval KIZILDAĞ, Adıyaman Üniversitesi

İronik olarak, bugün eğitim gören yeni terapistler kendileriyle aynı kültürel kökenden gelen danışanlarındaki çeşitliliği kabul etmede çok sıkıntı yaşamaktadırlar. Danışanlar bize ne kadar çok benziyorlarsa, onlardan bizim değerlerimizi ve davranış normlarımızı görmeyi o kadar çok umuyoruz ve farklılığa karşı toleransımız da o kadar düşük oluyor. Örneğin, orta sınıf beyaz Amerikalı terapistler sıklıkla orta sınıf beyaz Amerikalı danışanların duygusal ifadeleri, evlilik ile ilgili düzenlemeleri, geniş aileleri ve ebeveyn-çocuk ilişkileri ile alakalı olarak belirli değerlere sahip olmalarını bekler ve belirli değer sistemlerini (yani kendilerinin olan) teşvik etmekte hızlı olabilirler. Bu yüzden, kendinize çok benzer ya da kendinizden çok farklı olan kişilerle çalışmanız fark etmeksizin, daima danışanın daha geniş sosyokültürel ortamını ve normlarını düşünerek yavaşça ölçmeye ve değerlendirmeye ihtiyacınız vardır. Formülasyon ve değerlendirme yaklaşımında uzman olan terapistler bu görevleri derin bir alçak gönüllülük ve sürekli öğrenme isteği ile yaparlar.

ÇEVİRİM İÇİ KAYNAKLAR

Genoware, Inc.: Genogram Maker
www.genogram.org

KAYNAKÇA

- Anderson, H. (1997). *Conversations, language, and possibilities*. New York: Basic.
- Anderson, H., & Gehart, D. R. (Eds.). (2006). *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference*. New York: Brunner-Routledge.
- Bateson, G. (1972). *Steps to an ecology of mind*. New York: Ballantine.
- Bateson, G. (1979/2002). *Mind and nature: A necessary unity*. Cresskill, NJ: Hampton.
- Baucom, D. H., & Epstein, N. (1990). *Cognitive-behavioral marital therapy*. New York: Brunner/Mazel.
- Bertolino, B., & O'Hanlon, B. (2002). *Collaborative, competency-based counseling and therapy*. New York: Allyn & Bacon.
- Carter, B., & McGoldrick, M. (1999). *The expanded family life cycle: Individuals, families, and social perspectives* (3rd ed.). New York: Allyn & Bacon.
- de Shazer, S. (1988). *Clues: Investigating solutions in brief therapy*. New York: Norton.
- Freedman, J., & Combs, G. (1996). *Narrative therapy: The social construction of preferred realities*. New York: Norton.
- Gehart, D. R., & Lyle, R. R. (2001). Client experience of gender in therapeutic relationships: An interpretive ethnography. *Family Process*, 40, 443-458.
- Gergen, K. J. (1999). *An invitation to social construction*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Gottman, J. M. (1999). *The marriage clinic: A scientifically based marital therapy*. New York: Norton.
- Haley, J. (1976). *Problem-solving therapy: New strategies for effective family therapy*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Hardy, K. V., & Laszloffy, T. A. (1995). The cultural genogram: Key to training culturally competent family therapists. *Journal of Marital and Family Therapy*, 21, 227-237.
- Johnson, S. M. (2004). *The practice of emotionally focused marital therapy: Creating connection* (2nd ed.). New York: Brunner/Routledge.
- Keeney, B. P. (1983). *Aesthetics of change*. New York: Guilford.
- Kerr, M., & Bowen, M. (1988). *Family evaluation*. New York: Norton.
- Kuehl, B. P. (1995). The solution-oriented genogram: A collaborative approach. *Journal of Marital and Family Therapy*, 21, 239-250.
- Lambert, M. J., & Ogles, B. M. (2004). The efficacy and effectiveness of psychotherapy. In M. J. Lambert (Ed.), *Bergin and Garfield's handbook of psychotherapy and behavior change* (5th ed., pp. 139-193). New York: Wiley.

- McGoldrick, M., Gerson, R., & Petry, S. (2008). *Genograms: Assessment and intervention* (3rd ed.). New York: Norton.
- Miller, S. D., Duncan, B. L., & Hubble, M. (1997). *Escape from Babel: Toward a unifying language for psychotherapy practice*. New York: Norton.
- Minuchin, S. (1974). *Families and family therapy*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Minuchin, S., & Fishman, H. C. (1981). *Family therapy techniques*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- O'Hanlon, W. H., & Weiner-Davis, M. (1989). *In search of solutions: A new direction in psychotherapy*. New York: Norton.
- Raser, J. (1999). *Raising children you can live with: A guide for frustrated parents* (2nd ed.). Houston: Bayou.
- Rubalcava, L. A., & Waldman, K. M. (2004). Working with intercultural couples: An intersubjective-constructivist perspective. *Progress in Self Psychology*, 20, 127-149.
- Satir, V., Banmen, J., Gerber, J., & Gomori, M. (1991). *The Satir model: Family therapy and beyond*. Palo Alto, CA: Science and Behavior Books.
- Selekman, M. D. (1997). *Solution-focused therapy with children: Harnessing family strengths for systemic change*. New York: Guilford.
- Seligman, M. (2004). *Authentic happiness: Using the new positive psychology to realize your potential for lasting fulfillment*. New York: Free Press.
- Selvini Palazzoli, M., Boscolo, L., Cecchin, G., & Prata, G. (1978). *Paradox and counter-paradox*. New York: Jason Aronson.
- Visher, E., & Visher, J. (1979). *Stepfamilies: A guide to working with stepparents and stepchildren*. New York: Brunner/Mazel.
- Walsh, F. (Ed.). (2003). *Spiritual resources in family therapy*. New York: Guilford.
- Watzlawick, P., Weakland, J., & Fisch, R. (1974). *Change: Principles of problem formation and problem resolution*. New York: Norton.
- Whitaker, C. A., & Bumberry, W. M. (1988). *Dancing with the family: A symbolic experiential approach*. New York: Brunner/Mazel.
- Whitaker, C. A., & Keith, D. V. (1981). Symbolic-experiential family therapy. In A. S. Gurman & D. P. Kniskern (Eds.), *Handbook of family therapy* (pp. 187-224). New York: Brunner/Mazel.
- White, M., & Epston, D. (1990). *Narrative means to therapeutic ends*. New York: Norton.

Klinik Değerlendirme*

2. Adım: Vahaları ve Bataklıkları Belirleme

Vaka formülasyonunu tamamlamanın ardından, danışan ve probleminin “büyük resmi-ne” ilişkin bir sağduyu geliştirdiniz ve büyük olasılıkla terapötik yolculuğunuza koyulmak için kendinizi artık hazır hissediyorsunuz. Ama bundan önce, yolunuz üzerindeki olası engellerden kaçınmanızı ve mola yerlerinizi tanımanızı sağlayacak bir değerlendirme daha bulunmakta: klinik değerlendirme. Klinik değerlendirme daha çok danışanların ruhsal ve sağlıkla ilgili dinamiklerine odaklanır ve size yolculuğunuz başlarken yol boyunca onları nasıl en iyi şekilde eşleyeceğinize dair bir algı geliştirmenize imkân verir. Her ne kadar çoğunlukla bu değerlendirme vaka formülasyonunuzu kökünden değiştirmenizi gerektirecek bilgiler ortaya koymasa da, bu bazen olur ve olduğu zaman bu sorulara zaman ayırdığınızda sevinirsiniz.

Klinik Değerlendirmeye Genel Bakış

Hangi disiplinden olursa olsun -psikoloji, psikiyatri, psikiyatri hemşireliği, danışmanlık, aile terapisi, sosyal hizmetler- tüm ruh sağlığı uzmanları klinik değerlendirmede ortak bir standart setini kullanırlar:

- Danışanın güvenliğini gözlemek
- Terapistin çalışma alanı dışında kalan, fakat tıbbi açıdan ilgi isteyen, bedensel ve psikiyatrik durumları gözlemek
- Ruhsal durum muayenesi yapmak ve tanı koymak
- Sosyal hizmetlere yönlendirmeler dâhil olmak üzere vaka yönetimi

Bu temel beceriler tüm ruh sağlığı uygulamacıları için mecburi olsa da terapistler bu görevleri *nasıl* yerine getirileceklerini seçerken çoğu zaman oldukça serbesttirler: Yapılan-dırılmış veya yapılandırılmamış görüşme yöntemleri aracılığıyla, yazılı veya sözel değerlendirmelerle ya da standardize/ölçümlendirilmiş veya orijinal araçlar yardımıyla bunu yapabilirler. En iyi yöntemin hangisi olduğu klinik ortama ve danışanın karakteristiklerine bağlıdır. Ancak, standart bir uygulama düşünüldüğünde, terapistler klinik değerlendirme ve tanılamamanın hem faydaları hem de bazı olası sorumlulukları olduğunu unutmamalıdır-lar.

* Çeviren: Arş. Gör. Selmin ERDİ, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Yaygın Düşünce Tanımlayıcıları

- *Zayıf Konsantrasyon ve Dikkat*: Gelişim düzeyine göre beklenen dikkati sürdüremek.
- *İnkâr*: Aynı durumdaki diğer kişilerin problem olarak nitelendireceği, açıkça meydana da olan problemleri kabulleneme veya reddetme.
- *Kendini Suçlama*: Kişinin kontrolü dışında olan ve/veya daha çok başkalarının sorumluluğunda olan şeyler için kendini suçlaması.
- *Diğerlerini Suçlama*: Ağırlıklı olarak kişisel sorumluluğunda olan şeylerden ötürü başkalarını suçlama eğilimi.
- *İçgörü*: Devamlı olarak farkındalıkla davranamasa da kişisel davranış ve duygularına ilişkin bir kavrayışı olan.
- *Zayıf İçgörü*: Kendi düşünce, his ve motivasyonlarını isimlendirmekte bunların farkına varmakta olağan dışı bir zorluk yaşayan.
- *Bozulmuş Karar Alma*: Kendi ve diğerleri için olumsuz sonuçlanan kararlar alma örneği.
- *Teğet/Yüzeysel*: Görüşmede konuyu paralel veya daha az alakalı bir noktaya çekerek asıl konudan uzaklaştıracak yorumlar yapan; tipik olarak zor bir konu tartışılırken yapılır.

ÇEVİRİM İÇİ KAYNAKLAR

Beck Depresyon Envanteri (BDE) ve ilgili envanterler

<http://www.pearsonassessments.com>

Michigan Alkolizm Tarama Testi (MATT)

Pek çok internet sitesinde ücretsiz olarak indirilebilir. İnternette “Michigan Alcoholic Screening Test” şeklinde aratınız.

Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (MMPI-2)

www.pearsonassessments.com

Ruh Sağlığı İyileşmesine Dair Ulusal Fikir Birliği Bildirisi: ABD Sağlık ve İnsani Hizmetler Bakanlığı

www.mentalhealth.samhsa.gov/publications/allpubs/sma05-4129

Sonuç Anketi

Daha fazla bilgi için www.oqmeasures.com

Belirti Tarama Listesi 90

www.pearsonassessments.com

KAYNAKÇA

- American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and statistical manual for mental disorders* (4th ed., text rev.). Washington, DC: Author.
- Anderson, H. (1997). *Conversations, language, and possibilities*. New York: Basic Books.
- Fisher, D. B., & Chamberlin, J. (2004, March). Consumer-directed transformation to a recovery-based mental health system. Downloaded August 16, 2008 from www.mentalhealth.samhsa.gov/publications/allpubs/NMH05-0193/default.asp
- Gadamer, H. (1975). *Truth and method*. New York: Seabury.
- Gehart, D. (2012a). The mental health recovery movement and family therapy, part I: Consumer-lead reform of services to persons diagnosed with severe mental illness. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 429–442.
- Gehart, D. (2012b). The mental health recovery movement and family therapy, Part II: A collaborative, appreciative approach for supporting mental health recovery. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38, 443–457.

- Gergen, K., Anderson, H., & Hoffman, L. (1996). Is diagnosis a disaster? A constructionist trialogue. In F. Kaslow (Ed.), *Relational diagnosis*. New York: Wiley.
- Gottman, J. M. (1999). *The marriage clinic: A scientifically based marital therapy*. New York: Norton.
- Haarakangas, K., Seikkula, J., Alakare, B., & Aaltonen, J. (2007). Open dialogue: An approach to psychotherapeutic treatment of psychosis in Northern Finland. In H. Anderson & D. Gehart (Eds.), *Collaborative therapy: Relationships and conversations that make a difference* (pp. 221–233). New York: Brunner/Routledge.
- Keeney, B. P. (1983). *Aesthetics of change*. New York: Guilford.
- O'Hanlon, W. H., & Weiner-Davis, M. (1989). *In search of solutions: A new direction in psychotherapy*. New York: Norton.
- Onken, S. J., Craig, C., Ridgway, P., Ralph, R. O., & Cook, J. A. (2007). An analysis of the definitions and elements of recovery: A review of the literature. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 31, 9–22.
- Ralph, R. (2000). *Review of the recovery literature: Synthesis of a sample recovery literature*
2000. National Association for State Mental Health Program Directors. Downloaded September 2, 2008 from www.bbs.ca.gov/pdf/mhsa/resource/recovery/recovery_oriented_resources.pdf
- Ramon, S., Healy, B., & Renouf, N. (2007). Recovery from mental illness as an emergent concept and practice. *Australia and the UK International Journal of Social Psychiatry*, 53(2), 108–122.
- Repper, J., & Perkins, R. (2006). *Social inclusion and recovery: A model for mental health practice*. Oxford, UK: Bailliere Tindall.
- Rudd, M. D., Mandrusiak, M., & Joiner, T. E., Jr. (2006). The case against no-suicide contracts: Commitment to Treatment Statement as a practice alternative. *Journal of Clinical Psychology in Session*, 62, 243–251.
- Seikkula, J. (2002). Open dialogues with good and poor outcomes for psychotic crises: Examples from families with violence. *Journal of Marital and Family Therapy*, 28(3), 263–274.
- Selvini Palazzoli, M., Boscolo, L., Cecchin, G., & Prata, G. (1978). *Paradox and counter-paradox*. New York: Jason Aronson.
- U.S. Department of Health and Human Services. (2004). *National consensus statement on mental health recovery*. Downloaded August 26, 2008 from www.mentalhealth.hhs.gov/publications/allpubs/sma05-4129
- Watzlawick, P., Weakland, J., & Fisch, R. (1974). *Change: Principles of problem formation and problem resolution*. New York: Norton.
- White, M., & Epston, D. (1990). *Narrative means to therapeutic ends*. New York: Norton.

Tedaviyi Planlama*

Tedavi + Plan = ?

Şehrin en iyilerinden biri olan staj yerimdeki ilk günümdü. Oryantasyon sırasında süpervizörüm tamamlamamız gereken klinik evrakların üzerinden geçiyordu: kabul formları, değerlendirmeler ve tedavi planları. Tanılama dersinde giriş ve değerlendirmeye ilişkin bilgi toplamayı öğrenmiş olsam da gerçek bir tedavi planını henüz hiç görmemiştim. İleri düzey etimolojik bilgime dayanarak -tedavi ve plan kavramlarını bir araya getirerek- bu belgede danışanı nasıl tedavi edeceğime dair planımı göstereceğimi anlamıştım. Ama nasıl?

Çoğu stajyer gibi ben de sormaktan utanmış ve bilgisizliğimi gizlemeyi tercih etmiştim. Düşünmüştüm ki eğer bu formun bir örneğini bulursam, onu taklit edebilir ve saygıdeğer hocamın gözünde bilgisiz gözükme riskini ortadan kaldırırdım. Neyse ki bir önceki dönem stajyerlerinin dosyalarını teslim edeceği kişi ben seçildim ve o gizemli belge de teslim edilmesi gereken evraklardan biriydi. Toplayabildiğim tüm dosyaları bir araya getirdim ve stajyerler için ayrılmış kötü aydınlatmalı bir köşedeki eskimiş ve rahatsız koltuğa oturdum ve şifreyi kırmaya çalıştım. Tedavi planlarının nasıl yapıldığını işte *böyle* öğrendim; gizlice ve utanç içinde. Neyse ki sizin elinizde bu kitap var ve siz bir zamanların bu gizli sanatını onurlu ve baş ağrısız bir şekilde öğrenme şansına sahipsiniz.

Eğer kaçırdıysanız, yukarıda anlattığım hikâyenin hissesi -ne kadar muhteşem görünse- de- süpervizörlerinizle konuşmanız ve size aptalca gelse de soru sormaktan çekinmemeniz gerektiği idi. İnanın bana, o loş köşedeki rahatsız koltuk tedavi planı hazırlamayı kendi kendine öğrenmenin en zor kısmı değil.

3. Adım: Bir Yol Seçmek

Vaka formülasyonu ve klinik değerlendirmeyi tamamlamanın ardından bu iki belgede belirlediğiniz problemleri ele alacağınız bir plan geliştirmek için hazırsınız. Tedavi planları eğlencelidir: umut ve hayallerle doldurulmuşlardır. Onları yaratırken muazzam bir özgürlüğe sahipsinizdir, ama aynı zamanda taşıdığınız ağır bir sorumluluk vardır. Çünkü herhangi bir danışan için çok sayıda iyi plan geliştirilebilir; sizin spesifik bir danışana, probleme ve bu belirli terapist-danışan ilişkisine hangi kuram ve tekniğin en iyi şekilde

* Çeviren: Arş. Gör. Selmin ERDİ, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

- Danışan ve benim problemin kaynağının ne olabileceği konusunda farklı fikirlere sahip olduğumuz alanlar var mı?
- Danışan nereden isterse oradan mı, yoksa en güncel sıkıntıdan mı başlayacağız?
- Bu plan danışan için bir anlam ifade ediyor mu?

Faydalı bir plan oluşturmak için danışanın bakış açısını göz önünde bulundurmak çok önemlidir. Terapistler planı doğrudan danışanlarla tartışmalı; amaçlar, değişim için kullanılacak stratejiler ve çıktılar konusunda ortak bir anlayış olduğundan emin olmalıdırlar. Pek çok merkez bu anlaşmadan emin olabilmek için danışanlara tedavi planını imzalatma yoluna gitmektedir. Ancak danışanı aşırı jargonla yormaktan kaçınmak için terapist tedavi planında yalnızca danışanın amaçlarına yer vermelidir.

Planlar Bir Fark Yaratıyor mu?

Elbette terapi nadiren plana uygun şekilde gider. Hayatta birçok şey olur; yeni problemler ortaya çıkar, asıl problemler önemini yitirir, yeni stresörler çıkar ve pek çok şey değişir. Ama bu, planları gereksiz kılmaz. Tedavi planı terapistlere pek çok konuda yardım sağlar:

- Terapistlerin hangi dinamiklerin değiştirileceği ve bunun nasıl gerçekleştirileceği konusunda düşüncelerine yardımcı olur.
- Terapistlerin danışanın içinde bulunduğu duruma ilişkin net bir anlayış geliştirmelerini sağlar ve böylece terapistler ortaya çıkan yeni kriz veya stresörleri hızlı ve maharetli bir şekilde ele alırlar.
- Terapistlere bir çeşit özgüven ve yeni durumlar karşısında tepkilerini kolaylaştıracak net bir düşünce tarzı sağlar.
- Terapistlerin teorilerini ve teorilerinin klinik semptomlarla ilişkisine dair anlayışlarını temellendirmelerini gerektirir.

Tüm bunlara rağmen, terapi plana uygun ilerlemezse şaşırmanın; onun yerine bunu kabullenin. Ve bilin ki tedavi planı hazırlamaya ayırdığınız vakit, sizi planlamadığınız durumlarla da kolaylıkla baş edebilir kılacaktır.

ÇEVİRİM İÇİ KAYNAKLAR

Dr. Arthur Jongsma'dan Belirtiye-Dayalı Tedavi Planlayıcıları
www.jongsma.com

Kurama-Dayalı Tedavi Planlama
www.cengage.com/brookscole

KAYNAKÇA

- Berman, P. S. (1997). *Case conceptualization and treatment planning*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Datillio, F. M., & Jongsma, A. E. (2000). *The family therapy treatment planner*. New York: Wiley.
- de Shazer, S. (1984). The death of resistance. *Family Process*, 23, 11–17.
- Gehart, D., & McCollum, E. (2007). Engaging suffering: Towards a mindful re-visioning of marriage and family therapy practice. *Journal of Marital and Family Therapy*, 33, 214–226.
- Gehart, D. R., & Tuttle, A. R. (2003). *Theory-based treatment planning for marriage and family therapists: Integrating theory and practice*. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.
- Johnson, S. L. (2004). *Therapist's guide to clinical intervention: The 1-2-3's of treatment planning* (2nd ed.). San Diego, CA: Academic Press.

- Jongsma, A. E., Peterson, L. M., & Bruce, T. J. (2006). *The complete adult psychotherapy treatment planner* (4th ed.). New York: Wiley.
- Jongsma, A. E., Peterson, L. M., McInnis, W. P., & Bruce, T. J. (2006). *The child psychotherapy treatment planner* (4th ed.). New York: Wiley.
- Kuehl, B. P. (1995). The solution-oriented genogram: A collaborative approach. *Journal of Marital and Family Therapy*, 21, 239–250.
- O'Hanlon, W. H., & Weiner-Davis, M. (1989). *In search of solutions: A new direction in psychotherapy*. New York: Norton.
- O'Leary, K. D., Heyman, R. E., & Jongsma, A. E. (1998). *The couples psychotherapy treatment planner*. New York: Wiley.
- Selvini Palazzoli, M., Boscolo, L., Cecchin, G., & Prata, G. (1978). *Paradox and counter-paradox*. New York: Jason Aronson.
- Watzlawick, P., Weakland, J., & Fisch, R. (1974). *Change: Principles of problem formation and problem resolution*. New York: Norton.
- Wiger, D. E. (2005). *The psychotherapy documentation primer* (2nd ed.). New York: Wiley.

Terapide İlerlemenin Değerlendirilmesi*

4. Adım: İlerlemenin Değerlendirilmesi

Eleştirmenler sayısız cephede terapistlerle alay ederler: Biz insanları bir divana yatırır ve hemen şunu sorarız ‘Nasıl hissediyorsun?’; bencilce sadece kendine odaklanmayı cesaretlendiririz ve çoğu zaman danışanlarımızınkilerden daha aşırı yaşamlara öncülük ederiz. Bu ithamlarda doğruluk payı olsun ya da olmasın, terapistlerin ciddi bir biçimde ele alması gereken bir soru vardır: Bir fark yaratıyor muyum?

Sigorta şirketleri, devlet kurumları ve ödeme yapan diğer üçüncü taraf kurumlar, terapistlerden giderek artan bir şekilde ilerlemenin değerlendirilmesini istemektedirler (Lambert ve Hawkins, 2004). Bu, özellikle diğer tıbbi mesleklerle karşılaştırıldığında zor bir görevdir. Bir ameliyatın başarılı olup olmadığını, fizik tedavinin bir farklılık yaratıp yaratmadığını ya da ilaç tedavisinin işe yarayıp yaramadığını belirlemek görece daha kolaydır. Bunlar adil bir güvenilirlikle ölçülebilen fiziksel şeylerdir. Fakat terapistlerden, depresyonun düzeliş düzelmediği, kaygının azalıp azalmadığı ya da bireyin daha az endişelenip endişelenmediğinin ölçülmesi istendiğinde, ölçüm daha güç hale gelmektedir. Eğer bir bireyin zihninin ya da aklının röntgenini çekebilsek ve duygu durum seviyesiyle ilgili objektif bir ölçü elde edebilseydik, bu yardımcı olabilirdi. İnşili çıkışlı ilişkiler, iş stresi, haber başlıkları, fiziksel hastalıklar ya da hava durumu gibi bireyin duygularına ya da davranışlarına etki eden tüm faktörleri kontrol edebilseydik, bu da bize yardımcı olup olamadığımızla ilgili açık bir fikir verebilirdi. Kendi kişiliklerimiz, geçmişlerimiz ve duygularımız ile ilgili önyargılarımızdan sıyrılabilmiş olsak, bu da bize daha net bir resim sağlayabilirdi. Bu faktörleri tam olarak tanımlamak zor olduğu için terapistler ilerlemeyi ölçerken daha yaratıcı ve dikkatli olmalıdırlar.

Neyin ölçüleceği açık olmadığı için danışanın ilerlemesinin değerlendirilmesi (etkili bir terapinin dördüncü adımı) strateji ve dikkat gerektirir. İlerlemenin ölçülmesinde terapistlerin iki genel alternatifleri vardır: (a) standartlaştırılmamış ölçümler, ilerlemeye ilişkin danışan ve terapistin öznel değerlendirmeleri ve (b) standartlaştırılmış ölçümler, belirli psikolojik değişkenlerin izini süren ölçümler.

Standartlaştırılmamış Değerlendirmeler

İlerlemenin standartlaştırılmamış değerlendirmeleri, danışan ya da terapistin basit sözlü veya yazılı açıklamalarıdır. Her iki durumda da değerlendirme, danışan için (dosyasına konulmak üzere) belgelendirilmelidir. Gitgide daha çok ödeme yapan üçüncü taraflar terapistin nitelendirmeleri yanında ilerlemeye ilişkin danışanın kendi değerlendirmelerini de istemektedir. Çoğu sigorta şirketi de terapinin gerekli ve etkili olup olmadığını değerlendirmek için terapistin doldurduğu tedavi planı ve değerlendirmeleri yanında danışanların

* Çeviren: Dr. Yusuf SARIKAYA, Tokat Rehberlik ve Araştırma Merkezi

- Paranoid Düşünceler
- Psikotizm

Genel puanlar

- Genel Belirti Düzeyi: Genel psikolojik rahatsızlık
- Pozitif Belirti Düzeyi: Belirtilerin yoğunluğu
- Pozitif Belirti Toplamı: İşaretlenen belirti sayısı

Genel rahatsızlık puanı ile ilişkili 6 ve 10 maddeli çok kısa versiyonları da geliştirilmiştir (Rosen, Drescher, Moos, Finney, Murphy ve Gusman, 2000) ve bunlar daha uygulanabilir seçeneklerdir. BTL 90-R iyi seviyede test-tekrar test güvenilirliğine sahiptir. Güvenirlik katsayısı çevrim içi versiyonlarında 0.63-0.86 arasındayken, kağıt-kalem uygulamalarında 0.68 ile 0.84 arasındadır (Derogatis ve Fitzpatrick, 2004; Vallejo, Jordán, Díaz, Comeche ve Ortega, 2007). Aracın iç tutarlık katsayıları iyi derecededir ve 0.70 ile 0.90 arasında değişmektedir.

Terapi Sonuçlarına İlişkin Son Düşünceler

Terapistler danışanın ilerlemesini geçmişe oranla daha doğru ve eksiksiz değerlendirmektedirler. Değerlendirme araçları, ek iş yükü ve zaman gerektirse de bugünkü uygulamalara kolayca uyarlanabilecek, çok sayıda hızlı ve etkili seçenek ulaşılabilir durumdadır. Değerlendirme sisteminin başarılı ve yararlı olmasında terapistin tutumu çok önemlidir. Terapistler buna inandıklarında, bunu danışanlarına anlatırlar ve böylece değerlendirmeler, danışanlara amaçlarına ulaşmalarında yardım eden eşsiz kaynaklar haline gelirler. Terapist değerlendirmeyi külfetli ve gereksiz gördüğünde, bu işlem sıkıcı bürokratik bir görev haline gelecektir.

ÇEVİRİM İÇİ KAYNAKLAR

Sonuç Derecelendirme Ölçeği ve Oturum Derecelendirme Ölçeği
[Scottdmiller.com](http://scottdmiller.com) ya da heartandsoulofchange.com (ücretsiz indirme)

Sonuç Ölçeği 45
www.oqmeasures.com (satın alma için)

Belirti Tarama Listesi 90
www.pearsonassessments.com/tests/sci90r.htm (satın alma için)

KAYNAKLAR

- Batchelor, A., & Horvath, A. (1999). The therapeutic relationship. In M. A. Hubble, B. L. Duncan, & S. D. Miller (Eds.), *The heart and soul of change* (pp. 133–178). Washington, DC: APA Press.
- Berg, I., & de Shazer, S. (1993). Making numbers talk: Language in therapy. In S. Friedman (Ed.), *The new language of change: Constructive collaborative in psychotherapy*. New York: Guilford.
- Campbell, A., & Hemsley, S. (2009). Outcome Rating Scale and Session Rating Scale in psychological practice: Clinical utility of ultra-brief measures. *Clinical Psychologist*, 13(1), 1–9. doi:10.1080/13284200802676391
- Derogatis, L. R., & Fitzpatrick, M. (2004). The SCL-90-R, the Brief Symptom Inventory, and the BSI-81. In M. E. Murish (Ed.), *The use of psychological testing for treatment planning and outcome*. New York: Routledge.
- Duncan, B. L., Miller, S. D., Sparks, J. A., Claud, D. A., Reynolds, L. R., Brown, J., & Johnson, L. D. (2003). Session Rating Scale: Preliminary psychometrics of a “working” alliance scale, *Journal of Brief Therapy*, 3, 3–12.

- Lambert, M. J., Hansen, N. B., Umphress, V. J., Lunnen, K., Okiishi, J., Burlingame, G. M., Huefner, J. C., & Reisinger, C. W. (1996). *Administration and scoring manual for the Outcome Questionnaire (OQ-45.2)*. Wilmington, DE: American Professional Credentialing Services.
- Lambert, M. J., & Hawkins, E. J. (2004). Measuring outcome in professional practice: Considerations in selecting and using brief outcome instruments. *Professional Psychology: Research and Practice*, 35, 492–499.
- Miller, S. D., Duncan, B. L., Brown, J., Sparks, J. A., & Claud, D. A. (2003). The Outcome Rating Scale: A preliminary study of the reliability, validity, and feasibility of a brief visual analog measure. *Journal of Brief Therapy*, 2, 91–100.
- Orlinsky, D. E., Rønnestad, M. H., & Willutzki, U. (2004). Fifty years of processoutcome research: Continuity and change. In M. J. Lambert (Ed.), *Bergin and Garfield's handbook of psychotherapy and behavior change* (5th ed., pp. 307–393) New York: Wiley.
- Rosen, C. S., Drescher, K. D., Moos, R. H., Finney, J. W., Murphy, R. T., & Gusman, F. (2000). Six- and ten-item indexes of psychological distress based on the Symptom Checklist-90. *Assessment*, 7, 103–111.
- Vallejo, M. A., Jordán, C. M., Díaz, M. I., Comeche, M. I., & Ortega, J. (2007). Psychological assessment via the Internet: A reliability and validity study of online (vs paper-and-pencil) versions of the General Health Questionnaire-28 (GHQ-28) and the Symptoms Check-List-90-Revised (SCL-90-R). *Journal of Medical Internet Research*, 10, 2.
- Whipple, J. L., Lambert, M. J., Vermeersch, D. A., Smart, D. W., Nielsen, S. L., & Hawkins, E. J. (2003). Improving the effects of psychotherapy: The use of early identification of treatment and problem strategies in routine practice. *Journal of Counseling Psychology*, 50, 59–68.

Belgelendirme: Süreç Notları*

5. Adım: Belgelendirme: Kapalı Kapılar Ardındaki Bir Meslek

İşte pek çok kişiyi ürküten gerçek: Günümüzde mesleğini icra eden pek çok terapist “danışanla görüşme yaparken başka bir profesyonel danışman tarafından izlenmemektedir (Jordan, 1999). Vaka konsültasyonlarında canlı olarak süpervizyon yapılmasından ziyade, terapist süpervizörüne danışma oturumlarında ne dediği, ne olduğu ve ne yaptığı hakkında bilgi vermektedir (Jordan, 1999). İlgili üçüncü şahıslar -özellikle de terapi giderlerini ödeyen taraflar (kurum/kışı)- terapistlerin nasıl eğitim aldığını öğrendikçe, kapalı kapılar ardında neler olduğunu daha fazla merak etmektedirler. Sağlık masrafları arttıkça, üçüncü taraflar terapistlerin aslında neler yaptığını ve bu yapılanların nasıl bir fark yarattığını giderek daha çok merak etmektedir.

Neyse ki ödemeyi yapan üçüncü taraflar, kapalı terapi seanslarında neler olduğunu takip edebilmenin en pratik yolunun ofislerimizi dinlemek ya da casus kiralamak yerine; terapistlerin, etkili bir terapinin son aşamasını oluşturan “vaka ya da süreç notları” ile ilgili detaylı bir kayıt sunmaları olduğuna karar vermişlerdir. Bu süreç notları, terapistlerin yasal ve etik kurallara uygun olarak profesyonel hizmeti sunduklarını göstermenin temel yoludur. Yazılı olmadıkları sürece terapistin düşünceleri, süpervizörün kararı ve hatta danışanın “oldukça faydalı bir oturum oldu” ifadesi bile ödemeyi yapan üçüncü taraf için bir anlam taşımaz; süreç notunda yazılı olarak belgelendirilmiş bilgi, terapinin standart uygulamalara uygun olarak yapılıp yapılmadığına karar verme aşamasında geçerli olan şeydir. Buna ek olarak da süreç notları, olaylar şüpheli bir hal aldığında son derece kritik bir öneme sahip olur; profesyonel olarak tutulmuş süreç notları terapistin kendini yasal durumlara ve olası şikâyetlere karşı temel koruma yöntemidir.

Yukarıda sayılan avantajlarına karşın süreç notlarıyla ilgili olarak, sosyal hizmetler ve ruh sağlığı hizmetleri veren çalışanlardan “bunlar çok fazla” ve “sadece zaman kaybı” şeklinde sızlanmalara kulak misafiri olacaksınız. Bu durumda kısmen de olsa haklılık payı vardır, ancak terapistlerin şikâyet etmemesi gereken klinik bir belge var ise bu kesinlikle süreç notlarıdır. Bunlar terapistlerin kaynaklarını en sağlam şekilde koruyabildikleri yoldur ve güncel mevzuat sayesinde de bu belgelerde yer alan içerikler bugüne dek hiç bu kadar net bir özellik kazanmamıştır.

* Çeviren: Doç. Dr. Şerife IŞIK, Gazi Üniversitesi

Buna ek olarak, süreç notları için sadece tek bir yer vardır: kilitli dosya dolabı. Tüm sağlık çalışanları gibi, terapistlerin acil kullanım durumu olmadığı sürece, danışan dosyalarını ve süreç notlarını güvenli bir şekilde kilitleyip saklamaları gerekmektedir - örneğin, bazı durumlarda, iki kilit setinde (örneğin, kilitli bir odada kilitli bir dosya dolabında). Dijital dosyalar HIPAA politikalarında belirtilen yüksek oranda bilgisayar güvenliği içermektedir (USDHHS, 2003). Bunun yanında, telefon defteri ya da ajanda gibi *danışan hakkında bilgi içeren herhangi bir evrak*, kullanılmadığı zamanlarda kilit altında tutulmalıdır. Birçok eyalette, terapistler süreç notlarıyla ilgili kayıtları yedi yıl kadar korumak zorundadırlar. Daha sonra belki imha edebilirler. Bu güvenlik gereksinimlerinin olumlu tarafı ise masanız daima temiz olur ve birçok terapist için bu evrakları imha etme bastırılmış stres ve hayal kırıklıklarından kurtulmaya yardımcı olduğu için terapötik açıdan fayda sağlar.

Notlara İlişkin Son Açıklama

Süreç notları, klinik belgelendirmenin en önemli noktasıdır ve birçok şekilde, oluşturduğumuz en önemli belgeler, kapalı kapıların ardında gerçekleşenin en net kayıdır. Profesyoneller olarak oluşturduğlarımızı belgeleyebileceğimiz tek yerdir, bu da uygun ve gerekli sağlık hizmetlerini oluşturmaktadır. Belgelerin dağıtılma ya da mahkemeye götürülme durumu olduğunda, yabancılar tarafından en çok görülecek belgeler olmasından dolayı, bu notların hem bizim hem de danışanların özelini koruyacak şekilde olmasına dikkat etmeliyiz. Süreç notlarını yazma sanatı, uzmanlaşılması gereken, en önemli klinik becerilerden biridir. Çok şükür ki bunu deneyimleyeceğimiz çok fırsatımız var.

ÇEVİRİM İÇİ KAYNAKLAR

HIPAA Klavuzları
www.hhs.gov/ocr/hipaa
 Amerikan Tıp Birliği'nden (AMA) GPT kodları
www.ama-assn.org

KAYNAKÇA

- Halloway, J. D. (2003). More protections for patients and psychologists under HIPAA. *Monitor on Psychology*, 34(2), 22.
- Jordan, K. (1999). Live supervision for beginning therapists in practicum: Crucial for quality counseling and avoiding litigation. *Family Therapy*, 26(2), 81-86.
- U.S. Department of Health and Human Services (USDHHS). (2003). *Summary of HIPAA privacy rule*. Washington, DC: Author. Retrieved December 2, 2007, from www.hhs.gov/ocr/hipaa
- Wiger, D. E. (2005). *The psychotherapy documentation primer* (2nd ed.). New York: Wiley.